What's in a name?

”What's in a name? That which we call a rose, By any other name would smell as sweet”. Så diktade på sin tid William Shakespeare, och så verkar än idag delar av SLU:s styrelse resonera. Men riktigt så enkel är inte verkligheten.

SLU står ännu så länge för Sveriges lantbruksuniversitet, men diskussioner pågår om att ändra betydelsen av initialerna till Skogs- och lantbruksuniversitetet. Motivet för ett sådant namnbyte skulle vara att lugna de röster inom skogsindustrin som är kritiska mot att skogsutbildningarna ligger inom SLU. Dessutom skulle ett namnbyte minska ”lantis”-stämpeln på SLU och på det sättet få fler studenter att söka sig till de program som idag saknar sökande.

Från veterinärförbundets sida ser man inte lika positivt på det föreslagna namnbytet. SLU:s nuvarande namn beslutades under 1970-talet efter långa och segslitna förhandlingar med alla inblandade parter. Det namnet var väl förankrat i alla tre fakulteterna innan man ens övervägde att komma till beslut i frågan, till skillnad från dagens situation. Lärosätets namn har nämligen en stor symbolisk betydelse för alla som utbildats där. Man får inte underskatta sprängkraften i att utestänga vissa yrkesgruppers samhörighet med universitetet genom att ändra namnet.

I en skrivelse till SLU:s styrelse framhåller SVF att veterinärkåren förlorar sin identitet i utbildningssammanhang om SLU framhäver bara skogs- och lantbruksgrenarna i namnet. De flesta andra veterinära utbildningsinrättningar i världen har ordet ”veterinär” i sitt namn. Internationellt sett är det redan nu svårt att förklara att den svenska veterinärutbildningen ligger på ”Lantbruksuniversitetet”. Det kommer att bli ännu svårare att förklara vad veterinärmedicinen har på ett ”Skogs- och lantbruksuniversitet” att göra. Internationell status och anseende för Veterinärfakultetens forskare och studenter riskerar att försämras.

Intresset att arbeta och forska vid ett universitet som markerar ointresse för det veterinära området, kan vidare komma att minska bland veterinärerna. Ökad genomströmning på de veterinära tjänsterna vid SLU medför försämrad utbildningskvalitet för studenterna, vilket i sin tur kan medföra försämrat skydd mot sjukdomar som BSE och mul- och klövsjukan för Sverige. Att godkänna det föreslagna namnbytet kan lite tillspetsat i förlängningen innebära att man godkänner en försämring av den veterinära folkhälso- och djurhälsobevakningen. Vilken politiker vill ta det ansvaret i dagens läge?

Färre erfarna forskare vid den veterinärmedicinska fakulteten innebär också färre beviljade bidrag för externa forskningsmedel till fakulteten. Detta drabbar fakultetens ekonomiska situation, men påverkar också hela SLU:s ekonomi negativt.

Intresset för SLU:s utbildningar kommer dessutom inte att bli större för att universitetet byter en del av sitt namn, andra åtgärder måste till för att fylla platserna på program med få sökande. SLU bör därför i första hand behålla nuvarande namn och jobba mer med studentrekrytering. Det är naivt att tro att enbart ett namnbyte kan locka fler studenter, men namnbytet till det föreslagna ”Skogs- och lantbruks...” kommer definitivt att reta stora grupper inom och utom SLU.

Om det inte är politiskt möjligt att undvika ett namnbyte, bör man välja ett ämnesmässigt neutralt namn. Ett exempel som nämnts är Sveriges Linnéuniversitet, SLU. Det absolut sämsta alternativet är att välja ett namn som lyfter fram några utbildningar och verksamhetsfält, men inte alla. Om det föreslagna namnbytet ändå går igenom kan man börja fundera över vad veterinärmedicinen alls har på SLU att göra.

Johan Beck-Friis

Sveriges Veterinärförbund

Box 12 709, 112 94 Stockholm
Telefon: 08-654 24 80. Telefontid 8.30–11.30, 12.30–16.30. Telefax 08-651 70 82
Besöksadress: Kungsholms Hamnplan 7. e-postadress: office@svf.se
Sveriges Veterinärförbunds hemsida: www.svf.se

Kansli
Telefon: 08-654 24 80

Kanslichef:
DAG HULTEFORS, leg. vet.
Dir.tel. 08-652 61 25
(Bost.tel. 035-17 35 88)
(Mobiltel. 070-566 08 36)
e-post: dag.hultefors@svf.se

Förhandlingschef:
ANDERS LEFRELL, jur kand.
Dir.tel. 08-654 20 40
(Bost.tel. 08-765 91 19)
(Mobiltel. 070-418 07 99)
e-post: anders.lefrell@svf.se

Generalsekreterare SVS:
CHRISTINA AROSENIUS, leg. vet.
Dir.tel. 08-652 02 88
(Bost.tel. 018-24 24 61)
(Mobiltel. 070-717 73 19)
e-post: christina.arosenius@svf.se

Informationschef:
JOHAN BECK-FRIIS, leg. vet.
Dir.tel. 08-652 02 86
(Bost.tel. 018-54 11 71)
(Mobiltel. 070-717 73 25)
e-post: johan.beck-friis@svf.se

Ombudsman:
AMELIE LOTHIGIUS, jur. kand.
Dir.tel. 08-652 02 87
(Bost.tel. 08-26 25 39)
(Mobiltel. 070-788 70 47)
e-post: amelie.lothigius@svf.se

Kamrer:
RUNE KOSKINEN
e-post: rune.koskinen@svf.se

Sekreterare:
BIRGITTA AHLKVIST, SVT
e-post: birgitta.ahlkvist@svf.se
BIRGITTA LARSSON
e-post: birgitta.larsson@svf.se
MARIANNE LUNDQUIST, SVS, AEA
e-post: marianne.lundquist@svf.se
AGNETA SVENSSON, SVF
e-post: agneta.svensson@svf.se

Styrelse
Sveriges Veterinärförbund

Ordförande:	**Bost.tel**
DAG HULTEFORS	035-17 35 88
Vice ordförande.	
ÅSA BERGQVIST	0418-66 21 62
ILMARS DREIMANIS	035-509 84
TORKEL EKMAN	018-38 44 11
ANDERS FORSLID	0413-55 32 20
EVAMARI LEWIN	070-211 90 35
KARIN PETTERSSON	0511-37 10 24
PER SAHLANDER	0171-44 20 93
SUSANNA STERNBERG	018-69 46 64

Kollegium
Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

Ordförande
ANDERS FORSLID

Vice ordförande
ANNE PEDERSEN MÖRNER

PETER FRANZÉN
KRISTER MARTIN
ANDERS SANDBERG
SUZANNE SANDQVIST
LENA STENGÄRDE

Postgiro: 83 80-8 Allmänna kassan
15 39 33-7 Understödsfonden
Bankgiro: 530-52 22 Allmänna kassan

Svensk Veterinärtidning
Telefon: 08-654 24 80

Ansvarig utgivare och chefredaktör:
Johan Beck-Friis
e-post: johan.beck-friis@svf.se
Journalist:
Karin Åström Bengtsson (tjänstl)
Katarina Hörlin Barnekow
e-post: katarina.horlin.barnekow@svf.se
Redaktionssekreterare, annonser:
Birgitta Ahlkvist
e-post: birgitta.ahlkvist@svf.se

Prenumerationspris 2001
Sverige: 765 kronor + moms.
Norden: 1020 kronor + moms.
Europa utanför Norden: 1090 kronor + moms.
Utanför Europa: 1235 kronor

Utgivningsdagar 2001

1	23 jan	10	15 aug
2	13 feb	11	5 sep
3	6 mar	12	26 sep
4	27 mar	13	17 okt
5	18 apr	14	7 nov
6	10 maj	15	28 nov
7	7 jun	16	19 dec
8–9	28 jun		

Manusdagar: 4 veckor före utgivningsdag. Korta repliker införes i nästkommande tidning om de är redaktionen tillhanda senast 2 veckor efter manusdag.

Annonsmaterialdagar: 3 veckor före utgivningsdag.

Fackpressupplaga 2000
= 2.800 ex.

Riksföreningar inom Sveriges Veterinärförbund

SVENSKA DISTRIKTSVETERINÄRFÖRENINGEN – DVF
Ordförande: Ilmars Dreimanis
Sekreterare: Kristina Olsson

SVENSKA BESIKTNINGSVETERINÄRFÖRENINGEN – BVF
Ordförande: Leif Skarhed
Sekreterare: Tone Lindvåg

SVERIGES YNGRE VETERINÄRERS FÖRENING – SYVF
Ordförande: Anette Karlsson
Sekreterare: Susanne Åkerblom

FÖRENINGEN VETERINÄRER I ENSKILD TJÄNST – FVET
Ordförande: Johan Hellander
Sekreterare: Christer Gyllerup

FÖRENINGEN FÖR VETERINÄRER I ADMINISTRATIV TJÄNST – VIAT
Ordförande: Torsten Jakobsson
Sekreterare: Anna Waldensten

FÖRENINGEN FÖR VETERINÄRER VID VETENSKAPLIGA INSTITUTIONER – FVVI
Ordförande: Ingrid Hansson
Sekreterare: Ursula Nord-Bjerselius

PRIVATPRAKTISERANDE VETERINÄRERS FÖRENING – PVF
Ordförande: Per Arvidsson
Sekreterare: Anneli Björsdorff

DJURSJUKHUSANSTÄLLDA VETERINÄRERS FÖRENING – DaVF
Ordförande: Fredrike Ritter
Sekreterare: Eva Hjortstad

Sektioner inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

FÖRSÖKSDJURSSEKTIONEN
Ordförande: Krister Martin (tf)
Sekreterare: Patricia Hedenqvist

HUSDJURSSEKTIONEN:
Ordförande: Lena Stengärde
Sekreterare: Gösta Nyberg

HÄSTSEKTIONEN
Ordförande: Peter Franzén
Sekreterare: Bengt Johansson

LIVSMEDELSSEKTIONEN
Ordförande: Anders Sandberg
Sekreterare: Karin Granath

SMÅDJURSSEKTIONEN
Ordförande: Suzanne Sandqvist
Sekreterare: Helene Hansson

Svensk Veterinärtidning

TIDSKRIFT FÖR SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND VOLYM 53 APRIL 2001 NR 5

Centraltryckeriet AB, Borås 2001 ISSN 0346-2250

INNEHÅLL

Granskade artiklar

253 **K Nygren: Provtagningsmetodik och bakterieflora vid pneumoni hos hund**
Denna litteraturstudie sammanfattar fakta om aktuella provtagningstekniker från de nedre luftvägarna vid pneumoni hos hund.

249 **Ledare**
J Beck-Friis: What's in a name?

261 **N-O Hellgren: Svenska Distriktsveterinärföreningen 1909–1999, del 2**
Här presenteras del 2 av meddelande nr 114 från Rådet för veterinärhistorisk och biografisk forskning.

267 **Hormoner i miljön och djurproduktionen – en risk för människors hälsa?**

271 **Food Chain 2001**
SVT rapporterar från den stora EU-konferensen Food Chain på SLU, Ultuna.

279 **G Allard-Johansson: Öppet brev till SLU och Sveriges veterinärkår: Vill inte SLU utbilda sjukgymnaster? Ska inte SLU utbilda sjukgymnaster?**

283 **Försenad kurs i sjukgymnastik inom veterinärmedicin**

285 **Hon vill föra in sjukgymnasterna i veterinärvärlden**

287 **Intresseförening för stuteriveterinärer ser dagens ljus**

289 **Månadens Epiztel**

291 **FVE kräver skärpta regler för djurskydd vid djurtransporter**

293 **Namnlistor mot grymma djurtransporter överlämnade**

297 **P Jensen: Minkar behöver simma**

298 **Specialutvalda att utse specialister**

301 **I väntan på specialistkompetens**

Insänt
301 S Sternberg: Angående bekämpning av mul- och klövsjuka
307 B Eriksson: Sälj ornefläsk under sin rätta beteckning

305 **Snabb information under hårt tryck**

Replik
309 A Franklin, B Bengtsson, C Greko: Ceftiofur – en framtidsfråga?

309 **A Bergh, I Ekesbo, P Kallings, M-L Sjöberg: Förtydligande av förtydligande av alternativmedicinutredningen**

Förhandlingsnytt
311 Löneavtal på privata sektorn klara
313 Kommunalt avtal klart
313 Avtalsläget på den statliga sektorn

313 **Tillfällig och förlängd föräldrapenning**

Från styrelsen
314 Rapport från förbundsstyrelsen

Remiss
315 Remisser under behandling

315 **Kongresser och kurser**

316 **Litteraturtjänst**

Kanslinytt
317 Nya medlemmar

Noterat
317 Gamla regler för tävlingsveterinärer gäller fortfarande
318 Utökade sekretessregler för veterinärer
318 Pengar till djurfria experiment
318 Nytt amerikanskt ID-system för djur
319 Ett tillägg i lagen riktas mot djurrättsaktivister i Storbritannien
319 Betänkande om hanteringen av djurkadaver klart
319 Bra veterinärer behöver inte ha bäst betyg
319 vCJD-patienter var blodgivare
320 Första rabiesfallet i Sverige på 26 år

320 **Specialistkompetens**

320 **Sveriges Veterinärförbund byter telefonväxel**

SVT nr	Utkommer	Senaste manusdag	Senaste annonsdag
6/01	10 maj	9 apr	18 apr
7/01	7 jun	3 maj	10 maj

Omslagsfoto: Suzanne Fredriksson.
I en artikel på sidan 253 beskriver författaren olika provtagningstekniker och bakterieisolat vid pneumoni hos hund. Litteraturstudien belyser flera olika provtagningsmetoder, men belyser vikten av att ta odlingsprov innan antibiotikabehandling påbörjas.

Äkta Finsk Sisu

Kraften kommer från Öster...

Under många år har den finske veterinären haft hjälp av Kefavet® vet. i sitt arbete att behandla besvärliga infektioner hos hundar.

Nu har vi glädjen att få ta del av dess effekt även i Sverige. Kefavet® vet. innehåller cefalexin som tillhör första generationens cefalosporiner. Cefalexin är verksamt mot stafylokocker (även betalaktamasbildande), streptokocker samt tarmbakterier som E.coli och Proteus mirabilis.

Detta tillsammans med övriga egenskaper för Kefavet® vet. har visat att preparatet är värdefullt vid behandling av urinvägsinfektioner och återkommande svåra hudinfektioner.

KEFAVET® VET
Cefalexin

ORION PHARMA
ANIMAL HEALTH

KEFAVET® VET.
Orion Pharma Animal Health — Receptbelagt
Dragerade tabletter 250 mg och 500 mg — Rx
Cefalosporin — QJO1D A01

Deklaration
1 tablett innehåller: Cefalexin. 250 mg aut 500 mg, color (E 171, E 172) et constit. q.s.

Egenskaper
Den verksamma substansen i KEFAVET® VET. är Cefalexin som är ett betalaktamantibiotikum inom första generationens cefalosporiner. Den har baktericid effekt genom att hämma bakteriens cellväggssyntes. Cefalexin är verksamt mot grampositiva kocker, inklusive penicillinasproducerande stafylokocker, grampositiva stavar samt gramnegativa tarmbakterier som t ex E.coli och Proteus mirabilis. Cefalexin är syrastabilt och absorberas efter peroral giva från mag-tarmkanalen. Maximal plasmakoncentration (19-32 µg/ml) efter dosen 25 mg/kg kroppsvikt uppnås efter 1-2 timmar. Halveringstiden är 1,7-2,8 timmar. Koncentrationen av Cefalexin i huden är 7,3-10,8 µg/g efter 2 timmar. Efter 12 timmar är koncentrationen 1,4-1,7 µg/g. Cefalexin passerar placentabarriären och övergår i modersmjölken. Efter dosen 25 mg/kg kroppsvikt kunde ej någon cefalexinaktivitet i hjärnan påvisas. Eliminering sker i huvudsak i aktiv form via njurarna.

Indikationer
Urinvägsinfektioner och återkommande svåra hudinfektioner hos hund orsakade av bakterier känsliga för cefalexin.

Kontraindikationer
Penicillinöverkänslighet.

Försiktighet
Vid känd njurinsuffiens skall dosen reduceras.

Biverkningar
Lindrig diarré och kräkningar kan förekomma. Vid allvarliga gastrointestinala biverkningar bör behandlingen avbrytas.

Dosering
Vid urinvägsinfektioner: 15 mg/kg kroppsvikt 2 gånger per dag under 14 dagar.
Vid hudinfektioner: 25-30 mg/kg kroppsvikt 2 gånger per dag under minst 3 veckor.

För djupa pyodermier kan behandlingstider om 4-6 veckor krävas. KEFAVET® VET.-tabletter ges peroralt, hela eller krossade och blandade i fodret.

Övrigt
500 mg tabletterna är försedda med mittskåra och är delbara. Bipacksedel medföljer förpackningen.

Förpackningar och priser
Dragerade tabletter 250 mg: 20 st 78:50
Dragerade tabletter 500 mg: 10 st 56:-, 30 st 136:-

Produktresumé kan rekvireras från Orion Pharma Animal Health

Orion Pharma Animal Health, Djupdalsvägen 7, Box 334, 192 30 Sollentuna Tel: 08-623 64 40 Fax: 08-623 64 80

Litteraturstudie

Provtagningsmetodik och bakterieflora vid pneumoni hos hund

*KARIN NYGREN, leg veterinär, specialist i hundens och kattens sjukdomar.**

I följande litteraturstudie sammanfattas fakta om aktuella provtagningstekniker från de nedre luftvägarna vid pneumoni hos hund. Litteraturgenomgången visar att transtrakealsköljprov är den lämpligaste provtagningsmetoden för bakteriologisk undersökning. Att de sjukdomsframkallande bakterier som påvisats i de olika undersökningarna varierar mycket, belyser vikten av att ta odlingsprov innan antibiotikabehandling påbörjas.

Inledning

Primära bakteriella infektioner förekommer vid pneumoni hos hund. Vanligare är dock att pneumonin orsakas av sekundär infektion med bakterier som utgör normalflora i de övre luftvägarna (2). Dessa bakterier får fäste när de normala försvarsmekanismerna i nedre luftvägarna av någon anledning är nedsatta (16, 18). Det är viktigt att prov tas för undersökning av cytologi, bakteriologi och resistensmönster innan behandling med antibiotika påbörjas. Oftast dröjer det minst två dygn innan svar erhålls från bakterieodling och resistenstest. Initiala valet av antibiotika får därför grundas på resultatet av cytologisk undersökning och tidigare klinisk erfarenhet (1).

Få studier har gjorts av den bakteriella floran i nedre luftvägarna hos hund. De flesta är utförda i USA (1, 3b, 5, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 20, 21, 22). Det är önskvärt med en svensk studie för att undersöka om resultaten av bakteriologisk odling från nedre luftvägarna hos hundar med pneumoni i Sverige skiljer sig från tidigare utförda undersökningar i andra länder.

Syftet med denna litteraturstudie har varit att hitta lämpliga provtagningsmetoder som skulle kunna användas till en svensk klinisk studie för att undersöka bakteriefloran och de påvisade bakteriernas resistensmönster i nedre luftvägarna hos hundar med pneumoni.

Provtagningsmetoder för nedre luftvägarna

Trakealsköljprov

Hos hundar med nedre luftvägssjukdom bidrar ett trakealsköljprov med värdefull diagnostisk information. Vanligen tas provet då resultaten av anamnes, klinisk undersökning och röntgen är kända. Ett trakealsköljprov förser provtagaren med vätska och celler från bronker, samtidigt som man med denna metod undviker kontamination från svalg och munhåla (3a, 7).

Trakealsköljprov kan göras antingen transtrakealt eller endotrakealt. Transtrakealsköljprov utförs genom att man för in en steril kateter ner till trakeas bifurkation genom krikotyreoidligamentet eller mellan två trakealringar på en helt vaken eller sederad patient (Figur 1).

Vid ett endotrakealsköljprov för man ner en steril kateter genom en steril endotrakealtub på en sövd patient (Figur 2). Risken för kontamination från den orofaryngeala floran är större vid ett endo- än ett transtrakealsköljprov. På katter och mycket små hundar är endotrakealtekniken att föredra. Vätskan undersöks

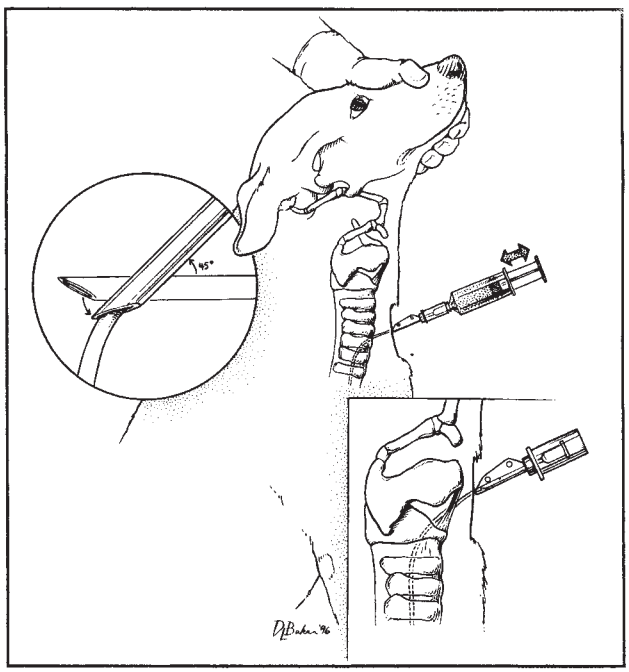

Figur 1. Transtrakealsköljprov utförs genom att man för in en steril kateter ner till trakeas bifurkation genom krikotyroidligamentet eller mellan två trakealringar på en helt vaken eller sederad patient. Nålens avfasning riktas ventralt.

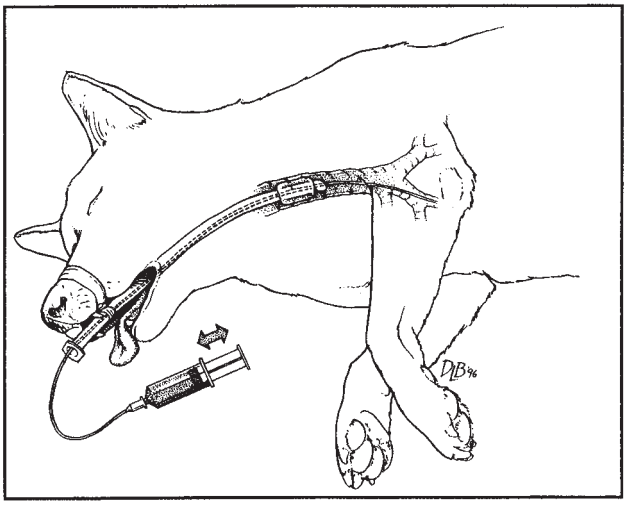

Figur 2. Vid ett endotrakealsköljprov för man ner en steril kateter genom en steril endotrakealtub på en sövd patient.

avseende cytologi och bakteriologi (3a, 7).

Provet är enkelt och billigt att utföra och är därför indicerat hos de flesta patienter med nedre luftvägssjukdom. Komplikationer är sällsynta. Ibland uppstår dock rivsår på trakea, subkutant emfysem eller pneumomediastinum.

Trakealsköljprov ger inte någon information om interstitiella och fokala sjukdomsprocesser i nedre luftvägarna (3a, 8). Hos människor känns ingen eller mycket liten smärta i samband med ingreppet (3a).

Transtrakeal teknik

Ett 16–21 gauge ”genom-nålen” intravenöst kateterset används. Katetern skall vara så lång att den når bifurkationen som ligger ungefär vid fjärde intercostalrummet. På stora hundar kan katetern föras in mellan två trakealringar längre ner på trakea. Djuret kan sitta eller ligga och hålls med nosen uppåt ca 45 grader från horisontalplanet (Figur 1). Sedativa kan användas till framför allt små hundar och hundar som är svåra att hålla. Lokalbedövning läggs subkutant över insertionsstället. Krikotyreoidligamentet lokaliseras genom att fingret förs uppåt längs trakeas mittlinje tills det smalare upphöjda krikoideabrosket nås. Precis ovan detta ligger krikotyreoidligamentet i en nersänkning nedanför det stora breda tyreoideabrosket. Hunden förbereds genom att det aktuella hudområdet rakas och steriltvättas. Steriela handskar används. Nålens avfasning riktas ventralt. Huden sträcks och nålen förs genom huden. Med ena handen (vänster om högerhänt) fixeras larynx så att tummen och fingrarna når runt minst 180 grader. Den vanligaste orsaken till att tekniken inte fungerar är att man inte håller ordentligt runt larynx och trakea. Nålen förs igenom krikotyreoidligamentet genom en kort och snabb rörelse (3a, 7).

Taget om larynx och trakea släpps och katetern förs ner i trakea genom nålen. Katetern skall kunna föras ner utan att det känns något motstånd. Om katetern kör fast i väggen på trakea riktas spetsen på nålen något mer nedåt eller så dras nålen tillbaka några få millimeter. Katetern får dock inte backas eftersom dess topp då kan skäras av mot spetsen på nålen. Hunden kommer att hosta när katetern förs in i trakea. Nålen hålls mot halsen så att handen, nålen och halsen rör sig som en enhet för att förhindra att nålens spets river insidan av trakea. När katetern är i läge dras nålen ut. Kateterskyddet som medföljer setet sätts på så att nålspetsen inte klipper av katetern. En medhjälpare håller katetern stilla. Hundens huvud kan nu vara i normal ställning (3a, 7).

Som alternativ till en ”genomnålen” kateter kan man för att komma in i trakea använda en 4 centimeter kort, 14 gauge, ”övernålen” kateter (Figur 3a och b). En lång tunnare steril kateter träs sedan genom den korta kate-

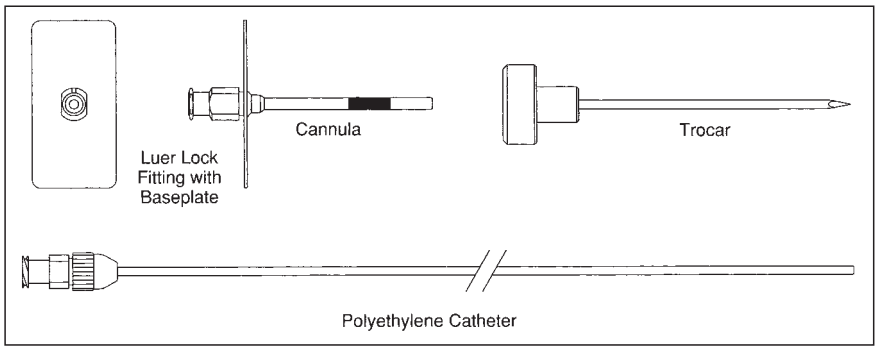

Figur 3a och 3b. Transtrakealsköljprov. Som alternativ till en ”genom-nålen” kateter kan man för att komma in i trakea använda en 4 centimeter kort, 14 gauge, ”över-nålen” kateter. En lång tunnare steril kateter träs sedan genom den korta katetern och ner i trakea.

tern och ner i trakea. På så sätt riskerar man inte att med nålspetsen skada trakea eller provtagningskatetern (4, 7).

En 10 ml spruta används för att spruta in 2–5 ml steril natriumkloridlösning. Aspirera därefter kraftfullt med en tom 10 ml spruta åtminstone 5–6 gånger. Bäst är om aspiration utförs samtidigt som hunden hostar. För att kunna aspirera så mycket vätska som möjligt är det viktigt att evakuera all luft ur sprutan mellan varje aspiration. Proceduren upprepas med ytterligare 2–5 ml doser natriumkloridlösning tills sammanlagt 0,5–1 ml provmaterial erhållits. Katetern dras ut och en kompress med desinficerande medel bandageras fast över såret några timmar för att minska risken för infektion, subkutant emfysem och pneumomediastinum (3a, 7).

Endotrakeal teknik

Patienten sövs lätt med ett korttidsverkande preparat och en steril endotrakealtub förs försiktigt ner i trakea så att tubens topp inte kontamineras av den orofaryngeala floran. En steril urinkateter för hanhundar förs ner i trakea genom den sterila endotrakealtuben (Figur 4). Trakealsköljprovet utförs såsom tidigare beskrivits. Något större mängd natriumkloridlösning kan sprutas in på grund av den större volymen i katetern (7).

Hantering av provet

Sprutan vänds försiktigt några gånger för att blanda provet. På en del av vätskan utförs bakterieodling. Provet får inte torka. Det transporteras i sterilt rör eller på steril svabb i fuktigt medium. Det bästa är om odlingen kan sättas samma dag som provet tas (4). Färgade direktutstryk av sediment görs sedan på den återstående vätskan för cytologisk undersökning. De respiratoriska cellerna är känsliga och analysen bör göras inom 30 minuter.

Om provet innehåller mycket slem avlägsnas det med en steril kanyl eller filtreras bort genom ett sterilt gastyg. Slemmet stryks ut mellan två objektglas och även detta undersöks cytologiskt (3a, 7).

Figur 4. Vid endotrakealsköljprov sövs patienten lätt med ett korttidsverkande preparat och en steril endotrakealtub förs försiktigt ner i trakea. En steril urinkateter för hanhundar förs ner genom den sterila tuben.

Skölj- eller borstprov med fiberbronkoskop

Fiberbronkoskopi används för att undersöka de större luftrören vid misstanke om inflammation, blödning, tumör, trakealkollaps eller främmande kropp. Vid fiberbronkoskopi är det möjligt att samla prov från luftrör djupare ner i lungorna än vid ett transtrakealsköljprov. Provet tas direkt från synliga förändringar eller från specifika lunglober. Fullständig anestesi krävs för att utföra en fiberbronkoskopi. Provtagning med denna metod innebär därmed en något större risk för narkoskomplikationer än vid ett trakealsköljprov.

Fiberbronkoskopisk provtagning rekommenderas när ett trakealsköljprov inte resulterat i någon diagnos. Fiberbronkoskopi är kontraindicerat vid kraftiga andningsbesvär såvida det inte är frågan om att avlägsna en främmande kropp (6). Genom fiberbronkoskopets biopsikanal kan prov samlas för undersökning av cytologi, histologi och bakteriologi. Antingen tas provet som ett sköljprov, borstprov eller med en biopsitång (7).

Bakterieodling från prov som samlats med vanlig aspiration via ett fiberbronkoskop är inte pålitlig på grund av att fiberbronkoskopet blir kontaminerat under passagen genom de övre luftvägarna. För att undvika kontamination bör istället en engångskateter med en skyddad steril borste användas (12, 22) (Figur 5). Katetern förs in 1–2 cm bortom änden på bronkoskopet. Höljet trycks sedan av när borsten förs in ytterligare 2 cm. Provet tas genom att borsten förs ner i eventuellt sekret eller ner i den röntgenologiskt förändrade loben. Borsten dras sedan in i katetern och på så sätt skyddas provet från kontamination under passagen ut ur bronkoskopet. När katetern dragits ut tvättas den nedre delen av med 70-procentig sprit och änden klipps av nedanför borsten med en steril sax. Från borsten görs ett färgat direktutstryk på sterilt objektglas för cytologisk undersökning. Därpå klipps borsten av och får falla ner i ett sterilt rör med 1 ml natriumklorid eller ringerlaktatlösning. Från den vätskan görs en bakterieodling (22).

Ett borstprov från trakea är av begränsat värde avseende cytologi på grund av att det bara ger information om processer i den trakeobronkiala slemhinnan och inte om sjukdomar djupare ner i lungan (13).

Bronkoalveolar lavage

Bronkoalveolar lavage (=BAL) rekommenderas när trakealsköljprov och andra icke invasiva undersökningar inte kan ge en

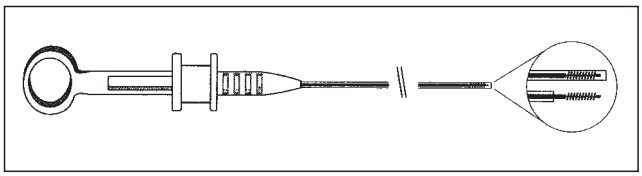

Figur 5. En engångskateter med en skyddad steril borste bör användas vid provtagning genom vanlig aspiration via ett fiberbronkoskop.

definitiv diagnos. Vid BAL används ett flexibelt fiberbronkoskop för att skölja de djupare delarna av lungan (Figur 6). Den samlade provvätskan representerar sjukdomsprocesser på alveolär och interstitiell nivå. Provet tas från flera lober var för sig och det samlade provets volym är stor. Steril fysiologisk natriumkloridlösning sprutas in i en bronk i så stor volym att även alveolerna i lungloben sköljs. Genom aspiration återfås vätska tillsammans med cellulärt och acellulärt material. Den uppsamlade vätskan undersöks cytologiskt och bakteriologiskt. BAL är en säker metod på patienter som tål generell anestesi. Undersökningen bör dock inte utföras på patienter med uttalade andningsbesvär i vila. Komplikationer är sällsynta och proceduren kan upprepas flera gånger för att följa sjukdomsutvecklingen. Vanligaste komplikationen är övergående hypoxi som svarar bra på syrgastillskott. En nödvändighet för att göra undersökningen är möjligheten att kunna ge syrgastillskott (6).

Två olika tekniker för BAL används. Via ett fiberbronkoskop eller via en endotrakealtub (katter). Val av lunglober baseras på röntgenologiska och bronkoskopiska förändringar (6).

BAL via fiberbronkoskop

Fiberbronkoskopet förs försiktigt in i lungloben tills toppen på bronkoskopet fastnar och sluter tätt. Tjugofem ml steril kroppstempererad fysiologisk natriumkloridlösning sprutas in genom biopsikanalen. Därefter påbörjas försiktig aspiration. Om aspirationen sker för kraftigt kan luftröret kollabera vilket förhindrar aspiration av den insprutade vätskan. Luft evakueras ur sprutan och aspiration upprepas flera gånger tills ingen mer vätska kommer tillbaka. Proceduren upprepas och prov samlas från nästa lob på samma sätt (6).

Hos katter och mycket små hundar är det oftast omöjligt att komma längre ner än till huvudbronkerna. Sköljning sker som vid endotrakeal teknik med 5 ml natriumkloridlösning per kilo kroppsvikt och spruta.

BAL via endotrakealtub

Vid endotrakheal teknik används en steril tub med adapter till sprutorna. Patienten läggs med den sjukaste sidan ner. Sköljningen sker med tre sprutor kroppstempererad fysiologisk natriumkloridlösning med vardera 5 ml/kg kroppsvikt. Vätskan sprutas sakta in och aspireras därefter omedelbart. Bakdelen på djuret kan höjas något för att underlätta återflödet av vätskan. Proceduren upprepas två gånger. Mellan de tre sköljningarna skall djuret få möjlighet att fylla sina lungor med syre (6).

Efter BAL skall djuret andas 100 procent syre och flera fulla andetag ges med hjälp av andningsblåsan för att expandera eventuellt kollaberade delar av lungorna. Efter extubering övervakas slemhinnornas färg, puls och andningens karaktär noga. Vid minsta tecken på hypoxemi ges tillskott med syrgas. Syrgastillskott under 10–15 minuter är oftast tillräckligt. Knaster från lungorna hörs normalt flera timmar efter BAL och är ingen anledning till oro (6).

Hantering av provet

Provet skall omedelbart kylas ner på is eller i kylskåp. Undersökning av vätskan bör göras inom 15–30 minuter med minsta möjliga manipulation för att förhindra att cellerna förstörs. Sprutor från de olika loberna undersöks var för sig, men sprutor från samma lob kan blandas. Första sprutan från varje lob innehåller oftast mer celler från de större luftrören och de senare mer celler från alveolerna och interstitiet. Provet hanteras för övrigt som ett trakealsköljprov (6).

Andra provtagningsmetoder

Transtorakal lungaspiration och biopsi rekommenderas vid massförändringar i kontakt med bröstväggen men inte då man misstänker cystor, abscesser, koagulopatier eller pulmonär hypertension (7).

Transbronkial lungbiopsi används mest för att ta vävnadsprov från intraluminala massor under direkt bronkoskopi (7).

Torakotomi och biopsi utförs på djur där de kliniska symtomen på nedre luftvägssjukdom förvärras utan att någon diagnos kunnat ställas (7).

Bakteriefloran i nedre luftvägarna vid pneumoni hos hund

I en studie av Creighton & Wilkins (3a, 3b) gjordes transtrakealsköljprov på 77 hundar och fem

Figur 6. Vid bronkoalveolar lavage (BAL) används ett flexibelt fiberbronkoskop för att skölja de djupare delarna av lungan.

katter med tecken på nedre luftvägssjukdom samt på fem friska hundar. Proven undersöktes avseende cytologi, bakteriologi och resistensmönster. Transtrakealsköljprovets användning vid provtagning från nedre luftvägarna utvärderades också. Odling gjordes enbart aerobt. Hos de fem friska hundarna isolerades inga bakterier. I fyra fall av bronkopneumoni var bakterieodlingen negativ. Odlingen var positiv hos 50 djur. I nio av dessa växte mer än en bakterieart. Bakterieisolaten utgjordes i 88 procent av gramnegativa bakterier. De vanligaste bakterierna var *Escherichia coli, Pseudomonas* species, *Klebsiella* species, och *Bordetella bronchiseptica*. Slutsatsen var att transtrakealsköljprov kan användas för att utvärdera cytologiska utstryk och bakteriefloran i nedre luftvägarna hos hundar och katter.

I en studie av Harpster (5) ingick 30 hundar med kliniska tecken på bakteriell pneumoni. Hos samtliga hundar påvisades närvaro av neutrofiler i cytologiska utstryk och positiv odling av bakterier från transtrakealsköljprov. Totalt identifierades 48 olika bakteriearter från proven och 30 av dessa var grampositiva. Mer än en bakterie isolerades i cirka 47 procent av proven. De bakterier som isolerades i renkultur var α-hemolyserande streptokocker (fem hundar), *Klebsiella* species (tre hundar), *Escherichia coli* (två hundar) samt β-hemolyserande streptokocker, *Diplococcus* species, *Stafylococcus aureus*, *Corynebacterium* species, *Pseudomonas* species och *Bordetella* species (en hund av varje).

Effektiviteten av cefaloridin och cefalexin vid behandling av hundar med bakteriell pneumoni utvärderades i studien. Slutsatsen var att det finns inget enstaka antibiotika som alltid är effektivt vid bakteriell pneumoni hos hund. Valet av antibiotika skall baseras på resistenstester in vitro samt på hur patienten svarar på behandlingen.

Kvantitativ odling

I en annan studie av Wimberley och medarbetare (22) undersöktes 65 hundar med misstänkt pneumoni. Prover för bakterieodling togs med fiberbronkoskop och skyddad borstkateter från nedre delen av trakea där purulent sekret kunde ses eller vid öppningen av den bronk som ledde till den affekterade loben enligt röntgenbild. Kvantitativ aerob och anaerob odling utfördes. Kvantitativ odling innebär att från en bestämd provmängd görs en serie spädningar. Från varje spädning sprids en viss volym ut på agarplatta för odling. På så sätt kan man räkna ut antalet kolonibildande bakterier per ml provvätska (4).

Alla bakteriearter identifierades oavsett kvantitet. I medeltal isolerades cirka tre bakteriearter från varje prov. Streptokocker isolerades oftast. I många fall fann man kolonibildande bakterier som inte ansågs patogena i låg koncentration. När flera bakterier isolerades samtidigt kunde kvantifieringen avgöra vilken som var sjukdomsorsakande. Författarna anser att kvantitativ odling är viktigt för att skilja på patogena och icke patogena bakterier i nedre luftvägarna. Mer än eller lika med 103 kolonier/ml provvätska ansågs vara hög koncentration av bakterier och mindre än 103 kolonier/ml provvätska klassades som låg koncentration. Hos 41 patienter kompletterades med blododling, varav tio var positiva och överensstämmande med odlingssvaret från borstprovet. Enligt författarna är provtagning med en skyddad borstkateter genom ett fiberbronkoskop en säker metod för att identifiera etiologiskt agens vid bakteriella infektioner i nedre luftvägarna hos hund.

Transtrakealsköljprov

Thayer & Robinson (21) undersökte bakterieväxt i transtrakealsköljprov från 42 hundar med bakteriell bronkopneumoni. I bakterieisolaten utgjordes 65 procent av gramnegativa bakterier och 35 procent av grampositiva. De vanligaste bakterieisolaten var *Pseudomonas* och *Staphylococcus* species. Från 15 hundar isolerades mer än en bakterie. Sex hundar med alveolära förtätningar i ventrala lungfältet hade ingen bakterieväxt i trakealsköljprovet men svarade ändå på antibiotikabehandling. Författarna menar att det bekräftar att frånvaro av bakterier i cytologiska utstryk inte utesluter en bakteriell bronkopneumoni. De hundar som fick antibiotika grundat på resistenstest tillfrisknade i högre grad jämfört med dem som behandlades med antibiotika som inte var grundat på resistenstest.

Angus och medarbetare (1) gjorde en retrospektiv studie av 264 hundar med kliniska tecken på infektiös nedre luftvägssjukdom. Provtagningsmetod var transtrakealsköljprov. Aerob och anaerob odling utfördes. Resultaten av de bakteriologiska undersökningarna presenteras i Tabell 1. Bakterier kunde isoleras i 116

Tabell 1. Bakterier isolerade från hundar med misstänkt sjukdom i nedre luftvägarna (1).

Bakterie	Antal prover med isolat i procent (totalt 116 prover)
Familjen Enterobacteriaceae	50.8 %
Escherichia coli	31
Klebsiella pneumoniae	6.9
Övriga Enterobacteriaceae	12.9
Pasteurella spp.	22.4
Pasteurella canis	10.3
Pasteurella multocida	5.2
Övriga Pasteurella spp	6.9
β-hemolyserande streptokocker	12.1
Streptococcus/Enterococcus spp	12.1
Obligata anaerober	21.6
Bordetella bronchiseptica	12.1
Koagulaspositiva stafylokocker	9.5
Pseudomonas spp.	7.8
Mykoplasma spp.	5.2
Övriga bakterier	15.5

av proverna. I 57 procent av de bakteriepositiva proven isolerades en enda bakterieart och i 43 procent kunde flera bakteriearter isoleras.

Mykoplasmaundersökningar

Randolph och medarbetare (15) undersökte förekomsten av mykoplasma och ureaplasma hos hundar med lungsjukdom (15). Som kontrollgrupp ingick hundar utan symtom eller anamnes om luftvägssjukdom. Endotrakealsköljprov undersöktes omgående cytologiskt och bakteriologiskt. Odlingen gjordes aerobt, anaerobt samt för mykoplasma och ureaplasma. Samtidigt togs även svabbprov från svalget för undersökning av mykoplasmaförekomst. Studien visade att mykoplasma tillhör normalfloran i svalget samt att den ibland förekommer längre ner i luftvägarna hos friska hundar. Ett signifikant samband kunde ses hos hundar yngre än ett år mellan förekomst av mykoplasma och lungsjukdom, samt mykoplasma och samtidig infektion med *Bordetella* eller streptokocker. Isolering av *Bordetella* var också vanligare hos hundar yngre än ett år. Ureaplasma hittades hos en hund med lungsjukdom.

I en studie av Jameson och medarbetare (9) togs transtrakealsköljprov från 93 hundar med misstänkt infektiös pneumoni. Alla hade positiva bakterieodlingsprover. Odling utfördes aerobt samt för mykoplasma. Behandlingsresultaten jämfördes hos hundar med eller utan samtidig mykoplasmainfektion. Hos 58 hundar isolerades mykoplasma i blandkultur med andra bakterier. Bara sju hundar hade mykoplasma i renkultur. Det var ingen skillnad i behandlingsresultat eller tillfrisknande hos hundar med eller utan mykoplasma, oavsett om de behandlats med antibiotika med känd aktivitet mot mykoplasma eller inte. Slutsatsen var att antibiotikavalet inte skall baseras på effektiviteten mot mykoplasma utan mot de bakterier som isolerats.

Lungprover från friska hundar

En undersökning gjordes av Lindsey & Pierce (10) för att se om normala lungor hos hund är sterila. 19 laboratoriehundar observerades i två veckor för att säkert kunna säga att de var friska. Via torakotomi togs flera vävnadsprover från lungor, pleura och intratorakala trakea. Proverna undersöktes histologiskt och bakteriologiskt. Odling utfördes omgående både för mykoplasma samt för aeroba och anaeroba bakterier. Av 268 lungprover växte det bakterier i 101 och av 19 trakealprover växte det bakterier i nio. Mykoplasmakulturerna var negativa. Endast i två fall var alla lungproverna sterila. Inga histologiska förändringar kunde ses i lungprover där bakterier hade isolerats. Den slutsats som författarna drog var att lungorna återkommande inokuleras av svalgfloran under sömnen.

Mc Kiernan (11) gjorde en undersökning av bakteriefloran i nedre trakea hos 33 friska hundar. Samtidigt togs bakterieprov från svalget för jämförelse. Proven togs endotrakealt genom en steril trakealtub och en kateter med steril skyddad svabb i änden. Alla svabbar utom tio fuktades först med steril natriumkloridlösning. Inom 15 minuter sattes bakterieodling. Odling gjordes aerobt, anaerobt och mikroaerofilt. Trakea var steril hos 63,6 procent av hundarna. Ingen av de torra svabbarna resulterade i bakterieväxt men 48 procent av de fuktade gav växt. De flesta bakterier som isolerades från trakea var identiska med dem från svalget.

De bakterier som isolerades kan ses i Tabell 2. Slutsatsen var att trakea hos friska hundar inte alltid är steril. Den bakteriella floran i trakea överensstämmer med bakteriefloran i svalget. Förekomsten av bakterier i trakea hos friska hundar beror på aspiration av svalgflora.

Tabell 2. Bakterier isolerade från 33 kliniskt friska hundar (11).

Bakterie	*Antal isolat från trakea*	*Antal isolat från svalget*
α-hemolyserande streptokocker	4	10
γ-hemolyserande streptokocker	1	2
β-hemolyserande streptokocker	–	2
Koagulaspositiva stafylokocker	2	4
Koagulasnegativa stafylokocker	1	4
Pasteurella multocida	4	3
Klebsiella pneumoniae	2	3
Enterobacter cloacae	–	2
Corynebacterium spp.	1	–
Pseudomonas aeruginosa	–	1
Bordetella bronchiseptica	–	1
Escherichia coli	–	1

Diskussion

Det har inte publicerats några omfattande studier över bakteriefloran i nedre luftvägarna hos hundar med pneumoni i Sverige. Tidigare undersökningar har framför allt gjorts i USA. Både friska hundar och hundar med misstänkt nedre luftvägssjukdom har undersökts i dessa studier. Studierna har gjorts med olika metoder och visar varierande resultat.

Transtrakealsköljprov är den metod som använts i de flesta studier (1, 3, 5, 8, 9, 14, 17, 21). Metoden är enkel att utföra och man erhåller ett prov fritt från kontamination för cytologisk och bakteriologisk undersökning. Nackdelen med transtrakealsköljprov är att det inte går att kontrollera det exakta provtagningsstället, vilket man däremot kan göra vid provtagning via fiberbronkoskop. Även vid fiberbronkoskopisk provtagning kan man undvika kontamination från svalgfloran genom att använda en steril skyddad borstkateter (22). Till skillnad från trakealsköljning möjliggör bronkoalveolar lavage påvisande av sjukdomsprocesser djupt ner i lungan (6). Nackdelar med fiberbronkoskopisk provtagning är dock att den kräver fullständig anestesi

Figur 7. Transtrakealsköljprov är den metod som använts i de flesta studier. Metoden är enkel att utföra och man erhåller ett prov fritt från kontamination för cytologisk och bakteriologisk undersökning.

och att utrustningen är dyr. Detta gör att bakteriologisk och cytologisk provtagning via fiberbronkoskop inte blivit någon standardmetod (20). Ett annat problem är att de fiberbronkoskop som vanligen används inte når längre ner än till trakeas bifurkation på stora hundar. För att undvika kontaminanter i proven (såsom *Pseudomonas*) är det viktigt med noggrann rengöring och desinfektion av fiberbronkoskopet och dess biopsikanal (12). Fiberbronkoskopiska metoder rekommenderas när röntgen och trakealsköljprov inte resulterat i någon definitiv diagnos (6).

Isolat av gramnegativa bakterier tillhörande familjen *Enterobacteriaceae* och *Pasteurella* species överväger i studier på hundar med pneumoni (1, 3b, 8, 9, 17, 21). Enstaka undersökningar visar att isolat av grampositiva bakterier överväger och här ses framför allt streptokocker (5, 22). I flera studier har man förutom bakteriologisk odling även odlat för mykoplasma och då också funnit dem i nedre luftvägarna hos såväl friska hundar (15) som hos hundar med pneumoni (1, 8, 9, 10, 11, 15). Hos hundar yngre än ett år kan mykoplasma orsaka lungsjukdom, och samtidig infektion med *Bordetella* eller streptokocker är vanligt (15). Fynd av mykoplasma hos äldre hundar är sällan orsaken till pneumonin (9).

Identifiering av bakterier viktig

Det kan vara svårt att tolka resultaten av en bakterieodling från nedre luftvägarna av flera skäl. Ofta isoleras mer än en bakterieart i prover från nedre luftvägarna hos hundar med pneumoni (1, 3b, 5, 8, 9, 10, 14, 15, 17, 21, 22). Kvantitativ odling kan då avgöra vilken bakterie som är patogen (4, 22). Blododling kan också hjälpa till att identifiera den bakterie som orsakat pneumonin (16, 22). Trakea och bronker hos friska hundar är inte alltid sterila men antalet bakterier där är lågt (8, 10, 11, 14).

Vid utvärdering av ett odlingsprov från nedre trakea måste alltid normal trakealflora beaktas (11). En negativ bakterieodling från nedre luftvägarna utesluter inte en bakteriell bronkopneumoni (20, 21). Det faktum att de sjukdomsframkallande bakterier som påvisats i de olika undersökningarna varierar visar hur viktigt det är att ta bakterieodlingsprov innan antibiotikabehandling påbörjas. Om en tidig diagnos ställs, där rätt bakterier identifieras genom odling och följs av en specifik och aggressiv antibiotikaterapi, kan komplikationer till bakteriell pneumoni undvikas. Exempel på komplikationer är lungabscesser, granulom, nekroser, purulent pleurit, pneumotorax, bakteriemi och toxinemi (19).

Transtrakealsköljprov lämpligast

Sammanfattningsvis visar litteraturgenomgången att transtrakealsköljprov är den lämpligaste provtagningsmetoden för bakteriologisk undersökning vid akut pneumoni hos hund. Provtagningsmetoden kan användas på alla hundar utan att äventyra deras hälsa. På mycket små hundar görs endotrakealsköljprov (3a). När sköljvätska sprutas in på en vaken eller lätt sederad hund hostas ofta sekret upp från de nedre luftvägarna och aspiration ger därför tillräckligt med provmaterial. Om trakealsköljprov inte leder till någon definitiv diagnos kan prov tas med skyddad borstkateter eller bronkoalveolar lavage via fiberbronkoskop. Idealiskt är att utföra kvantitativ aerob och anaerob odling samt odling för mykoplasma. Odlingen bör utföras snarast efter provtagning för att öka chansen att isolera bakterier. Resistenstest utförs på alla isolat. Blododling är ett bra komplement.

Tack

Tack till VMD Anders Gunnarsson på bakteriologen, SVA och VMD Jan Frendin på institutionen för kirurgi och medicin, SLU för att de har hjälpt mig att granska arbetet. Tack också till Bayer och Ulla Pettersson för att de har visat intresse av att genomföra en bakteriologisk undersökning på hundar med pneumoni. Dessutom ett tack till min handledare Björn Åblad för stort stöd.

Summary

Sampling techniques and bacterial flora in dogs with pneumonia

A literature review was carried out to investigate suitable samp-

Figur 8. Utrustning för endotrakealsköljprov. På mycket små hundar görs denna typ av trakealsköljprov.

ling methods to study the bacterial flora and bacteriological resistance patterns in the lower respiratory tract in Swedish dogs with pneumonia. Transtracheal aspiration biopsy, bronchoscopic protected catheter brush and bronchoalveolar lavage techniques are described.

Studies from the USA showed that transtracheal aspiration biopsy is the most commonly used method, and gram negative bacteria belonging to the family *Enterobacteriaceae* and *Pasteurella* species were the isolates most frequently found. In all studies, more than one bacterial species was isolated from each sample. During the evaluation of a specimen from the lower respiratory tract, consideration must always be given to the occurrence of a normal tracheal bacterial flora. A negative bacterial cultivation does not exclude bacterial pneumonia.

The literature review shows that transtracheal aspiration is the most suitable sampling method for bacteriological examination of the lower respiratory tract at pneumonia in the dog. Bronchoscopic sampling, either with a protected catheter brush or through bronchoalveolar lavage, is recommended when radiography and transtracheal aspiration biopsy does not result in a clear diagnosis.

Aerobic and anaerobic bacterial cultivation should be carried out, as well as cultivation for mycoplasma, as soon as possible after the sampling. A test for bacterial resistance is always done.

Referenser

1. Angus CJ, Jang SJ & Hirsh DC. Microbiological study of transtracheal aspirates from dogs with suspected lower respiratory tract disease: 264 cases (1989–1995). JAVMA, 1997, 210, 55–58.
2. Corcoran B & Martin M. Diseases of the lung parenchyma. In: Price MA, Sutton JB, eds. Cardiorespiratory diseases of the dog and cat. Oxford, 1997, p222.

3a. Creighton SR & Wilkins RJ. Transtracheal aspiration biopsy: Technique and cytologic evaluation. J Am Anim Hosp Assoc, 1974, 10, 219–226.

3b. Creighton SR & Wilkins RJ. Bacteriologic and cytologic evaluation of animals with lower respiratory tract disease using transtracheal aspiration biopsy. J Am Anim Hosp Assoc, 1974, 10, 227–232.

4. Davidson M, Else R & Lumsden J. BSAVA Manual of small animal clinical pathology. Dorset, UK, 1998.
5. Harpster WK. The effectiveness of the Cephalosporins in the treatment of bacterial pneumonias in the dog. J Am Anim Hosp Assoc, 1981, 17, 764–772.
6. Hawkins EC, DeNicola DB & Kuehn NF. Bronchoalveolar lavage in the evaluation of pulmonary disease in the dog and cat. Journal of Veterinary Internal Medicine, 1990, 4, 267–274.
7. Hawkins EC. Diagnostic tests for the lower respiratory tract. In: Nelson RC & Couto CG, eds. Small Animal Internal Medicine, S:t Louis, 1992, 185–206.
8. Hirsh DC. Bacteriology of the lower respiratory tract. In: Kirk RW, ed. Current veterinary therapy IX. Philadelphia, 1986, 247–250.
9. Jameson PH, King LA, Lappin MR & Jones RL. Comparison of clinical signs, diagnostic findings, organisms isolated, and clinical outcome in dogs with bacterial pneumonia: 93 cases (1986-1991). JAVMA, 1995, 206, 206–209.
10. Lindsey JO & Pierce AK. An examination of the microbiologic flora of normal lung of the dog. American Review of Respiratory Disease, 1978, 117, 501–505.
11. McKiernan BC. Bacterial isolates from the lower trachea of clinically healthy dogs. J Am Anim Hosp Assoc, 1994, 20, 139–142.
12. McKiernan BC. Bronchoscopy in the small animal patient. In: Kirk RW, ed. Current Veterinary Therapy X. Philadelphia, 1989, s 219–224.
13. McKiernan BC. Cytology of the tracheobronchial tree; Update on respiratory diseases. In: The veterinary clinics of North America: Small animal practice. Philadelphia, 1992.
14. Pecora DV. Bacteriologic cultural examination of the lower respiratory tract of laboratory dogs. Am J Vet Res, 1976, 37, 1511–1513.
15. Randolph JF, Moise NS, Scarlett JM, Shin SJ, Blue JT & Bookbinder PR. Prevalence of mycoplasmal and ureaplasmal recovery from tracheobronchial lavages and prevalence of mycoplasmal recovery from pharyngeal swab specimens in dogs with or without pulmonary disease. Am J Vet Res, 1993, 54, 387–391.
16. Roudebush P. Infectious pneumonia. In: Kirk RW, Bonagura JD, eds. Current veterinary therapy XI. Philadelphia, 1992, 228–236.
17. Stone MS & Pook H. Lung infections and infestations, Therapeutic considerations. In: Kay WJ, Brown NO, eds. Problems in veterinary medicine. Philadelphia, 1992, 4, 279–290.
18. Tams TR. Pneumonia. In: Kirk RW, ed. Current veterinary therapy X. Philadelphia, 1989, 376–384.
19. Thayer GW. Pneumonia. In: Kirk RW, ed. Current veterinary therapy VIII. Philadelphia, 1983, 247–252.
20. Thayer GW. 1984. Infections of the respiratory system. In: Greene CE, (ed.), Clinical microbiology and infectious diseases of the dog and cat, s 238-246. Philadelphia.
21. Thayer GW & Robinson SK. Bacterial bronchopneumonia in the dog: A review of 42 cases. J Am Anim Hosp Assoc, 1984, 20, 731–735.
22. Wimberley NW, Bass JB, Boyd BW, Kirkpatrick MB, Serio RA & Pollock HM. Use of a bronchoscopic protected catheter brush for the diagnosis of pulmonary infections. Chest, 1982, 81, 556–562.

*Leg veterinär Karin Nygren, Blå Stjärnans Djursjukhus, Gjutjärnsgatan 4, 417 07 Göteborg.

Svenska Distriktsveterinärföreningen 1909–1999, del 2

*NILS-OLOV HELLGREN, f distriktsveterinär, museiintendent vid Veterinärhistoriska muséet i Skara.**

Här presenteras del 2 av en bearbetning av ett föredrag, hållet vid Svenska Distriktsveterinärföreningens årsmöte den 11 november 1999. Del 1 var införd i nr 4.

Meddelande nr 114 från Rådet för veterinärhistorisk och biografisk forskning.

Från slutet av 1950-talet och framför allt i början av 1960-talet började distriktsveterinärernas sociala förhållanden, ”sossegriller” som en del kolleger kallade dem, att allt mer komma i blickpunkten i styrelsens arbete och då i första hand arbetstiden, där distriktsveterinärerna släpade efter vad gällde rätt till ledighet för vila och rekreation. Men givetvis var löneförhållandena och avtalsförhandlingarna fortfarande en årligen återkommande fråga, som av utrymmesskäl dock lämnas därhän.

Ordnad arbetstid och jour värt att kämpa för

Jourfrågan hade börjat att diskuteras inom styrelsen redan i början av 1950-talet och mot slutet av decenniet kom kraven allt kraftigare på en lösning av den. År 1960 kom den första författningen som reglerade jourtjänsten. Den omfattade tiden från lördag klockan 13 till måndag klockan 08. Från Norrland anfördes att de långa avstånden gjorde det svårt att utnyttja jouren. Från andra håll menades att jourledigheten är skenbar då den måste inarbetas följande helg.

I ett protokoll från 1966 berättas om en distriktsveterinär som begärde styrelsens stöd i sin framställning till Veterinärstyrelsen att få utnyttja en fristående kollega som jourveterinär tre vardagsnätter i veckan mellan klockan 17 och 07. Myndighetens svar var att distriktsveterinären fick ta semester för sin fria tid. Distriktsveterinärföreningens styrelse ansåg sig ej kunna biträda föreningsmedlemmens framställan.

Från början hade distriktsveterinären ingen ersättning för jourtjänsten – endast annan veterinär, som ingick i jourplanen. 1961 inlämnades en motion till årsmötet om ersättning till ordinarie distriktsveterinär. Veterinärstyrelsen ansåg då, att jourtjänsten var en ofrånkomlig skyldighet för en distriktsveterinär i egenskap av tjänsteman och ersättning skulle inte utgå.

Det dröjde till 1967 innan distriktsveterinär fick rätt till tjänstedubbleringstillägg för jourtjänst. Samma år utvidgades också jourtiden från fredag klockan 17 till som tidigare måndag morgon.

Jourtjänsten var en klar förbättring av distriktsveterinärernas arbetstidsförhållanden, men fortfarande hade distriktsveterinärerna i de flesta fall en lång arbetsvecka, vilket bland annat framkom i en enkät 1963 rörande arbetsförhållandena. Vid en rundabordskonferens 1964 med representanter för veterinärförbundet och Veterinärstyrelsen framhölls den bundenhet som drabbar inte bara distriktsveterinären utan även hans familj. Distriktsveterinären var undantagen inte enbart från den nya arbetstidslagen, där arbetsveck-

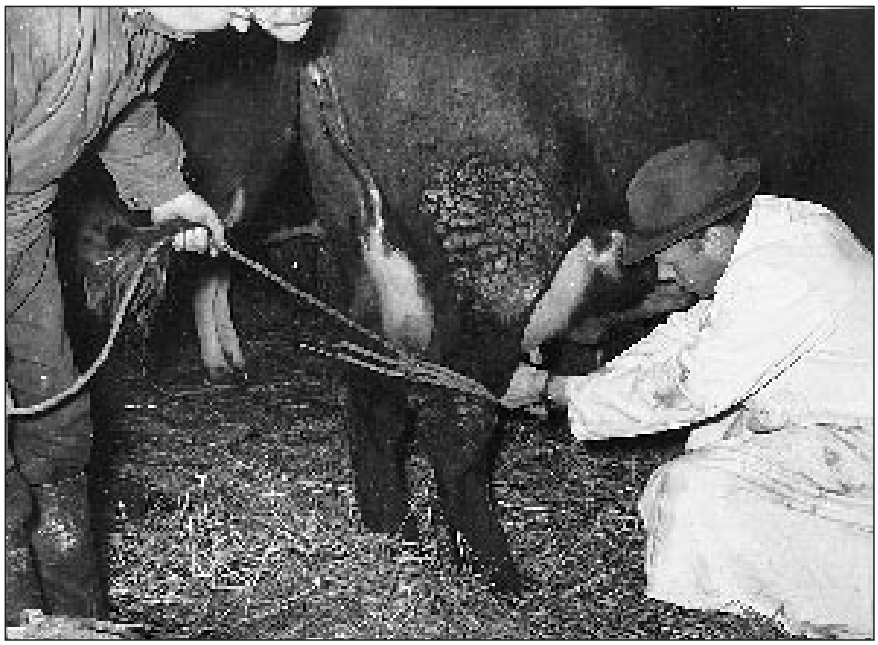

Jourfrågan började diskuteras i distriktsveterinärföreningens styrelse under 1950-talet. Bilden visar distriktsveterinär John Hahn vid juverbehandling under denna period. Foto: Yrjö Kokko.

Efter flera års förhandlingar fick distriktsveterinärerna 1965 rätt till 15 dagars årlig tjänstebefrielse förutom semestern. Harald Johansson ses på den tidstypiska bilden behandla en paresko.

an maximeras till 40 timmar utan även från arbetarskyddslagen där det föreskrevs att ”för varje period om sju dagar skall arbetstagare, där ej särskilt förhållande tillfälligtvis påkallar undantag, åtnjuta minst 24 timmars sammanhängande ledighet.”

Denna verklighet var nog så pressande vilket visas av ett inlägg vid årsmötet 1963: ”Även om det aktiva arbetet inte är 24 timmar om dygnet så är dock vakthållningen en realitet under hela dygnet och oerhört irriterande och pressande på nervsystemet. Man märker detta tvång först när man verkligen får ledigt.”

Myndigheterna lyssnade på de synpunkter som framfördes, vilket vid avtalsförhandlingarna 1965 resulterade i att distriktsveterinärerna fick rätt till 15 dagars årlig tjänstebefrielse förutom semestern. Detta ändrades senare så att man fick kompensationsledighet för fullgjord beredskapstjänstgöring.

Numera är ledigheten i princip tre dagar för vanlig veckohelg dock med en viss begränsning av antalet dagar med arbetsbefrielse per kalenderår.

Från sistnämnda år började distriktsveterinärföreningen ha regelbundna överläggningar med Veterinärstyrelsen. Numera hålls så kallade samverkansmöten med Jordbruksverket och där kan olika frågor diskuteras utan mellanled.

Praktikkonkurrens en svårlöst fråga

I många styrelseprotokoll tas frågan om intrång upp. Det gäller oftast seminveterinärer, besiktningsveterinärer eller veterinärer anställda vid hushållningssällskapen. Frågan var om distriktsveterinärerna hade någon form av ”monopol” på praktiken i distriktet.

En rundabordskonferens, som anordnades mellan representanter för de olika veterinärkategorierna, resulterade inte i någon förändring. Från besiktningsveterinärsidan framhölls, att många slakterier var så små att besiktningsveterinärerna, vars inkomster var relaterade till slaktens omfattning, måste förstärka sina inkomster. Man såg så allvarligt under 1950- och 60-talen på denna konkurrens, att en kollega, som blivit distriktsveterinär och som begärde inträde i distriktsveterinärföreningen, inte valdes in utan ”fick stå på tillväxt” något år på grund av att han haft en synnerligen omfattande privatpraktik under sin tid som seminveterinär.

Det hela torde idag inte vara något större problem visavi ovannämnda kategorier. Inte heller torde den oombedda hjälp, som tidigare en del distriktsveterinärer bestod sina grannkolleger med numera vara så vanlig. Det skedde stundom ganska öppet. I ett av våra sydligare landskap lär en kollega ha signalerat ihärdigt när han for förbi grannveterinärens hem och in i dennes distrikt för att bistå honom med icke önskad hjälp i praktiken.

I arbetstyngda distrikt anställdes många gånger så kallade extraveterinärer, tillfälligt eller mer permanent. Dessa levde ett ”farligt” liv utan några sociala skyddsnät. De blev visserligen statstjänstemän vad avser tjänsteårsberäkning och ATP-poäng. Frågan om deras sociala status och framtida ställning togs upp vid ett styrelsemöte tillsammans med SYVF 1969. Representanterna för den senare föreningen framhöll, att det var viktigt att nya tjänster skapades, exempelvis vid flerveterinärstationer och tillförfogandetjänster på länsplanet. Men samtidigt framhölls, att extraveterinärer i allmänhet var nöjda med sin situation enligt en enkät som gjorts.

Ett problem, som uppstod enstaka gånger var att extraveterinären efter en tid slog sig ned som privatpraktiserande i distriktet och ”åt ut” den ordinarie distriktsveterinären. Förslag framfördes om kontrakt mellan ordinarie veterinären och extraveterinären med en överenskommelse att den senare inte skulle få etablera veterinärpraktik i det aktuella distriktet inom en viss tid sedan han slutat. Man avvaktade även här veterinärväsendeutredningen. Och det hela stannade vid en diskussion.

Vikariefrågan från första början ett problem

Vikariefrågan har alltid varit aktuell och problematisk. Vikarierna arbetade till en början enligt överenskommelse med sin distriktsveterinär och hade vanligen fritt vivre, lån av instrument, fri telefon och ett dagarvode på omkring 5–10 kronor. De inkörda arvodena behöll den ordinarie kollegan. Det kom förslag från ”Sveriges yngre” på fritt vivre och övriga förmåner samt

25% av praktikinkomsten. Det blev segslitna förhandlingar, men tvisten löstes av sig själv då konjunkturerna snabbt förbättrades i mitten av 1930-talet. Lösningen innebar att vikarierna fick behålla praktikinkomsten. Senare tillkom också ett dagarvode, som betalades av Veterinärstyrelsen och som varierade beroende på vilken klass distriktet hade. Distrikten var indelade i klasser beroende på bärigheten. Från 1950-talet går vikariebristen som en röd tråd genom styrelseprotokollen. Vikariebristen synes liksom idag ha varit mer eller mindre permanent. En del av orsaken till detta var en vikarieförmedling, som av olika anledningar fungerade dåligt. Det kunde vara att lediga vikariat inte anmäldes, att vikarier, som fått arbete inte anmälde detta och liknande.

Den första vikarieförmedlingen sköttes av veterinärförbundet, därefter under en tid av Veterinärstyrelsen och har sedan på olika sätt skötts av arbetsförmedlingarna, dels regionalt dels centralt av Arbetsförmedlingen i Uppsala.

Oavsett organisation har resultatet varit lika dåligt. Inom styrelsen diskuterades olika lösningar – som spridning av semestern över året eller att veterinärer i granndistrikten svarade för varandra under lågsäsong, men inga av lösningarna ansågs vara acceptabla som permanenta lösningar. Regionvikarier, som man trodde skulle bli lösningen, omnämnes senare i framställningen.

Strejk!

Innan veterinärväsendeutredningarna avhandlas kan jag inte underlåta att nämna den 1966 av SACO utfärdade generalstrejk, som primärt var en lärarstrejk men som också kom att beröra de statligt anställda veterinärerna och då givetvis även distriktsveterinärerna.

Detta var en helt ny och unik situation för veterinärkåren. Frustrationen var stor bland distriktsveterinärerna och många undrade över om man överhuvudtaget skulle vara solidarisk med SACO. Lättnaden och glädjen var stor när distriktsveterinärerna undantogs från strejken, vilket meddelades från SACO samma dag som föreningen hade sitt årsmöte den 21 oktober 1966. Det är mig veterligt den enda gången som distriktsveterinärerna på något sätt har berörts av en strejk.

Nya utredningar, nya problem

Antalet distrikt vid den statliga organisationens tillblivelse var 257. Fram till slutet på 1960-talet hade antalet ökat till 285.

Det var länsveterinärpraktikområden som ombildats till distrikt och arbetstyngda distrikt som delats. Men det fanns fortfarande distrikt, som kolleger inte fann bärkraftiga vilket påtalades vid föreningens årsmöten och genom skrivelser till styrelsen – med skiftande resultat.

De nämnda frågorna kom att penetreras synnerligen omsorgsfullt i Veterinärväsendeutredningen, som tillsattes 1965 och som avgav sitt betänkande om distriktsveterinärindelning med mera, 1971.

Detta är den hittills mest genomarbetade utredningen om distriktsorganisationen och distriktsveterinärernas arbetsförhållanden som gjorts. Utredningen medförde givetvis ett stort engagemang från distriktsveterinärföreningens styrelse.

Så till några av frågorna som togs upp i Veterinärväsendeutredningen. Utredningen ansåg att staten även i fortsättningen skall vara huvudman för distriktsveterinärerna och att de skulle ha kvar samma anställningsform.

Huvuduppgiften skulle vara hälso- och sjukvård bland jordbrukets djur medan man för sällskapsdjuren skriver

”... att utredningen för sin del inte är beredd att ge distriktsin-

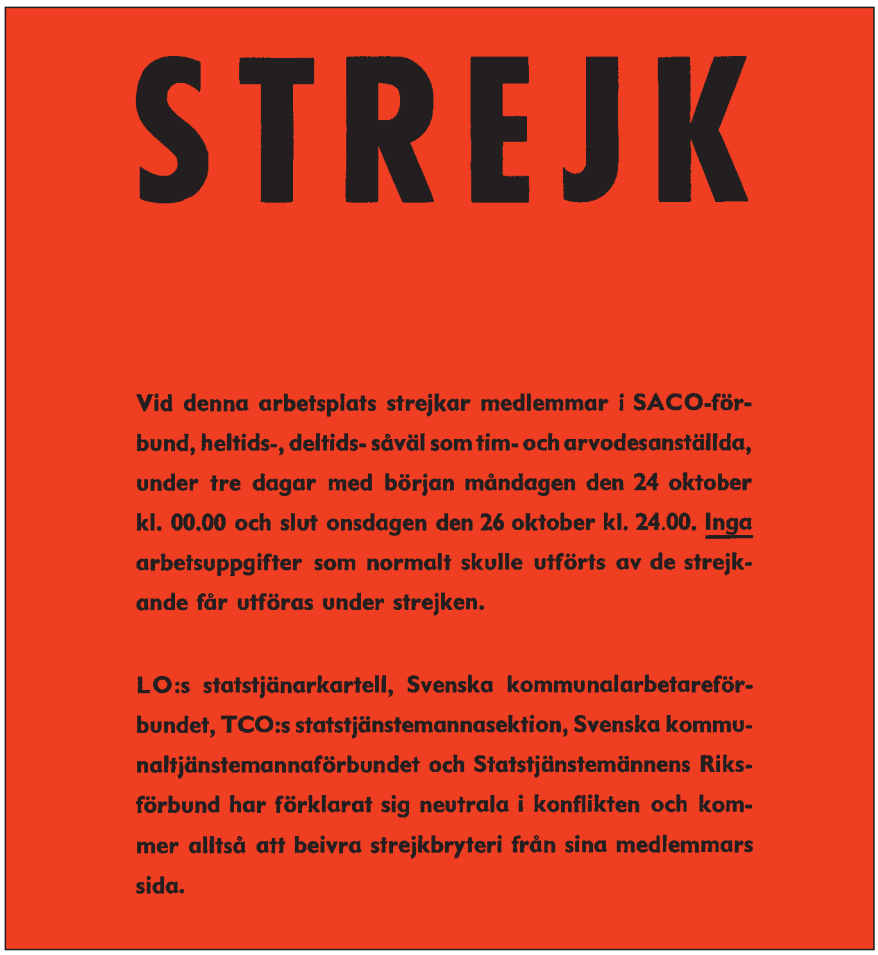

1966 utfärdade SACO en generalstrejk, som också berörde de statligt anställda distriktsveterinärerna. I sista minuten undantogs dock veterinärerna från strejken.

delningen en sådan utformning att kravet på att alla ägare av sällskapsdjur inom ett distrikt har en oinskränkt rätt att anlita distriktsveterinär kan tillgodoses."

Distriktsveterinärerna skulle dock ha rätt att behandla sällskapsdjur, om denna verksamhet inte lade hinder i vägen för övrig praktik.

Utredningen diskuterade reglerad och oreglerad arbetstid och framhöll att vid reglerad arbetstid bör lönen även regleras, det vill säga vara fast lön. Vad gäller arbetarskyddslagens 24 timmars sammanhängande veckovila, hade Veterinärstyrelsen redan fått dispens från denna bestämmelse. Veterinärförbundet förklarade också uttryckligen, att man ville behålla nuvarande ordning med oreglerad arbetstid.

Om den synnerligen omfattande studien av arbetstiden – 100 distriktsveterinärer deltog – kan nämnas att den genomsnittliga arbetstiden för distriktsveterinärer var 53 1/2 timme varav restiden var 18 tim och 6 min. Diskussioner fördes om restiden skulle inräknas – en frågeställning som kändes främmande för distriktsveterinären på fältet, där man naturligt ansåg att så skulle vara fallet. Och den kom också att inräknas.

Vad gäller förslaget om antal distrikt gjordes beräkningar på tidsåtgången per vecka för behandling av 1 000 djur av häst, nöt och svin. Man ansåg att 5 000 djurenheter i andra distrikt än stationsdistrikt kunde utgöra en godtagbar norm. Utredningsförslaget hamnade då på 110 distrikt med 187 ordinarie distriktsveterinärer, 43 extraveterinärer, där tjänsten tid efter annan bör prövas om, och 10 rekryteringstjänster. Kåren fick i och med detta så kallade flerveterinärdistrikt, där de enskilda veterinärerna dock fortfarande var placerade i sina tidigare områden. Stationsdistrikt, det vill säga flerveterinärstationer där flera veterinärer samarbetade på en gemensam station, började samtidigt att byggas upp i mindre skala.

Rekryteringstjänsterna var en ny typ av tjänster. Rekryteringsveterinären skulle tjänstgöra under distriktsveterinärens överinseende och beredas möjlighet att skaffa sig ökad erfarenhet av veterinäryrket. Detta var alltså en form av utbildningstjänst och skulle vara tidsbegränsad, vilket emellertid inte alltid blev fallet. Tidigare hade funnits de så kallade assistentmånaderna för att få legitimation och man diskuterade ett eventuellt återinförande, men ansåg det inte lämpligt. Mellan 1915 och 1930 skulle man tjänstgöra som assistent i fyra månader efter veterinärexamen, hos av Medicinalstyrelsen godkänd veterinär, innan man fick legitimation.

Förlossning av ko ute i det fria, där operatören heter Alar Undritz och året är 1974. En utredning från denna tid visade att distriktsveterinärens genomsnittliga veckoarbetstid var 53,5 timmar.

För att i någon mån försöka komma tillrätta med vikariatproblemen föreslog utredningen att regionvikarietjänster inrättades. Enligt utredningens beräkningar var vikariebehovet omkring 67 helårstjänster, men hänsyn hade då inte tagits till vikariernas semesterrätt. Utredningen föreslog 40 regionvikarietjänster. Tillsammans gav detta 280 distriktsveterinärtjänster.

Utredningsförslaget genomfördes och en ny distriktsveterinärorganisation såg dagens ljus 1974. Trots detta kvarstod många problem på en hel del håll. Långa arbetstider, jourtjänsten fungerade dåligt, lösningen på vikarieproblemet med regionvikarier blev inte den framgång, som man hoppats för att nämna några exempel. Detta resulterade så småningom i en ny utredning, som fick i uppdrag att se över organisationen och finansieringen av djurens hälso- och sjukvård. I direktiven heter det att

"Den statliga distriktsveterinärorganisationen fungerar i allmänhet till djurägarnas belåtenhet. Anställningsformen har hittills stimulerat till en hög servicenivå. De klagomål som framförts på den veterinära servicen förknippas i allmänhet med att man lokalt anser att tilldelningen av distriktsveterinärtjänster är otillräcklig."

Djurhälsoutredningen, som tillsattes 1979 avgav sitt betänkande 1981 och givetvis var även denna gång distriktsveterinärföreningens styrelse starkt engagerad. Utredningen var lyhörd för behovet av fler tjänster och till de 310, som organisationen hade vid utredningens början, föreslogs ytterligare 30 tjänster och dessutom en ökning av antalet regionvikarier med 50 tjänster till 90, totalt 390 tjänster. Man fick en rätt vid ram och alla tjänster kom heller inte att besättas.

Staten ansågs fortfarande böra vara huvudman och distriktsveterinärerna föreslogs att organisatoriskt inordnas i lantbruks-

I direktiven till djurhälsoutredningen från 1979 konstaterades att den statliga distriktsveterinärorganisationen i allmänhet fungerade till djurägarnas belåtenhet. Distriktsveterinär Bengt Rosberg, assisterad av sin fru Kerstin, ses här kastrera en hingst 1983.

nämnderna. Distriktsveterinärföreningen lät göra en enkät bland sina medlemmar för att efterhöra om man ville ha staten, landstingen, kommunerna eller näringen som huvudman eller om man ville vara privat. De flesta förordade en statlig anställningsform. Distriktsveterinärorganisationen skulle fortfarande vara anpassad till lantbrukets djur men i glesbygdsdistrikt skulle distriktsveterinärerna ha skyldighet att behandla sällskapsdjur och sporthästar. Dessa distrikt preciserades senare författningsmässigt.

Utredningen hade tagit del av de databehandlingar av praktikjournalerna, som pågick i Skaraborg sedan 1971 och i Kalmar län sedan 1977 i samarbete med Svensk Husdjursskötsel. Den ansåg att det fanns så stora fördelar och vinster med ett sådant system att den förordade en systematisering av praktikjournalerna för hela landet och att ett riksomfattande datasystem skulle byggas upp. Så skedde också under 1980-talet och systemet genomfördes utan större problem, även om en eller annan distriktsveterinär klagade över att han smutsade ner fingrarna av kalkerpapperet. Systemet har sedan ytterligare förfinats till dagens datasystem.

Vad gäller finansieringen föreslog utredningen att statens kostnader för distriktsveterinärväsendet skulle vara realt oförändrade. Flera förslag framtogs. Utredningen tog inte ställning till något av dem, men efter remissbehandlingar blev resultatet att en speciell djursjukvårdsavgift infördes för att bidraga till statens kostnader för distriktsveterinärorganisationen.

Preliminärt diskuterades i utredningen en avgift på 10 kronor men stannade slutligen för 20 kronor för lantbrukets djur och 25 för sällskapsdjur och sporthästar. När den togs bort 1995 hade den ökat väsentligt – till 100 respektive 150 kronor.

Kostnaderna för distriktsveterinärorganisationen fortsatte att öka och särskilt betalningen av de sociala utgifterna blev en stridsfråga (vilket redovisats tidigare). Resultatet blev en ny utredning 1991–92, den så kallade Bråkenhielmska, där det föreslogs att staten inte längre skulle vara ekonomisk huvudman för organisationen utan verksamheten skulle bedrivas i privat regi. För att tillgodose att behovet av veterinärer täcktes föreslogs veterinärstationer i hela landet. Utredningens förslag, som även omfattade andra discipliner inom det veterinära området, förkastades av i stort sett samtliga remissinstanser och kom aldrig till utförande.

I stället fick Jordbruksverket i uppdrag att genomföra en ny distriktsveterinärorganisation. Så skedde och den 1 juli 1995 började den nya organisationen att gälla.

Centralt administreras distriktsveterinärorganisationen av en särskild distriktsveterinäravdelning på Statens Jordbruksverk. Som tidigare nämnts infördes ett nytt debiteringssystem med central debitering av förrättningarna och distriktsveterinärerna fick ett annat lönesystem med fast lön och tantiem. Arvodet debiteras djurägaren efter fastställd taxa som huvudsakligen baseras på tidsåtgång.

Hela landet indelades i veterinärdistrikt med en flerveterinärstation i varje distrikt. Regionvikarietjänsterna försvann och samtliga tjänsteinnehavare är numera tillsvidareanställda distriktsveterinärer med undantag av ett mindre antal utbildningstjänster.

Dessa radikala förändringar, fastlönesystemet och veterinärstationer i hela landet, orsakade en sådan splittring av distriktsveterinärkåren, att en del distriktsveterinärer valde att stå utanför den statliga anställningen.

Av landets 98 distrikt sköts 19 stycken helt av privatpraktiserande veterinärer. Den målsättning om enighet och samhörighet, som Weddig Borg talade om vid föreningens 25-årsjubileum 1934 har luckrats upp.

5-årsregeln och 24-timmarsfrånvaron

5-årsregeln innebar att man måste ha innehaft en distriktsveterinärtjänst minst fem år (i Norrland tre år) för att kunna erhålla förflyttning vid sökande till annat distrikt, en regel där Veterinärstyrelsen var helt rigid i sin tillämpning. Ibland upplevdes den orättvis, till och med mycket orättvis, då exempelvis en äldre kollega förbigicks vid tillsättandet av en tjänst därför att det fattades någon månad i de fem åren medan en yngre

veterinär, med avsevärt färre tjänsteår fick tjänsten.

Regeln var minst sagt kufisk och distriktsveterinärföreningens styrelse försökte förgäves hos Veterinärstyrelsen få klarhet i vad den grundades på. Den fanns inte förankrad författningsmässigt och någon överenskommelse med veterinärförbundet/distriktsveterinärföreningen har inte kunnat spåras. Från Veterinärstyrelsen svarades bara att regeln var knäsatt. Och auktoritetstron var, något egendomligt kan man kanske tycka, så stor att man accepterade denna regel, som egentligen inte fanns. Efter den omorganisation som genomfördes 1974 blev den helt inaktuell.

En annan regel, som var uppe till diskussion i styrelsen, var 24-timmarsfrånvaron. Distriktsveterinärerna hade rätt till att 15 gånger under ett år vara borta från distriktet under 24 timmar utan att det räknades som semester och utan att vikarie behövde anlitas.

Denna regel var inskriven i Allmänna veterinärinstruktionen. Särskilt innan jourfrågan lösts var det en viktig regel. Men man fick inte ta ut ledigheten i anslutning till semester eller vara hemma och ta igen sig eller pyssla i trädgården. Man måste vara fysiskt borta från distriktet. Det räckte inte att mentalt lämna det.

Arbetarskydd

Under senare hälften av 1900-talet ökade insikterna och kunskaperna om arbetsskador. Arbetarskyddsbestämmelser utfärdades rent allmänt. Distriktsveterinärernas speciella arbetssituation gjorde att de själva måste bli sina egna skyddsombud med bland annat befogenhet att avbryta farligt arbete. En organisation med länsskyddsombud byggdes upp.

En klar svårighet i skyddsarbetet är att vissa risker är oundvikliga vid behandling av djur. Skyddsarbetet måste därför gå ut på att minimera dessa risker. Övergripande frågor behandlades i en skyddskommitté, som utgjordes av representanter för Lantbruksstyrelsen och distriktsveterinärföreningen med bland annat huvudskyddsombudet. Utbildningsprogram genomfördes centralt och regionalt under 1980-talet.

John Hahn undersöker en häst med brott på underkäken efter bilkollision under 1930-talet. Distriktsveterinärernas speciella arbetssituation gjorde att de måste bli sina egna skyddsombud, med befogenhet att avbryta farligt arbete.

En stor fråga var skyddsutrustning, som skulle tillhandahållas av arbetsgivaren, varvid arbetstagaren i så fall var skyldig att använda densamma. Men frågan föll på de individualistiska distriktsveterinärernas ovilja att följa direktiv för sitt dagliga arbete.

Ett något udda projekt i sammanhanget var ett försök att utarbeta speciella skyddskläder. Representanter för Lantbruksstyrelsen, distriktsveterinärerna och forskare vid Göteborgs universitet deltog i detta arbete. Resultatet blev magert.

Kvinnlig entré i distriktsveterinäryrket

Låt mig till sist nämna något om den förändring av distriktsveterinärkårens sammansättning, som skett i och med att antalet kvinnliga veterinärer ökat så drastiskt. Sveriges första kvinnliga veterinär tog examen 1921 och Sveriges första kvinnliga distriktsveterinär, som tog examen 1933, utnämndes 1946. När hon 1965 bevistade distriktsveterinärföreningens årsmöte hälsades hon särskilt välkommen av ordföranden.

Så sent som 1979 fanns det endast två kvinnliga aktiva distriktsveterinärer men sedan har en successiv ökning av antalet kvinnliga distriktsveterinärer skett. 1989 var antalet uppe i 29 och i början av 1999 var det 91 i en kår på totalt 237 distriktsveterinärer. Den första kvinnan tog säte i distriktsveterinärföreningens styrelse 1993.

Slutord

Jag har kommit till slutet av den här redogörelsen. Tyngdpunkten av den ligger på äldre tider därför att jag anser att det är väsentligt att ha ett historiskt perspektiv på ”vår” historia och det arbete som ligger bakom för att nå dit vi är idag.

En grekisk filosof har sagt att ”den som inget vet om tiden före sin födelse blir i alla tider ett barn”.

Historien visar att bildandet av distriktsveterinärföreningen 1909, för att tillvarata gemensamma intressen, gav påtagliga förbättringar och slutligen ett av alla önskat statligt huvudmannaskap. Ovedersägligt har detta också bidragit till att höja veterinäryrkets status och bidragit till veterinärmedicinens utveckling.

Distriktsveterinärorganisationens samhällsanknytning har varit viktig för djurhälsa och livsmedelssäkerhet. Även framgent finns behov av en distriktsveterinärorganisation i någon form, statlig eller annan. Härtill krävs återigen en enighet som ger styrka.

Förhoppningsvis skall man, när 100-årsjubileet firas, ha perspektiv på dagens situation.

*F distriktsveterinär Nils-Olov Hellgren, Dotorpsgatan 48, 521 44 Falköping.

Hormoner i miljön och djurproduktionen – en risk för människors hälsa?

I samband med EU-konferensen Food Chain 2001 anordnade Centrum för Reproduktionsbiologi i Uppsala ett seminarium om hur hormoner och hormonlika substanser i mat och miljö kan påverka människors hälsa. Studier visar att människans reproduktionsförmåga kan ha påverkats av hormoner i miljön.

Under titeln ”Hormones in the Environment and Animal Production – a Public Health Concern?” anordnade Centrum för Reproduktionsbiologi i Uppsala (CRU) ett satellitsymposium till EU-konferensen Food Chain 2001. Bakgrunden är den ökade oron hos allmänheten för hur hormoner och liknande kemiska substanser i mat och miljö kan tänkas påverka människors hälsa. Oron gäller även hur miljön i allmänhet och reproduktionen hos vilda djur kan påverkas av bland annat användningen av hormoner inom djuruppfödning. Denna oro har lett till bildandet av en ”Working Group on Endocrine Disrupters” som lyder under EU:s vetenskapliga kommitté för toxicitet, ekotoxicitet och miljö.

Ett hundratal åhörare hade lockats till den nya hörsalen på Loftet på SLU tisdagen den 13 mars för att lyssna på sex föreläsare från USA, Spanien, Holland, Danmark, EG-kommissionen och Sverige.

”Endocrine Disruptors”

Efter en introduktion av Ulf Magnusson från CRU lämnades talarstolen till Ana Soto från Tufts University i Boston, USA för att förklara begreppet ”Endocrine Disruptors” (ED). Uttrycket syftar på substanser som ställer toxikologer och övriga biologer inför nya utmaningar och kräver ett nytt tänkesätt. Det som karakteriserar dessa substanser är att de liknar/härmar effekterna av endogena hormoner eller fungerar som antagonister till dessa. De kan också ändra syntes och metabolism av endogena substanser eller modifiera hormonreceptorer i kroppen. Detta gör det mycket svårt att bestämma vilka halter som kan vara ”farliga” och om de effekter som ses är en följd av ED eller enbart av naturligt förekommande substanser. Effekterna blir mycket svåra att studera, det saknas helt enkelt kontrollgrupper eftersom det aldrig finns någon grupp som inte utsatts för påverkan av dylika substanser.

De effekter som man befarar vid en ökning av förekomsten av ED i miljön är en minskning av reproduktionen, och därmed populationen, av vilda djur, ökning av missbildningar i de manliga könsorganen samt ökning av testikel- och bröstcancer hos människor. Denna typ av förändringar har ökat de senaste 50 åren.

Hans Kindahl, Ana Soto och Ulf Magnusson var några av talarna under satellitsymposiet om hormoner i miljön och djurproduktionen.

Problem i akvatiska miljöer

Vad gäller påverkan på vilda populationer har man särskilt sett detta i akvatiska miljöer. Om detta rapporterade JG Vos från National Institute of Public Health, Bilthoven, Holland. Förändringar har observerats hos fåglar, reptiler, fiskar och mollusker och yttrat sig bland annat som förändringar i könsorgan och förändrade sexuella beteenden. De problem med reproduktionen som setts hos våra Östersjösälar och som hade anknytning till PCB- och DDT-föroreningar anses hänga samman med ED. Även förändringarna i immunsystemet som 1988 ledde till massdöd (ca 20 000) av säl i Nordsjön och orsakades av en virusinfektion knyts till denna typ av föroreningar.

Vad som ibland lurar forskare vid bedömningen av toxicitet hos nya kemiska substanser är att man inte ser någon omedelbar påverkan i form av missbildningar hos foster. Man har dock på senare tid funnit att en effekt kan visa sig långt senare, utvecklingen av organ och organsystem kan ha påverkats. Även låga doser av ett ämne kan ha gett

Hormonpåverkan i akvatiska miljöer har bland annat visat sig genom förändringar i könsorganen och förändrade sexuella beteenden hos fåglar, fiskar och reptiler, berättade J G Vos från Holland.

upphov till irreversibla effekter som visar sig först senare i individens liv. Samspelet mellan alla de ämnen som påverkar människor och djur är otroligt komplicerat och svårbedömt, vi utsätts aldrig för påverkan av enbart ett ämne i taget utan samtidigt av ämnen med olika biologiska aktiviteter. Det endokrina systemet är mycket interaktivt, påverkan på ett organ eller en substans kan ge olika förändringar i fortsättningen av systemet som man kanske inte tänker på. Man kan alltså aldrig säkert förutse hur nya kemikalier i miljön kommer att påverka oss.

Hormoner i maten

Dagens ende svenske föreläsare var Hans Kindahl som talade om problem med legal och illegal användning av hormoner hos animalieproducerande djur ur ett europeiskt perspektiv. Hormoner har på senare tid fått negativ klang och betraktas som något obehagligt, trots att de är livsnödvändiga substanser. Den terapeutiska användningen till djur är egentligen mycket liten, det som kommit i förgrunden är användningen för tillväxtstimulering, ökad mjölkproduktion och doping. Hormoner förekommer alltid i kött och mjölk som vi konsumerar, och variationer beror på djurets fysiologiska och reproduktiva status samt matens fetthalt. Riskerna för konsumenten från detta intag betraktas dock som minimala.

Inom EU har anabola hormoner varit förbjudna sedan 1988 men en svart marknad finns och om den vet vi mycket lite. Kontroller utförs inom EU och positiva prov påträffas. Vad gäller positiva prov så låg Italien, Frankrike och Spanien i topp vid en undersökning 1999.

Reproduktionshormoner i miljön

Andreas Daxenberger från Institute for Prospective Technological Studies i Sevilla, Spanien redogjorde för hur reproduktionshormoner och deras metaboliter normalt utsöndras från djur och människor och hur de uppför sig i miljön. Man vet egentligen ganska lite om detta och om eventuella effekter av spridning av gödsel på fälten. Utsöndringen är lättast att fastställa i faeces, där finns referensvärden.

Nötkreatur utsöndrar östrogen huvudsakligen via faeces medan svin och häst huvudsakligen utsöndrar via urinen. Utsöndringen i urin är dock mycket varierande, och beror även av urinproduktionen, och är därför svår att använda för dessa studier. Vissa djur har normalt en mycket hög produktion och utsöndring av östrogener. Det gäller tjurar, galtar och framför allt hästar, både ston och hingstar. Syntetiska steroider har visat sig vara påfallande stabila mot kemisk och mikrobiell nedbrytning, och kan påvisas i miljön fyra till fem månader senare. Liknande fynd har rapporterats för östrogener av humant ursprung som passerat igenom reningsanläggningar. Människan utsöndrar mer än t ex nötkreatur men människans restprodukter används inte till gödning i lika stor utsträckning som djurens, åtminstone inte i vår del av världen.

Minskad manlig fertilitet

Niels E Skakkebæk från Köpenhamns Universitetssjukhus sammanfattade sedan de internationella rapporter som tyder på förändringar i reproduktionen hos män. Framför allt rör det sig om

Lennart Denkert (till vänster) ledde den del av seminariet där Niels Skakkebæk (till höger) redogjorde för hur hormoner i miljön misstänks ligga bakom förändringar i reproduktionen hos män.

en ökning av frekvensen testikelcancer och en försämrad spermiekvalitet. Även det ökade behovet av reproduktionshjälp är oroande, i Danmark föds nu fyra–fem procent av barnen efter assisterad reproduktion. Det finns en misstanke om att alla dessa olika uttryck för minskad manlig fertilitet kan bero på miljöpåverkan redan under fosterstadiet, man har t ex funnit en korrelation mellan låg födelsevikt och testikelcancer senare i livet.

Birgit Van Tongelen redogjorde slutligen för hur Europakommissionen hanterar dessa frågor. Man försöker förbättra regelverket, öka forskningen på området och lämna bättre information till allmänheten. Strategin är att identifiera eventuella problem, dess orsaker och konsekvenser. Kommissionen vill sedan snabbt fatta lämpliga beslut baserade på försiktighetsprincipen för att hantera problem och lugna allmänheten. Rekommendationerna delas upp på kort- (1–2 år), mellan- (2–4 år) och långtidsåtgärder (mer än 4 år). Man upprättar listor över misstänkta substanser som behöver utredas ytterligare, etablerar övervakningssystem och andra liknande åtgärder. På lite längre sikt behöver nya testmetoder tas fram, liksom strategier för att identifiera nya substanser och stärka forskningsinsatserna. En lista på 553 kemikalier och åtta syntetiska hormoner väntar redan på beslut om förbud och kommer troligen att behandlas i april i år.

Ändrat sexuellt beteende?

Vid den avslutande diskussionen dök ytterligare ett antal intressanta frågeställningar upp, t ex att tidig pubertet hos kvinnor verkar öka i vissa populationer. Två tänkvärda frågor var dels varför problem kommer först nu när det alltid förekommit utsöndring av hormoner från djur och människor i miljön, dels om det hos människa setts någon motsvarighet till ändrat sexuellt beteende som man noterat hos vilda djur och fiskar. Vad gäller den sista frågan kunde panelen informera om att vissa försök hade gjorts att titta på detta men studierna hade inte visat några entydiga resultat.

Sammanfattningsvis bjöds på en mycket intressant dag, som trots mängden av information ändå lämnade många frågor obesvarade. Den visade att behovet av forskning och mer information på detta område är mycket stort.

Christina Arosenius

Food Chain 2001

Den 14–16 mars ägde Sveriges näst största satsning under EU-ordförandeskapet rum i form av konferensen Food Chain 2001 på SLU, Ultuna. Över 500 deltagare från departement, myndigheter och andra organisationer inom EU fick ta del av den senaste forskningen kring konsumenters val, de animalieproducerande djurens miljö, livsmedelsföretagens utveckling och naturens påverkan av livsmedelsproduktionen. Initiativtagare till mötet var jordbruksminister Margareta Winberg, och värd var Göran Dalin, dekanus vid den veterinärmedicinska fakulteten.

Lantbruksuniversitetet på Ultuna liknade mer ett militärhögkvarter än en utbildningsanstalt när EU-konferensen Food Chain 2001 inleddes den 14 mars. Med beväpnade poliser patrullerande på undervisningshusets tak och individuell inpasseringskontroll, kändes det att detta möte hade en särskild betydelse. Arrangörerna hade till och med planerat för eventuella demonstranter genom ett avdelat demonstrationsområde på gräsmattan, och kaffe med bullar i en egen värmestuga för demonstranterna.

Nu dök det aldrig upp några demonstranter och polisuppbådet fick ett par lugna dagar på Ultuna. Däremot kom över 500 besökare från de flesta av EU:s länder, många på hög nivå inom departement och myndigheter. Dryga 60-talet journalister av olika nationaliteter hade också anmält sitt intresse att följa livsmedelskonferensens tema ”säkert – uthålligt – etiskt”.

Etik för människor, djur och natur

Inledningsdagen bestod av en rad plenarföreläsningar, utan uppdelning på särskilda ämnesområden. Göran Dalin, dekanus vid SLU:s veterinärmedicinska fakultet och värd för mötet, gladdes vid sitt välkomstanförande åt det stora intresset för kongressen. Som initiativtagare fortsatte sedan jordbruksminister Margareta Winberg att ställa ett antal frågor till föreläsare och kongressdeltagare, frågor hon ville ha besvarade vid mötets slut. Några av dessa var om vi idag har gått för långt i vårt utnyttjande av djur och mark. Om det är så, hur kan vi ändra på saken? Beträffande djurfrågor ville ministern bland annat ha svar på hur moderna produktionsmetoder bättre kan anpassas för att överensstämma med djurskyddet. Hon ville också ha belyst om zoonoser kan förväntas bli ett tilltagande problem i framtiden och hur de i så fall kan bekämpas.

Göran Dalin var huvudansvarig för konferensen, och gladdes åt det stora intresset från besökarnas sida.

Siddiqur Osmani, professor i utvecklingsekonomi vid universitetet i Ulster, beskrev därefter livsmedelskedjan från u-ländernas perspektiv. Han framförde kraftfull kritik mot det konstruerade livsmedelsöverskott som EU:s bidragspolitik skapar. Genom västvärldens bidragssystem hålls världsmarknadspriset på jordbruksprodukter så lågt att u-ländernas livsmedelsproduktion blir olönsam. Brist på daglig kontakt med u-landsbefolkningen gör att Europa hellre fokuserar på djurskydd än på de problem som EU-jordbruket orsakar u-länderna, menade han.

Som en av värdarna för Food Chain 2001 hälsar livsmedelsverkets generaldirektör Bertil Norbelie jordbruksministern välkommen till Ultuna den 14 mars. Foto: SLU.

Tidigare fanns en konflikt mellan etik/miljö och vinstintresse inom företaget, men idag kopplas dessa egenskaper ihop, menade Antonia Ax:son Johnson.

Konsumenternas makt

I raden av prominenta talare följde sedan Antonia Ax:son Johnson, vd för Axel Johnson-koncernen. Eftersom denna koncern förser närmare en miljon svenskar med livsmedel varje dag, konstaterade Ax:son Johnson att hon har ett stort ansvar. Tidigare fanns en konflikt mellan etik/miljö och vinstintresse inom företaget, men idag kopplas dessa egenskaper ihop, sade hon. Etik och miljö är bra försäljningsargument, även om kostnaden för dessa hänsyn ibland kan bli orimligt hög. Konsumenternas beteende spelar här en stor roll, många säger sig vara miljömedvetna men köper sedan ändå den billigaste varan.

Gro Harlem Bruntland, generaldirektör för världshälsoorganisationen WHO, höll med föregående talare om att konsumenternas reaktioner styr handel och politik. Konsumenternas förtroende för maten har sjunkit i takt med alla livsmedelsskandaler. Detta i sin tur har lett till ibland olyckliga förändringar i konsumtionsmönstret. Istället för att välja nötkött med minimal risk för BSE-smitta väljer många idag kycklingkött med en reell risk för salmonella- och campylobactersmitta, åtminstone i vissa europeiska länder. I detta sammanhang borde bonden vilja vara en del av lösningen och inte en del av problemet, sade Bruntland. Förebyggande snarare än som idag reaktiva livsmedelssäkerhetsprogram måste införas, menade hon. Här berömde hon Sverige som föregångsland i bekämpning av salmonella.

Healthy animals

Torsdagens program bestod av flera parallella symposier, där både konsumenter, livsmedelsföretag, djurhälsa/djurskydd och miljöpåverkan diskuterades.

I avdelningen ”Healthy animals” belystes djurskydd, djurtransporter och zoonoser av ett flertal internationella föreläsare. Ian Duncan från University of Guelph, Kanada, konstaterade att begreppet ”animal welfare”, vilket är svårt att översätta till svenska, inrymmer både känslomässiga och fysiologiska aspekter hos djuren. Enligt hans sätt att se saken måste båda dessa aspekter beaktas för att djurens välbefinnande ska kunna definieras. Känslomässigt kan ett djur vara välnärt men hungrigt, medan det fysiologiska problemet uppstår om djuret är undernärt. Forskningen kring ”animal welfare” måste enligt honom därför mer fokuseras på känslomässiga problem än som idag huvudsakligen på fysiologiska brister.

Gro Harlem Bruntland berömde Sverige som föregångsland i bekämpningen av salmonella.

Samhället i allmänhet och EU i synnerhet har flera orsaker att bevaka djurskyddsaspekter i livsmedelsproduktionen, sade Donald Broom.

Donald Broom, professor i ”animal welfare” vid universitetet i Cambridge, belyste hur djurskyddet uppträder i EU:s konventioner, förordningar och direktiv. Han ansågs av Ian Duncan tillhöra den skola som bara mäter djurens välbefinnande i fysiologiska termer, vilket han själv å det bestämdaste tillbakavisade. Även Broom ville lägga in känslomässiga värden i välfärdsbegreppet. Samhället i allmänhet och EU i synnerhet har flera orsaker att bevaka djurskyddsaspekter i livsmedelsproduktionen, sade han. Dels har vi moraliska skyldigheter mot djuren, men gott djurskydd medför också ekonomiska vinster och inte minst att negativa konsekvenser för den mänskliga välfärden minskar.

EU använde ”animal welfare” i en författning första gången 1976. Under hela 1980-talet förekom begreppet mycket sparsamt i EU:s regelverk, för att dyka upp allt oftare under 1990-talet. Välfärdsbegreppet används dock mycket olika och oprecist i lagtexterna, vilket Broom beklagade.

Djurtransporter beror på systemfel

– Varje människa kan bli moraliskt ansvarig för sitt handlande. Men så fort man studerar ett

samfunds uppträdande framträder ett lömskt och skrämmande fenomen som innebär att ansvaret ”flyter”. En person som har handlat tveksamt känner sig mindre moraliskt ansvarig därför att ansvaret ligger hos gruppen, samfundet, samhället eller systemet. Det är emellertid ett intellektuellt trick för att undkomma personligt ansvar, sade Tjard de Cock Bruning, professor vid universitetet i Utrecht, Nederländerna, med anledning av dagens djurtransporter.

Om analysen tillämpas på livsmedelskedjan uppstår några intressanta moraliska problem. Varken bönderna, transportörerna eller slaktarna kan klandras. De uppträder moraliskt korrekt i ett liberalt samhälle. Ingen kan anklaga dem för att handla omoraliskt när de uppträder som goda yrkesmän. Djuren och miljön hamnar dock i knipa som konsekvens av vårt sätt att organisera samhället. Därför har livsmedelskedjans moralfråga sitt ursprung i hur systemet organiseras, inte i hur aktörerna agerar.

Samtidigt menade Tjard de Cock Bruning att systemet bara används som en ursäkt av många aktörer. Därför måste systemet ändras så att samma moraliska principer tillämpas i alla EU:s medlemsstater. Det innebär att EU inte bara ska förbjuda transporter längre än X antal timmar utan dessutom erbjuda alternativa jobb för djurtransportörer som vill ta sitt personligt moraliska ansvar att inte medverka till att djur far illa.

Förändrad inriktning på besiktningen

Under rubriken zoonoser i livsmedelskedjan talade bland andra Jørgen Schlundt från WHO-högkvarteret i Genève. Vi har en ökande frekvens livsmedelsinfektioner i västvärlden, trots vår kontroll, sade han. Han menade att kontrollen av livsmedelspatogener är gammaldags och missriktad, och föreslog förändringar på flera punkter. För det första bör resurser sättas in så tidigt i kedjan som möjligt, helst på

Tjard de Cock Bruning ansåg att djurtransportsystemet används som en ursäkt av många aktörer. Systemet måste ändras så att samma moraliska principer tillämpas i alla EU:s medlemsstater, krävde han.

gårdsnivå. Vi bör vidare revidera besiktningsrutiner och kontroller för att fokusera på relevanta patogener. Köttbesiktningssystemen bör styras mot att förebygga och övervaka fekala föroreningar, vilka enligt Schlundt är den största orsaken till zoonotiska livsmedelsinfektioner. Dessutom bör konsumenter och livsmedelsarbetare bättre informeras om hur man förebygger risker i livsmedelshanteringen, ansåg Jørgen Schlundt.

Confident consumers

Ett av torsdagens symposier ägnades åt presentationer om matsäkerhet ur konsumenternas synvinkel.

Paul Rozin, University of Pennsylvania, USA inledde med en fängslande beskrivning av vad en konsument är för en figur och hur hon fungerar. Det är mycket starka känslor som styr människors födoval och vi har också en unikt mänsklig egenskap, att inte vilja äta sådant som varit i kontakt med otrevliga, bakteriemängda föremål. Vi väljer bort drycker som innehållit döda insekter, chokladbitar som någon annan bitit i etc. Inga andra djur är lika kinkiga i sitt födoval och även små barn saknar denna förmåga.

Människor föredrar sådant som betecknas som ”naturligt” trots att inga bevis finns för att detta är bättre och trots att naturen faktiskt kan vara både ”ond” och ”god”. Kanske beror det på att vi under största delen av vår mänskliga historia har varit samlare och jägare i samklang med naturen.

Intressant är att vi när det gäller mediciner har motsatt uppfattning, där betecknas syntetiska produkter som mer tillförlitliga än naturmediciner. Vår ”matvärld” har dock totalt förändrats och vi är inte konstruerade för denna nya värld. Trots information från forskare och myndigheter blir livet svårt, vi tenderar att

Food Chain-konferensen rönte stort intresse från företrädare för departement, myndigheter och organisationer i många länder. Foto: SLU.

Smärtkontroll i Rörelseapparaten

Metacam® (meloxicam) för smärt- och inflammations-behandling **- utan tids-begränsning.**

Metacam®'s unikt långa halveringstid på 24 timmar säkrar optimal smärtkontroll **- hela dygnet.**

Två droppar istället för en. Metacam® droppflaskan har blivit ännu bättre. Vid smärtlindring för små som stora hundar kan man nu dosera mer exakt än tidigare.

Som extra säkerhet finns nu Metacam® i en **barnsäker** flaska.

För vidare information se Fass vet.

NY ANVÄNDARVÄNLIG DROPPFLASKA 2 DROPPAR/KG

Boehringer Ingelheim

Boehringer Ingelheim Vetmedica Tel. 040 - 23 34 00 Fax. 040 - 97 27 50

förenkla informationen och missförstånd uppstår. De faktorer som ger folk en ökad känsla av risk är katastrofscenarion (död), dolda risker och sådant som ligger utanför individens kontroll. BSE är ett typiskt exempel på ett problem som består av exakt dessa faktorer. Forskarna grubblar mycket över hur man ska kommunicera med dessa orationella konsumenter som gör sina val på basis av egna erfarenheter och en mängd andra mer eller mindre påverkbara faktorer. Om denna typ av forskning berättade Klaus G Grunert från Aarhus School of Business i Danmark.

Mängden mat största faran

Det konstaterades naturligtvis också under dagen, bland annat av France Bellise från Frankrike, att livslängden har fördubblats under det sista århundradet, att maten aldrig varit så säker som den är nu och att det största hälsoproblemet vad gäller mat egentligen är ett helt annat. För stort matintag i förhållande till behovet och för mycket skräpmat tar livet av fler människor än patogener/toxiner etc i maten. De mekanismer som kontrollerar matintaget i förhållande till energibehovet är mycket komplexa, men mest betydelse har de sensoriska. Den starkaste drivkraften för överlevnad genom hela evolutionen har varit njutningen. Både hos djur och människor registrerar ansiktet reaktionerna inför maten.

När man blir äldre och förlorar en del sinnesförnimmelser som syn, smak och lukt, minskar aptiten och extra stimulering kan behövas för att få tillräckligt näringsintag. Kroppen ”lär sig” vilken effekt måltiden har genom det som händer efter och mellan måltider, ändringar i blodets glukoshalt, hormonella ändringar osv. Förutom detta har dock den kulturella inlärningen en mycket stor betydelse för mättnads- och hungerupplevelser. Man lär sig som barn vid vilka tillfällen måltider skall intas, hur ofta, hur mycket etc. Detta är mycket olika i olika kulturer och har studerats noga. Fransmän väntar länge efter att de ätit en stor måltid, amerikaner däremot kan äta igen nästan omedelbart.

Allmänheten tror att forskare och politiker döljer sanningen, samtidigt som forskare inte har någon tilltro till allmänhetens förmåga att förstå information, framhöll Lynn Frewer.

Konsumenternas värderingar

Hely Tuorila från Helsingfors universitet passade på att göra reklam för sitt campus som lämplig lokalisering av den planerade nya EU-myndigheten för livsmedelssäkerhet. I övrigt berättade hon om konsumenternas reaktioner på de många nya så kallade ”functional foods” som dykt upp. Konsumenter tenderar att ogilla ny mat och smaken och utseendet spelar stor roll för acceptansen. Säkerhet är inte heller alltid det som sätts främst, andra värderingar som etik, tillverkningsmetoder och liknande kan värderas högre. Tilman Becker från Hohenheims universitet i Tyskland slog fast att det inte är konsumentens uppgift att lösa problemet med säkra livsmedel. Konsumenten saknar expertis, det är hos myndigheterna som sakkunskapen ska finnas. Han redogjorde också för hur livsmedelssäkerhet hanteras inom EU. Bara i köttkvalitetsfrågor är sex olika direktorat involverade och detta system ger upphov till problem. BSE-krisen har dock haft det goda med sig att man insett att systemet måste ändras.

Spencer Henson från Food Economics Research i England var ännu hårdare i sitt uttalande. Han anser att konsumenterna blir lurade av myndigheterna vad gäller livsmedelssäkerhet. En nollrisk finns aldrig och detta måste man tala om tydligare. Man måste också vara öppnare vad gäller osäkerheten och det gäller både politiker och forskare. När man inte vet ska man erkänna det!

Även Lynn Frewer från Institute of Food Research i England betonade vikten av att konsumenterna får känna sig delaktiga i framställningen av livsmedel för att förtroendet för maten skall kunna återställas. Förtroendet för forskare och forskningsinstitut har minskat mycket på sista tiden och ett förlorat förtroende är mycket svårt att återställa. Allmänheten tror numera alltid att forskare och politiker döljer sanningen. Samtidigt är det tyvärr så att forskare inte heller har någon tilltro till allmänhetens förmåga att förstå information.

”Det händer inte mig”

Richard Shepherd från universitetet i Surrey, England talade sedan om forskning rörande matvanor och hälsorisker. Även han poängterade att risken att dö av cancer är mycket större än risken att dö av salmonella i maten. Det ökade behovet av informa-

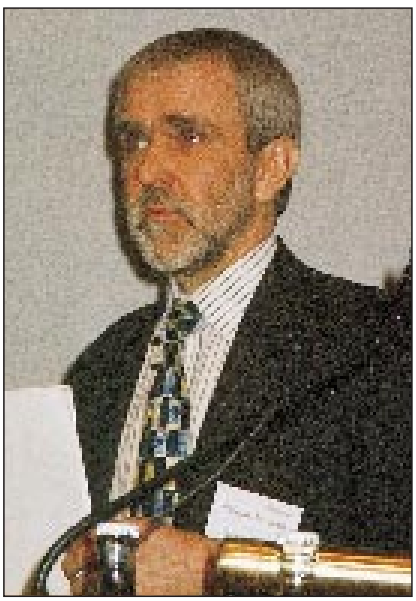

Richard Shepherd trodde inte att människor ändrar sitt beteende bara för att de får mer information.

Margareta Winberg visade stort engagemang under konferensen, och fick under avslutningen motta en sammanställning av mötets rekommendationer.

tion som alla tidigare talat om ställde han sig mer tveksam till, det är klart visat att människor inte ändrar sitt beteende bara för att de fått mer information. Rökning och övervikt är tydliga exempel på detta. Det är en av anledningarna till att ”functional foods” tagits fram, det är lättare att byta mat än att ändra sitt beteende. Vi människor har också inbyggda optimistiska förutfattade meningar som hindrar oss att ändra beteende. Vi anser att ”risken för mig är mindre än för andra”, vi har en känsla av osårbarhet och att vi har kontroll över vår situation. Denna typ av förutfattad mening är mycket svår att få bort och frågan är om det verkligen ska vara en uppgift för myndigheter att försöka få folk friskare och få dem att ändra sitt beteende. Vill vi verkligen ändra oss?

Sammanfattningsvis kan sägas att temadagen bjöd på många tänkvärda inlägg om hur vi fungerar när vi bestämmer vårt födointag. Detta är mer komplicerat än vi själva inser, det styrs av både inre och yttre faktorer. Vi låter oss påverkas mer än vi anar, och inte alltid av rätt faktorer.

Avslutande debatt

Mötet avslutades med en paneldebatt som direkt följdes av en presentation av mötets rekommendationer. Rekommendationerna överlämnades till jordbruksminister Margareta Winberg som deklarerade att hon skulle ta dem med sig till nästa möte med EU:s jordbruksministrar i Östersund. I samband med paneldebatten gratulerades Sverige till att ha en jordbruksminister som satsade så mycket tid på att delta i ett möte av denna typ. Margareta Winberg var med hela första dagen och återkom nu till avslutningen, många av de utländska deltagarna var imponerade av detta engagemang.

Deltagare i panelen var Sue Dibbs från en engelsk konsumentsammanslutning, LRF:s ordförande Hans Jonsson, förra jordbruksministern Annika Åhnberg (numera vd på DeLaval), Christine Majewski från EU-kommissionen och en i sista stund inryckt Bo Algers som fick ersätta den försvunne ekonomen Spencer Henson. Diskussionen leddes av vetenskapsjournalisten Peter Sylwan. Panelen var ganska ense om att den rådande jordbrukspolitiken inom EU, CAP, var oetisk och hade gått snett. Den har negativ påverkan på många länder i tredje världen och är inte heller bra för konsumenterna. Den leder inte till mat av god kvalitet framställd från ett uthålligt jordbruk, man producerar bara kvantitet utan kvalitet. Den är inte heller rättvis mot lantbrukarna utan gynnar de större producenterna. Trots dessa negativa faktorer har mat aldrig varit billigare, säkrare och mer tillgänglig än den är nu. Situationen i Europa är annorlunda än den var då CAP infördes och reformer är nödvändiga, men vilka blir vinnare och förlorare vid en reform, hur ska den se ut? Den planerade utvidgningen av EU gör inte frågan lättare och det är inte heller så enkelt att problemen skulle lösas om man införde en fri marknad.

Inte bättre förr

Vad gäller djurskydd finns det regler men de används inte. För att de ska fungera måste varje inblandad aktör känna ansvar och visa moral, ner till varje enskild transportör. Det varnades också för alltför mycket tillbakablickande, det var inte bättre förr varken för människor eller djur. Man får inte jämföra gammaldags jordbruk med modernt ekologiskt jordbruk, det är helt skilda saker. Nyckelordet bör vara uthållig (sustainable), inte ekologisk eller traditionell. Kanske ställs det för stora krav på lantbrukarna, de ska vara kemister, biologer, hygieniker etc och får ändå alltid skulden när något blir fel. Kanske har teknologin i stället inte gått tillräckligt långt inom jordbruket, konsumenter

Hans Jonsson och Annika Åhnberg var två av deltagarna i paneldebatten som ansåg att den rådande jordbrukspolitiken inom EU, CAP, är oetisk och har gått snett.

kan acceptera ny teknologi. De har dock svårt att acceptera sådant som går emot känslor och uppfattningar om vad som är rätt, t ex genmodifiering, hormonbehandling och bestrålning. Forskare måste lyssna och förstå känslor. Det måste finnas fördelar om man skall vara beredd att acceptera det som ses som risker. Vi måste också vara öppna rörande det som inte är så vackert i produktionen av mat, t ex slakten.

Slutdokument

Rekommendationerna från mötet presenterades därefter av de programansvariga och moderatorerna för de fem symposier som hållits under mötesdagarna. Följande slutsatser drogs:

– Storskaligt lantbruk bär i sig inte skulden till de problem vi upplever i dag, utan felet är att storskaligheten inte föregåtts av forskning kring och analyser av konsekvenserna av att tillämpa nya produktionstekniker.

– Det finns stora ekonomiska incitament för att förbättra djurskyddet om man tar i beaktande kostnaderna för sjukdomar. Regelverket kring djurskyddet är överlag bra, men övervakning och sanktioner måste skärpas på mellanstatlig nivå.

– Den idealiserade bilden av den välinformerade konsumenten som gör rationella val bör kompletteras med en mer realistisk syn. Biologiska och kulturella faktorer påverkar konsumentens uppfattningar om livsmedel. Det kan därför ifrågasättas om det i första hand är konsumenternas uppgift att göra matkedjan säkrare, uthålligare och mer etisk. Det politiska systemet och myndigheterna bör bära ansvaret för detta.

Slutdokumentet var mycket allmänt formulerat, lite väl allmänt för vissa föredragshållare. Tjard de Cock Buning från universitetet i Utrecht, var besviken på formuleringarna. – EU har idag ett stort överskott av mat, men ändå sägs ingenting om att ändra EU:s jordbrukspolitik för att stimulera kvalitet istället för som idag kvantitet i produktionen. Alla föreläsarna under vårt seminarium talade om detta, och ändå kom det inte med, sade han i en intervju i Upsala Nya Tidning.

Fortsättning följer?

Kongresssen avslutades med en stor avtackningsceremoni där dekanus Göran Dalin överlämnade blommor till Margareta Winberg och de övriga paneldeltagarna. Han tackade också all inblandad personal för ett väl genomfört möte. Det var faktiskt en fröjd att delta i ett möte där alla praktiska arrangemang fungerade helt utan problem. Som slutkläm frågade Dalin auditoriet om detta Uppsalamöte borde upprepas om några år eller rent av bli regelbundet återkommande. Frågan besvarades tveklöst med ja.

Christina Arosenius
Johan Beck-Friis

FÖR DIG SOM ÄR MEDLEM I SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

Förverkliga din dröm!

Spara till 3,25 %* ränta

– räknat från första kronan!

*gällande per 2000-02-16

För mer information – kontakta SalusAnsvar kundcenter

www.salusansvar.se

telefon 0200-87 50 50, kundcenter@salusansvar.se

SALUSANSVAR
www.salusansvar.se

Virbamec® vet. (ivermectin)

Lätt att använda
och
en mindre kännbar behandling

Virbamec®vet - Boehringer Ingelheim Vetmedica
Injektionsvätska 10 mg/ml. Antihelmintikum, insekticid och acaricid mot nematoder, löss, styngflugelarver och skabb på nöt, svin och ren.
Deklaration: *1 ml injektionsvätska innehåller:* Ivermectin. 10 mg, glycerolformal. ad 1 ml.
Egenskaper: Den verksamma beståndsdelen i Virbamec vet. är ivermektin som tillhör en grupp fermentationsprodukter, avermektiver, från jordorganismen Streptomyces avermitilis. Kemiskt klassificeras avermektinerna som makrocykliska laktoner. Ivermektin är mycket svårlösligt. Ivermektin har antiparasitär effekt men saknar baktericida egenskaper. Ivermektin verkar genom att störa GABA-funktionen i parasitenas motoriska neuroner. Virbamec vet. har en bred säkerhetsmarginal vid rekommenderad dosering och har ej uppvisat reproduktionstoxikologiska eller teratogena egenskaper. Ivermektin verkar systemiskt, och har prolongerad effekt. *Farmakologiska data.* Maximal serumkoncentration uppnås hos nöt och svin ca 2 dygn efter dosering. Elimineringshalveringstiden hos nöt är ca 5 (± 0,4) dygn och svin 2,3 (± 1,2) dygn.
Indikationer: *Nötkreatur. Gastrointestinala rundmaskar:* Matura, immatura och larvala Ostertagia (inkl. inhiberande larver), Hemonchus, Trichostrongylus, Cooperia, Oesophagostomum och matura Nematodirus. *Lungmask:* Matura, immatura och larvala Dictyocaulus. *Skabbkvalster:* Sarcoptes, Psoroptes. *Löss:* Linognathus, Haematopinus. *Nötstyng:* Larvala stadier av Hypoderma.Svin: Gastrointestinala rundmaskar: Matura, immatura och larvala Ascaris, Oesophagostomum, Hyostrongylus samt matura Strongyloides. Lungmask: Matura Metstrongylus. *Skabbkvalster*: Sarcoptes. *Ren:* Larvala stadier av Oedemagena.
Dosering: Injiceras subkutant. *Nöt och ren:* 1 ml Virbamec vet par 50 kg kroppsvikt motsvarande 2 mg ivermektin per 10 kg kroppsvikt. *Svin:* 1 ml Virbamec vet. per 33 kg kroppsvikt motsvarande 3 mg ivermektin per 10 kg kroppsvikt.
Karenstider: *Slakt:* Nöt 35 dygn, ren och svin 28 dygn. Lakterande mjölkkor får ej behandlas. Sinkor och kvigor får ej behandlas senare än 60 dygn före kalvning. **Förvaring:** Ljuskänsligt, förvaras i kartongen. Förvaras vid högst 30°C.
Förpackningar: Injektionsvätska 10 mg/ml: 50 ml, 200 ml. 500 ml. **Pris:** 50 ml AUP 306,64, 200 ml AUP 1.047,10, 500 ml AUP 2.122,22.

Boehringer Ingelheim Vetmedica · Box 467 · 201 24 Malmö

Boehringer Ingelheim

Öppet brev till SLU och Sveriges veterinärkår:

Vill inte SLU utbilda sjukgymnaster? Ska inte SLU utbilda sjukgymnaster?

Legitimerade humansjukgymnaster erbjöds under 1999 att gå en 20 poängs påbyggnadskurs i veterinärmedicin vid SLU. Kursen skulle ges i kvartsfart men är efter två år fortfarande inte kommen halvvägs. Kursdeltagarna betonar i följande öppna brev vikten av att kombinera sin kompetens med veterinärmedicinen. Samtidigt kan man inte vänta hur länge som helst på att ställda utbildningslöften ska uppfyllas.

Gabriella Allard-Johansson är ordförande för LSVET och kritisk till SLU:s trögheet att genomföra den utlovade utbildningen.

Rubrikens frågeställning är naturligtvis något tillspetsad, men fördenskull i nuläge inte mindre berättigad. Frågan kan även omformuleras: ”Anser berörda parter att SLU är rätt instans när det gäller basutbildning inom veterinärmedicin för sjukgymnaster, som grund för professionell utövning av rehabiliterande och preventiv verksamhet på djur?”

Vi, Leg Sjukgymnasters Riksförbunds (LSR), Sektion för sjukgymnastik inom Veterinärmedicin (LSVET) har fram till nu, som företrädare för intresserade sjukgymnaster, svarat ett obetingat ”ja” på den senare formuleringen. För oss har det framstått som nödvändigt av kunskapsskäl och självklart, av bland annat trovärdighetshänsyn och respekt för ett nytt arbetsfält, att inhämta essentiella veterinärmedicinska baskunskaper vid det enda universitet inom området som finns i Sverige. För oss har det också känts som en professionell trygghet att sjukgymnaster basutbildas inom veterinärmedicin vid samma fakultet som grund- och fortbildar svenska veterinärer. Vi har sett det som en förutsättning för acceptans av vår yrkesutövning inom området och som en plattform för och möjlighet till fruktbart utbyte när det gäller kommunikation och samarbete mellan veterinärer och sjukgymnaster.

Osannolik tröghet

Om vi för sex år sedan, när embryot till det som senare skulle bli sektionen för sjukgymnastik inom veterinärmedicin bildades, hade anat oss till det osannolika tröghetsmoment som under vägen ”drabbat” genomförandet av den första 20-poängs-kursen för sjukgymnaster vid SLU, hade vi kanske valt en annan väg.

Idag, med bland annat alternativutredningen ”i ryggen”, får vi kanske vara tacksamma för att ingen av oss var synsk den gången. Sjukgymnaster i gemen är ett envist släkte som ändå har framhärdat och fortsatt driva sin linje i övertygelse om att det är den rätta.

Vår linje har i huvudsak varit att tillsammans med framsynta personer inom V-fak ta fram en kursplan tillrättalagd för leg sjukgymnaster med gedigen djurvana från respektive djurslag (häst/hund), innehållande 20 poäng baskunskap inom veterinärmedicin. Vi har så långt möjligt försökt stötta genomförandet av den allra första kursen, som än så länge bara nått halvvägs.

Legitimerade sjukgymnaster som vill jobba med djur ser det som en förutsättning för acceptans av sin yrkesutövning att de basutbildas inom veterinärmedicinen.

Kvartsfart i ultrarapid

Detta initiativ har sin upprinnelse i ett så kallat ”brain storm”-möte som avhölls på Ultuna våren 1995. Deltagare var sjukgymnaster intresserade av att arbeta rehabiliterande med djur, företrädare för SLU (V-fak), försäkringsbolag, SVS sektioner för

häst respektive smådjur och LSR. Vid mötet diskuterades hur man på bästa sätt skulle gå till väga för att göra det möjligt för humana sjukgymnaster, med stort intresse och djurvana, att i framtiden utöva sitt yrke inom det veterinärmedicinska området. Att mötet över huvud taget kom till stånd berodde bland annat på en ökande efterfrågan av kunnigt utförda rehabiliteringsinsatser inom området. Det primära önskemålet från alla inblandade var att en seriös möjlighet till utbildning togs fram. Planerna för detta presenterades av Göran Dalin vid Veterinärmötet på hösten samma år.

Med hjälp av projektmedel som tillstyrktes från SLU kunde en färdig kursplan godkännas av fakultetsnämnden under våren 1996. Av olika skäl, främst neddragningar och resursbrist vid SLU, fick kursstart uppskjutas till våren 1999, då 5 poäng djurslagsspecifik anatomi lästes. Av liknande skäl fick delkurs två (fysiologi, etologi och etik, lagar förordningar, 5 poäng) skjutas till våren 2000. Situationen idag är att 10 poäng av de sammanlagt 20 återstår att genomföra och det som enligt kursplan stipuleras till kvartsfart (5 poäng/termin) börjar nu med raska steg närma sig extrem ultrarapid.

Intresse för sjukgymnasternas kunskap

Eftersom start av delkurs tre i skrivande stund fortfarande är osäker, men ändå planeras nu under våren, så går kursdeltagarna i väntans tider. Igen.

Nu ska genast sägas att vi inte upplever någon ovilja mot att utbilda sjukgymnaster inom SLU. Tvärtom känner vi idag t o m ett visst intresse för vår närvaro, men framför allt nyfikenhet på vad vi eventuellt skulle kunna tillföra inom veterinärmedicinen.

Risken är bara att det intresse vi möter för vår verksamhet ute ”i fält” på olika håll i Sverige dör ut parallellt med att genomförandet av kursen fördröjs. Vi möter dagligen ett stort intresse för potentialen i våra kunskaper. Från veterinärer, djurägare, försäkringsbolag etc. Både på hund- och hästsidan. Det är ett stort hinder för oss att inte ha tillräcklig kunskap på fötterna, i form av adekvat påvisbar utbildning och vi får allt oftare frågan ”men när blir ni klara då?”

Situationen börjar bli ohållbar

Som det ser ut idag, börjar situationen bli ohållbar för oss. Det är den direkta anledningen till det här öppna brevet. Vi hoppas genom det få till stånd en kreativ och konstruktiv diskussion inom SLU och i den berörda delen av veterinärkåren, utmynnande i ett ställningstagande för eller emot att sjukgymnaster har en plats att fylla inom veterinärmedicinen och om man i så fall vill ha möjlighet att officiellt påverka de baskunskaper sjukgymnaster med den avsikten skaffar sig.

Eller tänker man ”slänga ut barnet med badvattnet” och tvinga sjukgymnaster att inhämta adekvat kunskap vid annat universitet i Sverige eller utomlands? I så fall är det att beklaga eftersom det borde finnas en uppsjö av skäl till nära samarbete mellan en rehabiliterande yrkesgrupp och veterinärer. Några sådana skäl är galopperande försäkringskostnader bland annat på grund av utslagning, djurförsäkringspremier som ”slagit i taket” för länge sedan och behandlingar som kanske inte för processen vidare på grund av brist på adekvat rehabiliteringsinsats/kunskap. Till det kommer självklart etik- och djurskyddsaspekter.

Vetenskaplig bas

Naturligtvis finns det inget som säger att denna rehabiliterande yrkesgrupp måste vara sjukgymnaster.

Vi anser nog ändå att det finns en gemensam nämnare mellan veterinärers och sjukgymnasters yrkeskårer, som skulle kunna utgöra en bra grund för ett samarbete dem emellan. Bägge yrkes-

Bayer

SVA

Veterinär med intresse för fågelskådning

Boka in helgen 19–20 maj på det vackra Öland och unna Dig något vackert för både öga och öra.

För andra året i rad ordnar **Bayer AB** och **SVA**:s avdelning för parasitologi en träff på Öland för veterinärer som är intresserade av fåglar och fågelskådning.

Program:
Lördagen den 19 maj
Kl 13.30 miniseminarium på temat parasiter hos fåglar:
– Ralph Marshall, VLA, Weybridge, UK: “Parasites of birds”
– Per Thebo, SVA, Uppsala: “Diagnostik av koccidios hos tamfågel”
Efter seminariet är det fria aktiviteter med kikaren och dagen avslutas med middag.

Söndagen den 20 maj
Morgonen och förmiddagen ägnas åt fågelskådning på olika platser på Öland.

Kostnad: 550 kr per person inkl moms (i kostnaden ingår kost & logi samt föreläsningar)
Plats: Mörby Vandrarhem & Hotell i Mörbylånga, Öland

Anmälan görs till Birgitta Mangsten, Bayer AB på telefon 031-83 98 00, fax 031-83 15 22 eller e-post: birgitta.mangsten.bm@bayer.se.

Anmäl Dig senast den 2 maj! Begränsat deltagarantal!

VÄLKOMNA!

utövningarna baseras på ”vetenskap och beprövad erfarenhet” och är legitimationsyrken med gedigen medicinsk bakgrund inom respektive område. Det är ingen slump att sjukgymnaster är en vedertagen del av humanmedicinen inom många områden sedan decennier. Vi sparar pengar och bidrar till ökad livskvalitet för patienter. Hade inte dessa behov funnits hade yrket dött ut för länge sedan. Det finns idag dessutom 100 doktorerade sjukgymnaster med vitt skilda inriktningar i vårt land.

Utbildningen behövs

Förslagen som ges av Maggi Mikaelsson i alternativmedicinutredningen, gällande vad hon anser att man bör ställa för krav på dem som behandlar djur i framtiden, uppfylls redan med råge av sjukgymnaster om vi får veterinärmedicinsk baskunskap vid behandling av djur. Utgående från en funktionsbedömning av patienten är vi vana att i nära samarbete i ett kontinuerligt feed back-utbyte med berörd läkare självständigt träna och behandla våra patienter. Detta förhållande ger förutsättningar att på liknande sätt komplettera veterinärerna i en behandlingssituation. Sektionen har lämnat en begäran till utredningen om att sjukgymnaster ska få möjlighet att arbeta under en legitimation, med Jordbruksverket som övervakande myndighet. Vi begär att legitimationen ska kopplas till genomförd och examinerad ”basutbildning inom veterinärmedicin för legitimerade sjukgymnaster, 20 p” vid SLU. Det är för oss ett naturligt och seriöst sätt att reglera ansvaret i vår yrkesutövning.

Inom LSR finns redan idag en planering för att kunna utfärda ”specialistkompetens i sjukgymnastik inom veterinärmedicin” med den ovannämnda 20-poängaren som grundförutsättning.

Vid det första internationella symposiet för sjukgymnaster och veterinärer om sjukgymnastik och rehabilitering av djur, som avhölls under fem dagar i Oregon i augusti 1999, framkom att det finns ett stort intresse världen över att utveckla sjukgymnastik för djur men att det ännu inte i något annat land fanns en vedertagen poänggivande utbildningsväg på universitetsnivå för intresserade sjukgymnaster. Alltså skulle det kunna vara läge för Sverige att återigen betraktas som ett föregångsland när det gäller seriös utövning av sjukgymnastik. Denna gång inom veterinärmedicin.

Vi hoppas på samarbete

Vi sjukgymnaster intresserade av att arbeta med djur hoppas att det här brevet skall utgöra grund för en givande diskussion och kanske en policy-deklaration från berörda veterinärers sida. Vi hoppas att man ser samarbete med adekvat utbildade sjukgymnaster som en del i en än mer heltäckande veterinärvård.

Vi hoppas också att SLU fortsatt och mer kontinuerligt vill bistå med den för oss så nödvändiga baskunskapen, eftersom det är vår tro att det är där man besitter den.

Till sist hoppas vi att det framgår med önskvärd tydlighet att avsikten med brevet inte är att ”så split” utan det skall ses som ett försök att få hjälp med att strukturera vår tillvaro.

LSR Sektion för sjukgymnastik inom veterinärmedicin (LSVET)

Gabriella Allard-Johansson

Svar på sjukgymnasternas öppna brev

Som ett svar på det öppna brev som sjukgymnasternas sektion för sjukgymnastik inom veterinärmedicin skriver i detta nummer av SVT, kommenterar V-faks dekanus Göran Dalin situationen. SLU är definitivt platsen för veterinärmedicinsk utbildning av sjukgymnaster, menar Dalin.

Gabriella Allard-Johansson har på ett förnämligt sätt skildrat hur den samverkan som idag finns mellan LSR:s sektion för sjukgymnastik inom veterinärmedicin (LSVET) och SLU vuxit fram. Likaledes är beskrivningen av de problem som dykt upp på vägen i allt väsentligt rätt återgivna. Låt oss en gång för alla konstatera att SLU – efter samråd med SVF/SVS – gått in i utbildningssamarbetet med LSVET med de allra bästa intentioner. Det råder inte någon tvekan om värdet av en utvecklad och förstärkt rehabiliteringsverksamhet för häst och hund, något som också vidimerats av berörda SVS-sektioner. Det var också därför SLU satsade på att ta fram en 20-poängs försöksutbildning för legitimerade sjukgymnaster inom veterinärmedicinen.

Den nu uppkomna situationen är beklaglig, men förhoppningsvis inte olöslig. Den veterinärmedicinska fakulteten befinner sig i ett besvärligt ekonomiskt läge, men har trots detta (om än över lång tid) klarat av att ge 10 poäng kurser under 1999–2000. Ambitionen var att gå fortare fram, vilket dock visat sig svårt på grund av resursbrist, framför allt bristande tillgång till lärare. Nu görs en nysatsning på smärta, smärtlindring och rehabilitering inom fakulteten och vi hoppas att det skall kunna leda till att vi återupptar och slutför vårt åtagande gentemot kursdeltagarna.

Svaret på frågan om SLU är rätt plats för en utbildning för legitimerade sjukgymnaster som vill arbeta inom veterinärmedicinen i samverkan med veterinärer måste bli JA!

Med vänlig hälsning
Göran Dalin
dekanus – och en som trott på idén från första början (1995)

Försenad kurs i sjukgymnastik inom veterinärmedicin

26 legitimerade sjukgymnaster går en försöksutbildning i veterinärmedicin på SLU. De skulle varit klara nu. Men ännu har bara två av fyra delkurser avverkats. ”Vill verkligen SLU ha in sjukgymnaster i verksamheten?”, undrar Gabriella Allard-Johansson, sjukgymnast och ordförande i LSR:s sektionen för sjukgymnastik inom veterinärmedicin.

Många sjukgymnaster var och är intresserade av att utöka sin yrkesverksamhet till att även omfatta djur. Inom veterinärmedicinen har behovet av rehabilitering och eftervård blivit alltmer påtagligt.

– Hela rehabiliteringsbiten är något som ligger i tiden för professionen, säger Åke Hedhammar, SLU.

Sjukgymnasternas första steg in i veterinärvärlden togs på det stormiga veterinärmötet 1995. Göran Dalin, dekanus på V-fak, presenterade då tanken på att utbilda sjukgymnaster i veterinärmedicin och Anna Bergh, sjukgymnast och dåvarande veterinärstudent, presenterade sin kartläggning av alternativa behandlingsformer på djur. Ungefär samtidigt hade en speciell sektion för sjukgymnastik inom veterinärmedicin bildats på Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, LSR. Sjukgymnasterna såg att det fanns ett utrymme för dem att fylla inom djurvård, främst på rehabiliteringssidan. Sektionen för sjukgymnastik inom veterinärmedicin, med ordförande Gabriella Allard-Johansson i spetsen, kontaktade SLU för att höra om det fanns möjligheter till ett samarbete. Både Göran Dalin och Anna Bergh ställde sig positiva.

I en intervju i Svenska Dagbladet (6 december 1995) konstaterade Göran Dalin att veterinärer är väldigt duktiga på att skära och ge sprutor, men saknat tid och kunskap för den långsiktiga rehabiliteringen.

– Därför har det tagit onödigt lång tid för många djur att tillfriskna, sa Göran Dalin till SvD.

Kursplanen klar 1996

Planerna på att göra en försöksutbildning för sjukgymnaster inom veterinärmedicin tog form. Resultatet blev en distansutbildning i kvartsfart på 20 poäng, där undervisningen dels skulle ske via självstudier, dels på SLU. Berättigade att söka var legitimerade sjukgymnaster med minst två års yrkeserfarenhet och djurvana. 1996 stod kursplanen klar och annonsen om försöksutbildningen fick 150 ansökningar. 26 sjukgymnaster började utbildningen, 13 av dem med inriktning på häst, 13 på smådjur.

Den första delkursen, fem poäng i anatomi, kom igång vårterminen 1999. Den andra, fem poäng i fysiologi, etologi och etik, följde vårterminen 2000. Delkurs 3+4, tio poäng i farmakologi, sjukdomslära, undersöknings- och behandlingsmetoder, samt praktik, skulle gått förra hösten, men har ännu inte kommit igång.

– Ett oförutsett tröghetsmoment har inträffat, säger Gabriella Allard-Johansson, som i detta nummer av SVT publicerar ett öppet brev till SLU, där hon ifrågasätter veterinärernas vilja att över huvud taget släppa in sjukgymnaster i veterinärmedicinen.

– Det finns en frustration bland sjukgymnasterna som påbörjat utbildningen. En del har tackat nej till andra kurser för att kunna gå den här utbildningen. Vad händer nu? Blir det en fortsättning? Idag skulle vi egentligen vara färdigutbildade, men delkurs tre har inte ens kommit igång. Och snart har halva terminen gått.

Professor Åke Hedhammar arbetar på institutionen för kirurgi och medicin, smådjur, SLU, och har medverkat i den hittills genomförda undervisningen för de sjukgymnaster som inriktar sig på behandling av smådjur.

– För oss som är involverade i utbildningen av sjukgymnaster är detta en utöver-aktivitet. Vi måste prioritera våra ordinarie arbetsuppgifter och fördröjningen av steg 3 beror inte på en bristande vilja, utan på bristande resurser, säger han och tillägger att utbildningen aldrig har stoppats, däremot har det gått lite långsammare än vad man från början hoppats och räknats med.

– Vi planerar steg 3 nu. Jag tror att vi har vunnit på att vänta lite och i lugn och ro låta processen ta den tid den behöver. Den här utbildningen kan inte bara ses som en enskild aktivitet

Det finns en frustration bland sjukgymnasterna som påbörjat SLU:s utbildning, säger Gabriella Allard-Johansson.

Sjukgymnasterna vill ha samma förutsättningar inom veterinärmedicinen som de har inom humanvården. Där samarbetar de självständigt med läkare, och var och en ansvarar för sin behandling.

för de sjukgymnaster, som vi utbildar, utan det är viktigt att utbildningen blir så bra som möjligt och att veterinärkåren är väl förberedd. Först då kan vi optimera utbytet.

Åke Hedhammar berättar att tanken är att parallellt med delkurs 3 ska en kurs i rehabilitering hållas för veterinärer.

– Nu gäller det att hitta en person, som kan fungera som studierektor för hela utbildningen. Anna Bergh hade varit given, men hon arbetar med sin avhandling, så vi måste hitta en annan veterinär från SLU. Det är där hesiteringen står idag. Vi tror absolut att behovet av sjukgymnastik finns.

Dubbel legitimation

Det tror Gabriella Allard-Johansson också. I samband med Maggi Mikaelssons Alternativutredning lämnade sektionen för sjukgymnastik inom veterinärmedicin en förfrågan om att få legitimation som sjukgymnast med veterinärmedicinsk inriktning. Redan idag arbetar ett tiotal sjukgymnaster med behandling av djur.

– Men eftersom deras legitimation bara gäller humanvård är det veterinären som är ytterst ansvarig för den sjukgymnastiska behandlingen. Det är ohållbart. Vi vill ha samma förutsättningar inom veterinärmedicinen som vi har inom humanvården, där vi självständigt samarbetar med läkare. Var och en ansvarar för sin behandling, så vill vi se att arbetet med veterinärer också fungerar.

För det krävs ett tudelat tillsynsansvar. Socialstyrelsen är endast tillsynsmyndighet för sjukgymnaster inom humanvård. Gabriella Allard-Johansson hoppas att Jordbruksverket kan utöva tillsyn över de utbildade sjukgymnaster som arbetar med djur.

– Sjukgymnastförbundet ställer sig positivt till ett sådant tudelat tillsynsansvar. Det hoppas jag att veterinärförbundet också kommer att göra. Men det intressanta med detta är att vi inte har något facit. Vi måste i nära samarbete med veterinärerna diskutera fram vad som är rimligt och vad som är orimligt. Vi är faktiskt pionjärer.

Åke Hedhammar påpekar också pionjäraspekten. Han säger att effekterna av rehabilitering och eftervård är något som uppmärksammats allt mer under de senaste åren inom veterinärvärlden, men att formerna för hur eftervården ska utföras inte alltid är självklara.

– Ska vi vara ärliga så är rehabilitering inget som vi veterinärer i gemen sysslat så mycket med, därför är det angeläget att kombinera kunskapen hos utbildade sjukgymnaster med den veterinärmedicinska professionens kunskaper om djuret och dess skador. Det intressanta är att kunskapen om optimal rehabilitering av djur ännu inte finns. Det är den vi ska bygga upp tillsammans.

Katarina Hörlin Barnekow

Faktaruta

Målet med försöksutbildningen på distans för legitimerade sjukgymnaster inom veterinärmedicin är att ge den studerande grundläggande kunskaper i vissa veterinärmedicinska ämnen, vilket möjliggör arbete med sjukgymnastik med avseende på häst respektive hund/katt, efter konsultationsremiss från veterinär, vad gäller sjuka eller skadade djur. Den studerande ska även få träning i att definiera och diskutera utvecklingen av sjukgymnastiska behandlingsmetoder för djur.

Kursplanen enligt ramschemat:

Termin 1	Anatomi, 5 poäng
Termin 2	Etik, lagar och förordningar, 0,5 poäng
	Fysiologi, 3 poäng
	Etologi, 1,5 poäng
Termin 3+4	Farmakologi, 0,5 poäng Sjukdomslära, 2 poäng
	Undersöknings- och behandlingsmetoder utifrån veterinärmedicinskt och sjukgymnastiskt perspektiv, 4,5 poäng
	Praktik, 3 poäng

Hon vill föra in sjukgymnasterna i veterinärvärlden

”Det är viktigt att sjukgymnasten och veterinären har den vetenskapliga grunden gemensam. Det är också viktigt att vi talar samma språk och definierar vad vi menar med olika begrepp. Det finns fortfarande flera frågor kvar att diskutera, inte minst etiska.”

Möt Gabriella Allard-Johansson, ordförande i Sektionen för sjukgymnastik inom veterinärmedicin.

En sjukgymnast är, enligt Prismas Lexikon (1990) ”en av Socialstyrelsen legitimerad person med särskild utbildning som undersöker, analyserar, bedömer och behandlar olika typer av skador och sjukdomar inom rörelseapparaten. En sjukgymnast arbetar också förebyggande för att förhindra belastningssjukdomar och skador inom idrottsmedicin och företagshälsovård.”

”Och veterinärmedicin”, kan man kanske snart lägga till.

– Ling var ju sjukgymnastikens fader. Tänk om vi i Sverige även kan bli pionjärer för sjukgymnastik inom veterinärmedicin, utbrister Gabriella Allard-Johansson, medan hon dukar fram kaffekoppar i köket på gården i Skällinge.

Gabriella är den före detta hovslagaren, som för flera år sedan gick fyra veckor på veterinärutbildningen, innan hon kapitulerade inför pendlingsavståndet Uppsala–Varberg och istället utbildade sig till sjukgymnast. Då behövde hon bara pendla till Göteborg.

– Jag blev sjukgymnast med baktanken att få kunskaper, som skulle gå att omsätta till djurvård.

Rehabilitering tar tid

Nu föder hon upp hästar, connemarorna går i hagarna utanför huset, samt är ordförande för de 130 medlemmarna i Sektionen för sjukgymnastik inom veterinärmedicin.

En av de mest framstående sjukgymnasterna inom veterinärmedicin heter Mary Bromiley. Hon bor i England och är en av ungefär 35 engelska veterinärmedicinska sjukgymnaster.

– Att börja som sjukgymnast inom veterinärmedicinen är definitivt inte att rekommendera för den som tröttnat på humanbehandling och vill ha omväxling. Det är komplicerat att arbeta med djur och kräver stora kunskaper om respektive djurslag, sa hon i en intervju i tidningen Sjukgymnasten (nr 1 1998) under ett Sverigebesök.

Gabriella Allard-Johansson hann träffa Mary Bromiley under hennes besök.

– Bromiley betonar ofta att rehabilitering är ett långtidsprojekt. Det tar månader att behandla en skadad häst, muskelarbete är den bästa rehabiliteringsformen för skadade hästar. Djur har en vilja till rörelse. Ordinering av boxvila i sju veckor fördröjer bara vävnadens läkning.

1999 hölls det första internationella symposiet för veterinärer och sjukgymnaster i Oregon, USA. Gabriella var där och fick tillsammans med de övriga delegaterna se exempel på rehabilitering in absurdum.

– Vi såg hundar som ”satt” i rullstol. De hade spänt fast hjul i en konstruktion som satt fast runt bakdelen. Det är mycket viktigt att vi sätter tydliga gränser för när rehabiliteringen övergår rimliga gränser. Det är en viktig diskussion som vi måste föra i nära samarbete med veterinärer.

Efter två avverkade delkurser på försöksutbildningen i veterinärmedicin står det klart att det inte är alldeles enkelt att inlemma två yrkesgrupper med varsin begreppsvärld i varandra.

– Ta bara ett begrepp som rotation. Den första föreläsningen i anatomi blev förvirrande innan vi insåg att rotation inom veterinärmedicinen är något annat än inom humanvården, säger Gabriella.

– Jag blev sjukgymnast med baktanken att få kunskaper som skulle gå att omsätta till djurvård, säger Gabriella Allard-Johansson.

1999 hölls det första internationella symposiet för sjukgymnastik inom veterinärmedicinen i Oregon, USA. Vissa av de rehabiliteringsåtgärder som visades där överskred de etiska värderingar vi har i Sverige.

Tillbaka till ursprunget

Sjukgymnasternas riksförbunds paroll slår fast att ”rörelse är receptet” och under intervjun återkommer Gabriella Allard-Johansson ständigt till att målet med sjukgymnastik är att hitta tillbaka till en bra funktion.

– Det svåra är att hitta nivån varifrån man börjar ta tag i vävnadsskador. Men det är en del av det sjukgymnastiska kunnandet att dosera träningen.

– Det går aldrig att rehabilitera tillbaka ett djur till något det aldrig varit. Hästen är ett bytesdjur. Den är utvecklad för att snabbt kunna fly faror, medan hunden däremot är ett rovdjur, som inte har samma behov. Men bägge vill rörelse.

Gabriella bygger upp sina hästars vävnader och muskelstyrka i hagarna utanför huset. Förutom rena beteshagar finns det fyra andra med varierande terräng: branta, steniga, kuperade, bergiga och rena skogshagar.

– Där tvingas hästarna gå på det sätt de är byggda för. Till en människa kan vi förklara att hon måste lyfta benen på ett visst sätt för att jobba med sina muskler, en häst kan vi inte förklara för. Där är naturen ett ovärderligt redskap.

Hästars muskelstyrka kan byggas upp genom aktiv träning i varierande terräng: brant, stenig, kuperad, bergig eller ren skog. Naturen är ett ovärderligt redskap för sådan träning.

Flera verksamhetsområden

Om allt går som Sektionen för sjukgymnastik inom veterinärmedicin önskar – försöksutbildningen genomförs, utvärderas och blir en permanent utbildning, plus att sjukgymnaster får legitimation såsom utövande sjukgymnaster inom veterinärmedicin – kan Gabriella spontant tänka sig fyra områden, där hon kan arbeta.

– För det första är det den ambulerande verksamheten, där jag kan åka runt till gårdar och ridskolor och lägga upp rehabiliteringsprogram för skadade hästar. För det andra kan jag tänka mig att vi sjukgymnaster arbetar på veterinärklinik. För det tredje kan vi ha kursverksamhet, hålla föreläsningar på till exempel ridskolor om hur man kan arbeta skadeförebyggande.

Det fjärde området är att ta emot hästar hemma på gården. Hon har planer på att bygga en rehabiliteringsavdelning i en del av stallet. Hästarna skulle vara där i minst fyra veckor. Den verksamheten bygger med fördel på ett samarbete med försäkringsbolagen. Gabriella vill att försäkringsbolagen plockar bort A1-klausulen i försäkringen.

– Det är viktigt att djurägaren tar ansvar. Nu kan man helt försäkra bort sitt eftervårdsansvar. En hästägare ska inte kunna rida sönder en häst, när det inte går bra på tävlingar längre och sedan fortsätta med nästa.

Vi talar om den etiska aspekten, hur länge en hund eller häst ska rehabiliteras. Gabriella är beredd att fortsätta så länge det går framåt.

– Det måste vara en konstruktiv rehabilitering och det är en bedömningsfråga när en behandling blir destruktiv. Jag tycker dock inte att bara för att hästen inte fungerar på tävling längre, att det ska vara ett kriterium för att avbryta behandling. Ansvaret hos ägaren måste optimeras. Ägaren måste ge hästen bättre möjligheter att få ett bra liv – kanske som promenadhäst.

Katarina Hörlin Barnekow

Intresseförening för stuteriveterinärer ser dagens ljus

I slutet av mars gick startskottet för Svenska Stuteriveterinärföreningen, vid ett möte i Malmö. Dryga 40-talet veterinärer med stuteriintresse mötte upp, och diskuterade bland annat parasitinfektioner och virusarterit hos avelshästar.

Lördagen den 24 mars hölls i Malmö Börshus det första mötet i en nybildad veterinär intresseförening, Svenska Stuteriveterinärföreningen. Att starta en sådan förening har varit en idé i tio år för föreningens ordförande Kerstin Darenius, och vid ett möte i Linköping i september förra året blev det äntligen av. Föreningen har redan ett 90-tal medlemmar och ca hälften hade mött upp till det första officiella mötet i Malmö. Det lär dock finnas närmare 150 veterinärer i landet som sysslar med stuteriarbete och föreningen hoppas att så småningom kunna räkna in alla dessa som medlemmar. Årsavgiften är 200 kronor och intresserade är välkomna att kontakta Madeleine Björk.

Förutom Kerstin och Madeleine består styrelsen av Nina Lundin, kassör och Monika Magnusson Falk och Örjan Ljungvall. I valberedningen sitter Anders Gånheim och Susanne Demmers och revisorer är Lars Åslund och Anders Bäckgren.

Målsättningar

Föreningens målsättning är att initiera och aktivt påverka aktuella frågor inom hästreproduktionens område. Vidare vill man verka för en hög etisk och yrkesmässig standard inom svensk hästreproduktion och för goda kollegiala förhållanden tillsammans med SVS hästsektion. Föreningen vill också befrämja fort- och vidareutbildning av veterinärer inom hästreproduktionens område, samt följa den internationella utvecklingen inom detta område.

Komparativa aspekter

Årsmöte kommer att hållas årligen och planering pågår redan för en kurs i hantering av färsk sperma. Dagens möte hade också ett intressant program som dels berörde aktuella frågor och dels bjöd på två föreläsare från humansidan.

Ungefär tio procent av den svenska befolkningen har inte den far de tror, berättade överläkare Jörgen Oldbring.

Överläkarna Jörgen Oldbring och Leif Hägglund berättade detaljerat och medryckande om hur man hanterar fertilitetsproblem på humansidan och de olika typer av behandlingar som finns. Traditionellt och historiskt har barnlöshet alltid berott på kvinnan och fertilitetsstörningar hos män har accepterats först under 1900-talet. De har hanterats på allvar enbart de senaste 20 åren. Kvinnorna har dock själva hanterat detta problem i alla tider och enligt föreläsarna är det ungefär tio procent av befolkningen som inte har den far de tror! Under 1900-talet har man dock sett en tendens till sjunkande spermakvalitet och behovet av insatser med så kallade ART (Assisted Reproduction Technics) har ökat.

Något som man vet är negativt för spermiekvaliteten är hög temperatur och föreläsarna var förundrade över hur elefanter, som enda däggdjur, kan klara att producera goda spermier med testikeln i bukhålan. Auditoriet lugnades dock vad gäller bastubadets eventuella effekter, finländare har störst testiklar och bäst spermakvalitet i Norden.

Monika Magnusson Falk, Nina Lundin, Örjan Ljungvall, Kerstin Darenius och Madeleine Björk utgör den glada styrelsen i nybildade Svenska Stuteriveterinärföreningen.

Olle Nilsson konstaterade att många missuppfattningar förekommer vad gäller spolmask hos häst.

Spolmaskproblemen

Resten av dagens program berörde enbart veterinärmedicinska frågor. Professor Olle Nilsson framförde sina synpunkter på spolmaskproblem i dagens stuterimiljö och konstaterade att avmaskningsprogrammen inte fungerar optimalt. Många missuppfattningar förekommer dessutom vad gäller spolmask hos häst. Infektionssystemet är dynamiskt med vilande larver i olika delar av kroppen som aktiveras så fort det blir ledig plats i tarmen, dvs vid avmaskning. Man bör alltså inte avmaska i onödan utan bara vid strategiska tillfällen och kombinera detta med lämpliga skötselrutiner. Föl som bygger upp stora maskbördor har troligen något annat fel, immunbrist eller störningar vad gäller halten spårämnen och mineraler.

Från företaget Veter, som sponsrade dagens möte, redogjorde Peter Jerneld för en del av de avmaskningsförsök på föl som gjorts i samarbete med Olle Nilsson och parasitologen på SVA.

Kontroverser kring virusarterit

Därefter avhandlades ett ämne där det föreligger olika uppfattningar inom olika hästkretsar och veterinärer emellan, nämligen kontrollprogram för EVA, virusarterit hos häst.

Kerstin Darenius har gjort en noggrann genomgång av litteraturen på området och redogjorde för de problem som sjukdomen gett upphov till i olika länder. EVA orsakas av ett RNA-virus som är mycket mutationsbenäget och spritt över hela världen. Smittan sker från respirationsvägarna i form av aerosol eller från sperma, vid betäckning, AI eller kontakt via fantom. Sjukdomen ger upphov till dödsfall och en abortfrekvens på 10–70 procent. Det har förekommit ett antal större sjukdomsutbrott runtom i världen och det får betraktas som en tidsfråga innan även Sverige får ett. Det finns ett behov av ett nationellt bekämpningsprogram. Ett förslag till konkreta åtgärder för att bekämpa EVA på nationell nivå har framförts vid ett tidigare möte av Lennart Söderquist vid institutionen för obstetrik och gynekologi, SLU. Stig Hägglund som representerade travsidan hade dock redan innan Kerstins anförande informerat om varför det föreligger svårigheter med att införa ett kontrollprogram inom travet, där det i dagsläget finns 20–25 hingstar som är kroniska smittbärare, så kallade ”shedders”.

Motståndet bygger främst på ekonomiska skäl, man är rädd att det ska påverka tävlings- och avelsutbytet med framför allt Frankrike och Italien. Man vill inte göra offentligt att sjukdomen finns i Sverige utan gör gällande att det inte är något kliniskt problem. Från den veterinära sidan arbetar man dock för reglementsförändringar inom travet så att man skall kunna ta del av resultaten från laboratorieundersökningar och veterinärjournaler för att förbättra smittskydds- och dopingutredningar.

Motståndet mot att införa ett kontrollprogram mot virusarterit inom travet bygger främst på ekonomiska skäl, slog Stig Hägglund fast.

Något omfattande kontrollprogram på travhästsidan är dessvärre inte aktuellt till skillnad från halvblodssidan där man kopplat betäckningstillstånden till EVA- och CEM-tester. Kontrollen av stuteriverksamheten skall skötas av länsveterinärerna, en uppgift de har mycket lite utbildning för.

Avslutning med ond bråd död

Denna fullspäckade dag som inleddes med detaljerad information om livets tillkomst avslutades sedan med ond bråd död. Ungefär hälften av mötesdeltagarna kunde, tack vare generös donation av biljetter från Veter, njuta av nypremiären av Verdis Rigoletto på Malmö musikteater. En mycket njutbar föreställning med Loa Falkman som en hämndlysten Rigoletto som, trots säkert faderskap, mördar sin dotter i sista akten.

Christina Arosenius

Veterinärstationen i Hörby

söker

SEMESTERVIKARIE

Under tiden juni, juli och augusti behöver veterinärstationen semestervikarie. Stationen ligger i Skånes djurtätaste område, vilket ger möjlighet till goda intäkter. Vi arbetar med alla djurslag och har tre-joursystem. Veterinärutrustning kan utlånas men bil och mobiltelefon måste du ha själv. Gratis bostad finnes. Möjlighet till framtida fast tjänst finnes.

Välkommen att ringa 0415-140 60 eller skicka ett fax 0415-140 65.

Månadens Epiztel

Fortfarande är det stora samtalsämnet mul- och klövsjuka. Diskussioner kring hur sjukdomen ska utrotas börjar gå i riktning mot massvaccinering. Flera länder runt om i världen har vaccinerat sina djurstammar för att få bukt med sjukdomen. Detta tycker inte Sverige är ett bra argument, eftersom vaccinering inte är ett säkert skydd mot smitta. I Epizteln ges fler argument mot vaccinering. Den som vill läsa hela argumenteringen kan gå in på SVA:s hemsida under länken "Mul-och klövsjuka". Epizteln är sammanställd av Gudrun Orava, tel: 018-67 40 00.

BSE-testerna

BSE-testningen av nötkreatur fortsätter planenligt och i skrivande stund (2 april) har drygt 5 400 prover testats vid SVA. Någon BSE har inte hittats.

Mul- och klövsjuka

Mul- och klövsjukeepidemin fortgår i Europa. I skrivande stund (2 april) finns smittan i Storbritannien, Frankrike, Nederländerna och Irland. Den svenska beredskapen diskuteras dagligen. Att döma av den mängd telefonsamtal som inkommer till SVA och SJV från veterinärer och djurägare så är uppmärksamheten vad gäller kliniska symtom hos svenska djur god. Detta inger förhoppningar om att vi även fortsättningsvis ska kunna hålla en god övervakning och inte riskera att missa ett eventuellt fall av mul- och klövsjuka i Sverige.

Misstänkt svinpest

I slutet av mars inkom ett dött vildsvin till SVA för obduktion. Djuret hade hittats i ett naturområde i södra Sverige, som ofta besöks av utländska turister. Enligt upphittaren var vildsvinets hud rödaktig och missfärgad.

Vid obduktionen påvisades pneumoni, men inga tecken på svinpest. Prover togs dock för virologisk undersökning. Efter immunofluorescenstest och virusodling kunde alla misstankar om svinpest avskrivas.

Bekämpning av mul- och klövsjuka

"Stamping out", dvs avlivning av alla smittade och misstänkt smittade djur, som utrotningsmetod har använts vid tidigare utbrott av mul- och klövsjuka (MK). Det har visat sig vara den metod som snabbast och effektivast utrotar smittan. Massvaccination är i detta avseende inget hållbart alternativ.

BSE-testerna vid SVA fortsätter som planerat, och efter 5 400 prover har ännu inga positiva nötkreatur hittats i Sverige. Foto: Bengt Ekberg.

Mul- och klövsjuka hos får med kliniska symtom i munnen. Massvaccination är inget hållbart alternativ i bekämpningen, konstaterar SVA. Foto: MAFF, Storbritannien.

Vaccinering ger skydd mot klinisk sjukdom (dock inte hundraprocentigt). Däremot är vaccination inget säkert skydd mot smitta. Vaccinerade djur som exponeras för MK-smitta kan infekteras och bära virus under lång tid och utgör därmed en smittrisk. Man kan inte se kliniskt att de är smittade och eftersom vaccination ger upphov till antikroppsbildning kan analys av antikroppar inte heller säkert visa om djuren är smittade eller ej.

Det finns sju olika typer av MK-virus och vaccination mot en typ skyddar bara mot den ”egna” typen och inte mot de övriga. Innan MK-vaccination förbjöds inom EU, 1992, vaccinerade ett flertal länder.

Eftersom vaccinet är ofullkomligt och det i princip är omöjligt att hålla alla landets klövdjur vaccinerade (varenda kull grisar, varenda får ute på bete etc) fick man dock återkommande smärre utbrott av MK. Massvaccination är alltså något man tar till när man givit upp hoppet om att snabbt kunna bli av med sjukdomen.

Man kan också ”ringvaccinera”, dvs vaccinera runtom ett smittat område, för att hindra ytterligare spridning. En annan modell är att, såsom planeras i Holland, vaccinera i ”kärnområdet” runt en smitthärd och lägga skyddszoner runtom. Det senare görs när man inte hinner avliva och destruera tillräckligt snabbt för att få smittan under kontroll. För att ta del av hela informationen om bekämpning av mul- och klövsjuka (MK) hänvisas till SVA:s hemsida www.sva.se.

Telefonnumret till SVA:s epizootijour är följande: 018-67 40 01. Detta nummer kan enbart användas då SVA:s växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

Livsmedelsverket är den statliga centrala myndigheten för livsmedelsfrågor. Med konsumenternas bästa för ögonen arbetar vi för säkra livsmedel i ett ”jord till bord” perspektiv. Vi kontrollerar maten, undersöker livsmedels sammansättning och näringsvärde, ger råd och information som visar vägen mot bättre matvanor. På Livsmedelsverket i Uppsala arbetar ca 290 personer. Ytterligare ca 180 medarbetare återfinns på slakterierna runt om i vårt land. Verket omsätter ca 280 miljoder kr årligen. Se även www.slv.se

Livsmedelsverket söker Veterinärer

LIVSMEDELS VERKET

Tillsyn av livsmedelsindustrier (minst två fasta tjänster med placering i Uppsala)

På enheten för inspektion och samordning kommer du att ingå i en grupp som arbetar med tillsyn livsmedelshygien, zoonoser och andra smittskyddsfrågor, inom området kött- och köttproduktion. Du kommer att granska företagens system för att styra sin process mot säkra livsmedel och livsmedel som uppfyller lagstiftningens krav. Vi arbetar aktivt för att effektivisera tillsynen och för att erhålla en likvärdig tillsyn inom Sverige. Arbetet innebär täta kontakter med besiktningsveterinärorganisationen, ansvariga inom industrin och andra myndigheter inom och utom Sverige. I arbetet ingår också att leda och delta i projekt samt att följa upp kommunernas livsmedelstillsyn. Arbetet innebär resor främst inom landet.

Gränskontroll (en fast heltidstjänst i Göteborg samt sommarvikariat i Göteborg, Stockholm och Ystad)

Arbetet innebär kontroll av animaliska livsmedel som importerats från tredje land, vilket innebär dokument-, identitets- och fysisk kontroll men även administration i anslutning till kontrollen. Eftersom vi i Göteborg, samarbetar med Jordbruksverket ska du även kontrollera animaliska produkter som ej är avsedda till livsmedel samt levande djur från tredje land. Viss jourtjänstgöring förekommer.

Bakgrund, utbildning och personlighet

Dina personliga egenskaper är av stor betydelse och vi förutsätter att du är utåtriktad och har lätt för att samarbeta samt att du har god förmåga att förmedla dina kunskaper och erfarenheter i både tal och skrift. Med tanke på bl a de internationella kontakterna är det viktigt att du har goda språkkunskaper i främst engelska. Erfarenhet från livsmedelshygien, kvalitetssäkring och köttbesiktning är meriterande när det gäller tillsynsarbetet. Som gränskontroll- veterinär måste du ha körkort och tillgång till egen bil i Stockholm samt Ystad – i Göteborg finns tillgång till tjänstebil.

Upplysningar

För ytterligare upplysningar, när det gäller tillsynsarbetet är du välkommen att ringa veterinärinspektörerna Paulo Kisekka, Karin Granath eller stf enhetschef Peter Brådenmark. Gäller det gränskontrollen kan du kontakta veterinärinspektör Anna Arvidsson. Fackliga representanter är Ulla Nordström, SACO och Britt Pettersson, ST.

Ansökan

Välkommen med din ansökan, märkt dnr 1071/01 (tillsyn) senast den 9 maj eller dnr 1072/01 (gränskontroll) senast den 2 maj, under adress: Livsmedelsverket, Box 622, 751 26 Uppsala eller via e-post: livsmedelsverket@slv.se

FVE kräver skärpta regler för djurskydd vid djurtransporter

På svenskt initiativ bildades förra året en arbetsgrupp för stärkt djurskydd vid djurtransporter inom den europeiska veterinärfederationen FVE. Gruppen är nu klar med sitt arbete, och artikeln presenterar en sammanställning av arbetsgruppens krav på skärpningar av gällande EU-regler.

Onsdagen den 7 mars ägde det avslutande mötet rum inom den europeiska veterinärfederationen FVE:s arbetsgrupp för stärkt djurskydd vid djurtransporter. Gruppen bestod av en veterinär vardera från Tyskland, England, Frankrike, Spanien, Italien, Belgien och Sverige (Johan Beck-Friis). Den var resultatet av flera års intensivt lobbyarbete inom FVE från svensk sida. Under sitt möte i november 2000 beslutade FVE:s generalförsamling att gruppen skulle tillsättas, och den samlades första gången i januari 2001.

Arbetet resulterade i ett antal förslag till skärpningar av gällande regler för transporter av levande djur inom EU, som den brittiske ordföranden i gruppen John Williams kommer att presentera för EU-kommissionen under april. Eftersom arbetsgruppen är utsedd av FVE:s generalförsamling, representerar dess förslag därför önskemålen från ca 150 000 veterinärer runt Europa.

Förslagen

Gruppens förslag rör bara förändringar av gällande regelverk för djurtransporter inom EU, där förslagen är baserade på vetenskapliga rön och praktiska erfarenheter. En del av de studier gruppen bygger sina rekommendationer på är utförda vid Sveriges lantbruksuniversitet.

De förslag till skärpningar av EU:s djurtransportdirektiv 91/628/EEC och tilläggsdirektiv 95/29/EC som FVE:s arbetsgrupp ger, går i stora drag ut på följande punkter:

Generellt

Ett nytt system för återrapportering av initiala besiktningar och gjorda inspektioner under och efter resan måste inrättas. Eventuella brister i transporten måste nå den ursprungliga tillståndsgivande myndigheten så att samma transportör inte får transporttillstånd igen, om inte väsentliga förbättringar görs. Så sker inte idag.

Bättre utbildning av transportpersonalen behövs. Alla chaufförer bör ha ett officiellt intyg från sitt hemland på lämplighet och utbildning att köra djur. Intyget ska vara samma inom hela EU, men varje nationell myndighet bör få bestämma hur man kontrollerar att ställda krav uppfylls.

Transportfirman ska ha juridiskt ansvar för hela transporten. Om man anställer en olämplig chaufför, använder undermåliga fordon etc så är det transportfirman, och inte den enskilde chauffören, som ska bära det huvudsakliga ansvaret och betala skadestånd eller ta straffet för brott mot transportreglerna. Sådant ansvar finns inte idag.

I detaljfrågor

Den färdplan som krävs för varje transport måste bli bättre. Förutom angivande av resmål, antal djur, viloplatser och syfte med transporten ska även djurskyddsparametrar registreras i färdplanen. Dessa omfattar bland annat om djuren är lämpade för transport, om fordonet är lämpat för djurtransport, om utrymmet

Ett nytt system för återrapportering av besiktningsfynd som görs efter transport måste införas, menar FVE. Idag når inga sådana rapporter den tillståndsgivande myndigheten, om transporten sker mellan olika länder.

för varje djur är tillräckligt, krav på registrering om djur blir sjuka eller dör under transporten och en obligatorisk veterinärkontroll *efter* genomförd resa, maximalt 24 timmar efter resans slut.

Registrering och officiellt godkännande av alla fordon som transporterar djur bör vidare införas som ett krav.

Vad gäller transporttider föreslår gruppen ett obligatoriskt krav på 24 timmars vila vid gränsen till EU, för alla djur som kommer från tredje land. Undantaget från denna regel är om kommissionen godkänner transportreglerna i ursprungslandet och alla länder som djuren passerar på vägen till EU:s gräns.

Skärpta regler för olika djurslag

Häst

Arbetsgruppen vill ha ett krav på 24 timmars vila vid införsel från tredje land, enligt tidigare stycke. Detta är särskilt viktigt för hästar, då de ofta kommer in i EU från öststater.

Hästar ska enligt FVE-gruppen transporteras i individuella bås. Undantagen är sto med föl och grupper om maximalt fem oinridna hästar.

Nötkreatur

Vilotid och total transporttid som anges i direktivet bör ändras. För kalvar bör minsta vilotid vara fyra istället för en timme och maximal transporttid 24 istället för 29 timmar. Kalvar upp till sex månaders ålder ska få transporteras maximalt 12 timmar + 4 timmars vila + 8 timmars transport, istället för som idag 14 + 1 + 14 timmar. Nötboskap över sex månaders ålder ska maximalt få transporteras 14 + 4 + 10 timmar istället för som idag 14 + 1 + 14 timmar.

Svin

Grisar under 30 kg ska enligt arbetsgruppens förslag få transporteras maximalt 12 timmar mot idag tillåtna 9 + 1 + 9 timmar.

Grisar över 30 kg ska få transporteras maximalt 21 timmar mot idag tillåtna 24.

Får

FVE-gruppen vill sänka den maximala transporttiden för får till maximalt 18 timmar mot idag tillåtna 14 + 1 + 14 timmar.

Övriga skärpningar

Beträffande ventilation kräver arbetsgruppen att alla djurtransportfordon som transporterar djur längre än åtta timmar utrustas med temperaturmätningsutrustning som gör att föraren kontinuerligt kan avläsa temperaturen i den varmaste delen av transporten. Denna utrustning ska även göra det möjligt för kontrollanter att i efterhand läsa av temperaturen vid alla tillfällen under resan.

Gruppen valde att inte ge några rekommendationer om minsta utrymmeskrav för olika djurslag, i avvaktan på en rapport i ämnet senare i år från kommissionens vetenskapliga kommitté för djurskyddsfrågor.

För att underlätta urskiljningen av djur som inte är lämpliga för transport, uppdrog gruppen åt två medlemmar att utifrån de tyska rutinerna slå fast en lista med exempel. Några av dessa är: djur som inte kan stå utan att drivas upp på fötterna, djur med dålig cirkulation eller andra tecken på utmattning, djur med allvarlig hälta, djur med livmoderframfall, djur med allvarliga infektioner, mycket magra djur, djur inom de sista tio procenten av dräktigheten, innan 48 timmar efter förlossning och unga djur under 14 dagars ålder. Dessutom ska den kontrollerande veterinärens professionella omdöme kunna klassa ett djur som omöjligt att transportera beroende på besiktningsresultat.

Vidare handläggning

Den 13 mars överlämnade Johan Beck-Friis och Dag Hultefors FVE-förslaget till jordbruksminister Margareta Winberg, vid en uppvaktning i riksdagshuset. Ett antal riksdagsledamöter med särskilt djurskyddsintresse har också fått ta del av förslaget, på egen begäran. På EU-nivå kommer FVE:s åsikter att presenteras för EU-kommissionen, dels via informella kontakter under våren, och dels som formella krav efter det att arbetsgruppens förslag slagits fast av FVE:s generalförsamling. Nästa möte med generalförsamlingen äger rum den 17 maj i Budapest.

Johan Beck-Friis

Namnlistor mot grymma djurtransporter överlämnade

I november förra året startade veterinärförbundet en namninsamling mot de djurskyddsvidriga djurtransporterna i Europa. Insamlingen var initialt riktad enbart till SVF-medlemmar och övrig djursjukvårdspersonal, men flera andra organisationer med djuranknytning ville ställa sig bakom SVF:s krav. Den 13 mars överlämnades därför drygt 25 000 namnunderskrifter till jordbruksminister Margareta Winberg.

Under veterinärförbundets fullmäktigemöte i oktober 2000 antogs en motion om att förbundet ska agera ännu kraftfullare för att få stopp på grymma djurtransporter. Beslutet resulterade bland annat i att ett upprop mot djurskyddsvidriga djurtransporter i Europa skickades med Svensk Veterinärtidning nr 15/00. Namninsamlingen riktade sig till veterinärer och övrig djursjukvårdspersonal i Sverige, och var tänkt som en markering från landets professionella djursjukvårdande yrkesgrupper. Under namninsamlingens gång kontaktades dock förbundet av djurägare och andra människor från allmänheten som också ville skriva under listorna. Trots att informationen om namnlistorna inte skickats ut till allmänheten, kom på detta sätt även namn från icke djursjukvårdande personer med.

Bland dem som hörde av sig med anledning av namnlistorna fanns ordföranden i försvarsorganisationen Svenska Blå Stjärnan, Gunilla Malmberg. Då Blå Stjärnans medlemmar även de arbetar med djurvård, om än på fritidsbasis, beslutades att organisationen skulle samla in namn med samma krav som veterinärförbundet. De insamlade namnen skulle gemensamt överlämnas till jordbruksminister Margareta Winberg under våren.

Kraven

På de namnlistor som cirkulerade bland veterinärförbundets medlemmar under december 2000 till mars 2001 ställdes krav på att minska lönsamheten och öka kontrollen vid långa transporter av slaktdjur. Följande formulering användes:

”Undertecknade veterinärer och djursjukvårdspersonal kräver att EU:s bidragssystem ändras så att transport av slaktkroppar och styckat kött premieras framför transporter av levande djur. Vidare kräver vi att EU verkar för att de transporter som måste göras endast får ske på korta sträckor, och att skärpt kontroll införs av att reglerna för djurtransporter följs”.

Sammanräkning

Efter kontakt med jordbruksdepartementet fick SVF och Blå Stjärnan tid för en uppvaktning av Margareta Winberg den 13 mars. Till denna delegation hade även företrädare för organisationen Svenska Hästars Värn slutit sig. Man hade kopierat de krav som veterinärförbundet ställde, och skickat ut namnlistor på liknande sätt till sina medlemmar.

Dagarna innan uppvaktningen var det dags för en sammanräkning av antalet hopsamlade namnunderskrifter. Veterinärförbundet och Blå Stjärnan hade tillsammans samlat in 4 656 namn, varav SVF stod för 3 361. Svenska Hästars Värn bidrog med 20 700 namn, vilket gjorde totalsumma ca 25 300 underskrifter. Det var en ansenlig pappersbunt som skulle överlämnas till jordbruksministern.

På dagen för uppvaktningen samlades två representanter från varje organisation på veterinärförbundets kansli, för att i gemensam tropp vandra till riksdagshuset. SVF representerades här av Johan Beck-Friis som djurskyddsansvarig och initiativtagare till insamlingen, samt förbundsordföranden Dag Hultefors. Med fanns också en TV-reporter från TV 4:s ”Kalla fakta”, som dokumenterade såväl förberedelser som överlämnande. Detta program kommer för övrigt att sändas i TV4 under april. →

Johan Beck-Friis överlämnar tillsammans med Dag Hultefors de veterinära protestlistorna till Margareta Winberg. Foto: Hans Nyberg.

Författaranvisningar för Svensk Veterinärtidning

Ett komplett, rätt utskrivet manus har den kortaste vägen till publicering. Följande vägledning beskriver hur redaktionen vill ha manus uppställda för att få in dem i tidningen fortast möjligt.

Artiklar till SVT

Svensk Veterinärtidning är ett forum för alla veterinärer och veterinärstudenter. Artiklar bör därför vara koncentrerade och utformade så att de är intressanta och förståeliga för flertalet veterinärer, oavsett specialitet.

En artikel i SVT bör inte vara längre än 5 trycksidor, vilket motsvarar maximalt 12 maskinskrivna A4-sidor med *25 rader per sida = dubbelt radavstånd*. Detta motsvarar ca 22 000 tecken. Skriv gärna kortare. Insändare och debattinlägg får normalt inte överstiga två maskinskrivna A4-sidor med dubbelt radavstånd, motsvarande ca 6 000 tecken.

Detta ska vara med!

Manuskript som är ofullständiga måste kompletteras, och kan komma att returneras till författaren. Detta försenar publicering. Se därför till att följande punkter finns med:

Rubrikförslag och ingress

Rubrikförslaget bör innehålla nyckelord som underlättar för läsaren. Kom ihåg att utrymmet är begränsat och skriv korta rubriker. Långa rubriker måste normalt kortas ner av redaktionen.

Ingressen ska vara en sammanfattning av väsentliga fakta i artikeln. Den bör inte vara längre än 80 ord, och nyheter och kliniska konsekvenser ska betonas. Redaktionen kan korta ner eller ändra ingressen om den inte uppfyller dessa krav.

Författarpresentation

Författarens för- och efternamn, vetenskapliga titel och fullständiga adress skrivs i denna ordning. För- och efternamn ska skrivas med stora bokstäver (versaler). Är författarna fler, presenteras namnen i den ordning författarna kommit överens om.

För att få kallas författare ska man ha deltagit så mycket i hela arbetet att man ensam kan svara för innehållet, t ex i en offentlig debatt.

Mellanrubriker

Artikeln bör förses med förslag till mellanrubriker med jämna mellanrum. dessa underlättar läsningen och belyser artikelns uppläggning.

Summary

Om artikeln är av internationellt intresse, d v s redovisar mer omfattande egna studier eller intressanta fall, bifogas en kort sammanfattning på engelska. Denna ska ha mellanrubriken ”Summary”, och kan ha en engelsk översättning av huvudrubriken som underrubrik.

Slutgiltigt manus och granskning

Insänt manus ska vara slutgiltigt. Manuskriptet tillsänds redaktionen i minst ett exemplar på papper, och dessutom även elektroniskt på diskett eller e-post. Redaktionen föredrar formatet Word för PC (vi använder Word -97) men kan konvertera från flera andra format.

Insända veterinärmedicinska artiklar granskas av SVT:s veterinära redaktörer samt av en eller flera referenter som utses av redaktionen. När sakinnehållet i en artikel slutgiltligt godkänts går manuskriptet till redaktionell bearbetning.

Skrivregler

Texten skrivs på ordbehandlare och skrivs ut på A4-papper med dubbelt radavstånd och endast på ena sidan av papperet. Lämna minst 5 cm bred vänstermarginal. Handskrivna manus returneras till författaren.

Medicinska facktermer ska stavas enligt ”Medicinsk terminologi/lexikon” av Bengt I Lindskog och Bengt L Zetterberg. För läkemedel ska generiska namn på svenska används.

Undvik alla förkortningar i löpande text, utan skriv ut orden i stället. Fotnoter och addenda ska också undvikas, skriv hellre inom parentes i texten.

Provvärden ska vara fullständiga, *med* enheter. Ange gärna även normalvärden. SI-enheter bör användas.

Slutligen bör manusbladen numreras för att undvika sammanblandning.

Figurer

Figurer kan bestå av fotografier, diagram, teckningar, röntgenbilder, EKG-remsor etc. Samtliga illustrationer ska vara märkta med figurens nummer (i den ordning de nämns i texten). Om missförstånd kan uppstå, ska fotografiet på baksidan förses med tejpad markering av vänster/höger/upp/ner. Skriv aldrig direkt på bildens baksida, då skriften kan gå igenom och förstöra figuren. Av samma skäl ska inte gem användas.

Författarna ansvarar för att illustrationsmaterial är fritt för publicering utan kostnad för tidningen. Kommer illustrationen från någon annan skrift måste författaren inhämta tillstånd från denna.

Fotografier ska vara skarpa för att kunna användas. Både pappersbilder, digitala bilder (JPG-format) och diabilder går att använda, såväl i svart/vitt som i färg.

Figurtexter

Varje figur förses med en särskild text som kan läsas oberoende av framställningen i artikeln. Samtliga figurtexter samlas på ett separat manusblad. Figurtexterna numreras på samma sätt som figurerna i den ordning de nämns i texten, och kallas alltid ”Figur 1, Figur 2” etc, oavsett om det rör sig om ett fotografi, ett diagram eller något annat.

Tabeller

Redovisa inte ett material i både artikeltext och tabeller! Låt tabellen verka självständigt om den är motiverad.

Varje tabell skrivs på ett separat ark och förses med en kort förklarande text. tabellerna numreras i den ordning de kommer i texten.

Litteraturreferenser

Referenser i löpande text utmärks med siffror inom parentes. Referenserna numreras efter *bokstavsordningen* i referenslistan, inte i den följd de nämns i artikeln. Egna, opublicerade observationer eller personliga meddelanden numreras inte utan nämns endast inom parentes i texten (Sven Svensson, Uppsala, pers medd 1991).

SVT publicerar normalt inte mer än 15 referenser i en referenslista. Författare som av vetenskapliga skäl måste överskrida denna gräns bör sända in dels en komplett litteraturlista (avsedd för granskaren), dels en förkortad version för publicering. I tidningen anges att den fullständiga referenslistan kan rekvireras från huvudförfattaren.

Uppställningen av referenser i referenslistan ska följa det så kallade Vancouversystemet (Uniform requirements for manuscripts submitted in biomedical journals). I korthet ska data i referensen ordnas på följande sätt: Referensnummer, författarens efternamn samt initialer till förnamn, artikelns rubrik, tidskriftens eller bokens namn, utgivningsår, volym, nummer, första sida – sista sida.

Exempel:

6. Bondestam S, Alitalo I & Kärkkäinen M. Real-time ultrasound pregnancy diagnosis in the bitch. J Small Anim Pract 1983, 24 145–151.

Observera att punkt bara ska användas mellan varje delinformation i referensen, *inte* efter alla förkortade ord! Lycka till!

Överlämnandet

Överlämnandet av alla namnlistor ägde rum i riksdagens entréhall, i en paus mellan två av jordbruksministerns åtaganden. Undertecknad höll ett kort inledningsanförande där bakgrunden till insamlingen förklarades. Som ansvarig för namninsamlingen var det ett stort nöje att kunna konstatera att listor utskickade till 2 200 medlemmar i SVF hade fyllts med drygt 3 300 namn. FVE:s förslag till skärpta regler för djurtransporter överlämnades också till ministern i det här sammanhanget (se artikel på annan plats i tidningen).

Margareta Winberg verkade glad över stödet från den svenska veterinärkåren i djurtransportfrågan. Hon påpekade att tidpunkten för att kräva skärpta transportregler var mycket väl vald, då EU-kommissionen ska börja revidera sin regelsamling under 2001. Hon sade att hon noga skulle studera de veterinära kraven på hårdare regler.

Efter veterinärförbundets föredragning lämnade även de två andra organisationerna över sina namnlistor till ministern, varefter det gavs tid för mer informella samtal. Uppvaktningen avslutades i en positiv anda, där alla inblandade verkade känna sig nöjda med sin insats. Veterinärförbundets arbete för att stoppa de grymma djurtransporterna är dock inte avslutat i och med denna aktion.

Johan Beck-Friis
djurskyddsansvarig, SVF

Information om mul- och klövsjuka

På begäran av flera medlemmar har veterinärförbundet lagt in flera länkar till aktuell information om mul- och klövsjuka på förbundets hemsida www.svf.se. De angivna länkarna är sådana som uppdateras regelbundet, vissa flera gånger varje dag. Det går också att hitta basfakta om sjukdomen via dessa förbindelser.

LÄCKEBY DJURSJUKHUS

Ett företag inom Hushållningssällskapet Kalmar-

AB Läckeby Djursjukhus har sin huvudverksamhet vid Läckeby, ca 1 mil norr om Kalmar. Djursjukhuset bedriver en bred sjukvårdsverksamhet med hög kompetens. Utöver Läckeby har vi verksamhet vid kliniker i Nybro, Borgholm, Högsby och Lessebo. Under 2000 utförde vi drygt 22 000 behandlingar och omsatte ca 16 miljoner kronor. Vi är 32 medarbetare, varav 11 veterinärer.
Läckeby Djursjukhus är ett helägt dotterbolag till Hushållningssällskapet Kalmar-Kronoberg. Hushållningssällskapet bedriver, förutom djursjukvård, en bred analysverksamhet genom HS Miljölab AB samt i vår kärnverksamhet rådgivning och service inom lantbruk och landsbygd. Hushållningssällskapet är en medlemsorganisation med 4 200 medlemmar och omsatte i sin helhet 36 miljoner kronor med hjälp av ca 70 medarbetare under år 2000.

Vi söker nu en

Chefveterinär

vid Läckeby djursjukhus

I samband med att nuvarande chefveterinär avser att trappa ned, vill vi nu erbjuda Dig tjänsten som ny chefveterinär. Tjänsten är en utmaning för Dig som vill vara med och utveckla vår verksamhet mot ett regiondjursjukhus. Vi ser att Du är en modern ledare som vill utveckla en miljö av kvalificerad djursjukvård tillsammans med Dina medarbetare. Tjänsten innebär såväl övergripande ansvar för den dagliga verksamheten som medverkan i utvecklingen för hela företaget. Vi sätter fokus på Ditt sätt att positivt engagera och organisera personal och verksamhet.

Vi söker Dig som har veterinärmedicinsk kompetens att leda ett djursjukhus och vill anta denna utmaning.

Vi söker även en

Klinikveterinär

för fast anställning vid Läckeby djursjukhus. Tjänsten innebär heltid samt jourtjänstgöring enligt avtal. Vi ser helst att Du har tidigare erfarenhet av smådjurssjukvård.

Tillträdesdatum efter överenskommelse.

För ytterligare upplysningar, kontakta chefveterinär Lars-Eric Hellström, tel 0480-42 97 00 eller VD Mats Halling, tel 0480-156 71.

Välkommen med sedvanliga ansökningshandlingar jämte löneanspråk senast den 10 juni 2001 till Hushållningssällskapet Kalmar-Kronoberg, Flottiljvägen 18, 392 41 Kalmar.

Jobb som distriktsveterinär

Distriktsveterinäravdelningen söker nu veterinärer till följande stationer:

Flyinge (ref.nr. 06-1925/01) en heltidsanställning tillsvidare

Gamleby (ref.nr. 06-1926/01) en halvtidsanställning tillsvidare

Lilla Edet (ref.nr. 06-1927/01) ett vikariat t.o.m. 15 december 2001

Säffle (ref.nr. 06-1928/01) ett vikariat t.o.m. 31 december 2002

JORDBRUKSVERKET
551 82 Jönköping
Tel. 036-15 50 00

Fullständig annons finns på internet:

www.sjv.se

Sista ansökningsdag är 2 maj 2001.

JORDBRUKSVERKET
551 82 Jönköping
Tel. 036-15 50 00

ALcontrol Laboratories

ALcontrol AB satsar på att vidareutveckla veterinärmedicinska verksamhet.
Våra veterinärer och biomedicinska analytiker har en bred erfarenhet av patologi, parasitologi och andra veterinärmedicinska analyser.
Detta i kombination med snabbt analyssvar och kompetent vägledning, gör det möjligt att snabbt sätta in behandling eller förebyggande åtgärd.

För ytterligare information
Laboratoriechef: Zlatti Hallengren, tel 044 - 24 53 00, e-post zlatti.hallengren@alcontrol.se
Personalchef: Susann Nilsson, tel 013 - 23 36 00, e-post susann.nilsson@alcontrol.se

Din ansökan skickas med post till:
Susann Nilsson
ALcontrol AB
Box 1083
581 10 Linköping

ALcontrol AB är Sveriges största företag inom det privata livsmedels- och veterinärmedicinska analyser.
Verksamheten bedrivs på 14 orter med drygt 300 medarbetare och ca 220 msek i omsättning.
ALcontrol Laboratories är Europas ledande laboratorieföretag med högkvalificerade laboratorier i England, Irland, Holland och Sverige.

ALcontrol AB i Kristianstad söker

Veterinär

Vårt laboratorium i Kristianstad är inriktat på veterinärmedicinsk diagnostik.
Våra kunder är främst veterinärer, organisationer, myndigheter samt enskilda djurägare.
Laboratoriet befinner sig i en mycket stark utvecklingsfas, med kundkontakter över hela Sverige. Vi har ambitionen att ge våra kunder:

- Snabba och säkra analyser
- Personlig service
- Kvalificerad kunskap

Vi behöver förstärkning för att möta efterfrågan på våra tjänster och söker därför Veterinär med tillträde under sommaren 2001.

Hus oss får du:

- En stimulerande och kreativ arbetsmiljö
- Ett självständigt arbete med utvecklande arbetsuppgifter
- God stämning och möjligheter till ett stort kontaktnät
- Tillgång till hela ALcontrols kompetens och utvecklingsarbete

Vi söker dig som har/är

- Legitimerad veterinär, gärna med patologi-parasitologi, klinisk mikrobiologisk eller kemisk intresse
- Kan fungera självständigt i ett team
- Förmåga att skapa motivation till ett gott samarbetsklimat
- Förmåga att driva utvecklingsa rbete

Vi önskar Dig varmt välkommen till ALcontrol!

Minkar behöver simma

*PER JENSEN, professor i etologi.**

I en nyligen presenterad artikel i tidningen Nature slår en forskargrupp fast att minkar har ett starkt behov av att kunna simma. Minkar som inte får simma visar tecken på betydande stress. Artikeln sammanfattas i följande referat.

I det vilda har minkar nästan alltid sina revir nära vatten. De tillbringar normalt en ansenlig del av sin tid med att simma och jaga i vattnet. Inom minkuppfödningen har djuren inga sådana möjligheter. Där framlever djuren sina dagar i nätburar (ca 0,25 kvadratmeter) med en liten lya. Diskussionen har stundtals varit het mellan olika intressenter: lider minkarna av att inte ha möjlighet att simma?

Nu har frågan kommit ett stort steg närmare ett säkert svar. I den högt ansedda vetenskapliga tidskriften Nature (vol 410, s 35-36, 1 mars 2001) publicerar Oxfordforskaren Georgia Mason och hennes kolleger resultaten av flera års forskning runt denna fråga. Hon har använt sig av en metod som vunnit mark inom etologin när det gäller att förstå djurens egna behov, nämligen genom att mäta hur stark motivation djuren har att få tillgång till olika resurser. Dessutom har hon kombinerat detta med fysiologiska mätningar av minkars reaktioner på att bli berövade samma resurser.

Starkt behov av vatten

Minkarna i Masons försök levde dygnet runt i ett slags burar som påminde om normala farmburar. Genom att passera olika luckor (ungefär som vanliga kattluckor) kunde minkarna komma in i små avdelningar som innehöll olika föremål och resurser som forskarna antog kunde vara viktiga för minkar. En innehöll foder, en annan leksaker och en tredje en plasttunnel som minkarna kunde krypa i. En avdelning hade en vattenbassäng, tillräckligt stor för att en mink skulle kunna plaska runt i den. För att mäta hur stark minkarnas drift var att komma in i de olika avdelningarna kunde dörrarna belastas med tyngre och tyngre vikter. Ju hårdare de måste arbeta för att forcera luckorna, desto starkare kan man anta att deras motivation var för att komma in.

Vissa resurser ansåg minkarna inte värda att anstränga sig särskilt mycket för, som t ex leksaker. Foder, å andra sidan, kämpade de mycket hårt för. Men det de arbetade allra hårdast för var tillgång till vatten. För att få simma lyfte minkarna i genomsnitt 100 gånger sin egen kroppsvikt varje vecka.

Betydande stress

Forskarna gick sedan vidare och mätte reaktionerna på att bli utestängda från olika resurser. Luckan stängdes till en avdelning i taget under 24 timmar och under den tiden samlades urinprov in, som sedan analyserades för att fastställa utsöndringen av kortisol, en vanlig indikator på stress. Att beröva minkarna mat eller möjlighet att simma gav ungefär samma höjningar av kortisolhalterna, omkring 50 procent. I båda fallen var reaktionerna mycket starkare än för någon av de andra resurserna.

– Det återstår mycket arbete innan vi kan dra helt säkra slutsatser om minkarnas välbefinnande på minkfarmerna, säger Georgia Mason, som är ledare för forskargruppen. Men trots mer än 70 generationer i fångenskap hade våra minkar ett starkt behov att utföra sina naturliga beteenden, framför allt att simma, och de visade tecken på betydande stress när de inte längre hade denna möjlighet.

Minkar visade tecken på betydande stress när de inte längre fick möjlighet att utföra simning som ett naturligt beteende, enligt nya rön som publicerats i Nature. Foto: Claudia Vinke.

*Professor Per Jensen, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, Sveriges lantbruksuniversitet, Box 234, 532 23 Skara.

Specialutvalda att utse specialister

”Amerikanska cockerspanieltiken Sofi som är sex år gammal kommer på återbesök för ett hornhinnesår som hittills har behandlats lokalt med atropin och antibiotika. Såret läker ej, ögonsekretet är kladdigt och Sofi är irriterad av ögat. Vad gör du avseende vidare diagnostik och behandling?”

Så kan det låta på ett examinationsprov och exakt så löd fråga nummer nio på det skriftliga provet som hölls i fjol för blivande smådjursspecialister. Vi mötte gruppen som ställer frågorna varje specialist måste besvara.

Arbetet är slutfört. De skriftliga frågorna är klara. Det blev tolv stycken. Tolv grundligt diskuterade, ifrågasatta och reviderade frågor. Nu ligger de förvarade på en hemlig plats någonstans i Sverige. ”Examinations- och styrkommittén för djurslagsspecialisering på sjukdomar hos hund och katt”, ESK-Smådjur, tar en kopp kaffe efter en lång dag.

– Det svåraste är att se till så att frågorna ligger på en rimlig nivå. Det, och att begränsa svarsalternativen, tar mest tid, säger Jan Frendin.

Det är onsdagen den 17 januari. Ordförande Leif Hokfors, Anna Einarsson, Torkel Falk, Lars Gustafson och Jan Frendin pustar ut efter arbetet. Frågorna kommer att ställas på examinationen den 7 februari i år. Som det ser ut just nu ska åtta veterinärer gå upp i examen. De har lämnat in sina vetenskapliga arbeten och fått dem godkända.

– Ofta undrar veterinärerna vem av oss som läst vilket arbete. Nu kan vi ju passa på att avslöja att alla läser alla arbeten, sen diskuterar vi dem och enas om det ska godkännas eller ej, säger Leif Hokfors, ordförande i ESK-Smådjur.

– Det är mycket vanligt att man får skriva om sitt arbete både en och två gånger innan det blir godkänt, inflikar Lars Gustafson.

Metodikfel är en vanlig anledning till att ett arbete får göras om. Ett ickevetenskapligt språk en annan.

– Det skrivs för lite i det här landet. Sverige saknar den tradition av skrivande som USA och England har. Först i mitten på 1980-talet fick vi in skrivandet av vetenskapliga arbeten på veterinärutbildningen, säger Hokfors och Torkel Falk instämmer:

– Karriären i Sverige underlättas inte av att man har publicerat sig. I USA med sin hårda konkurrens krävs det att man har fått minst ett par vetenskapliga artiklar publicerade för att söka en ny tjänst. Att skriva blir ett sätt att förbättra sin position. I Sverige är inte karriären så formaliserad och den här ovanan vid att formulera sig på ett vetenskapligt sätt blir extra tydlig när det är dags att lämna in det vetenskapliga arbetet.

Examinations- och styrkommittén för smådjur, ESK-smådjur, ställer upp för fotografering. Från vänster Jan Frendin, Torkel Falk, Leif Hokfors, Anna Einarsson och gruppens ordförande Lars Gustafson.

Börja och sluta i tid

Lars Gustafson tycker att det är tydligt att många av de arbeten som inte godkänns första gången skulle ha gjort det om skribenten börjat tidigare och skapat tid för ytterligare en genomgång med handledaren.

– Sen är det ännu fler som inte slutar i tid. De hinner inte gå igenom texten en extra gång och många språkliga slarvfel följer då med, säger Torkel Falk.

Han och Anna Einarsson är de enda i gruppen som själva genomgått en examination efter ESK:s kriterier. Anna Einarsson gick upp för examination den 20 januari 1994.

– Det var nervöst. Man visste inte alls vad som väntade, säger Anna och skakar på huvudet.

Det som väntade var ett skriftligt prov, lunch, muntligt förhör, väntan, besked om man blivit godkänd. Torkel säger att en specialistexamination är mycket värre, än vad tentorna på Stutis var.

– Då var man student. Nu är

Specialistfakta

Det krävs tre års handledd verksamhet och en godkänd examination inom det aktuella kompetensområdet för att erhålla specialistkompetens.

Idag kan svenska veterinärer bli specialister i hundens och kattens respektive hästens sjukdomar. Inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap, SVS, pågår just nu arbete med att utforma motsvarande utbildningar även inom områdena nöt och svin samt livsmedelshygien.

man en yrkesman och att efter tre år återvända till skolbänken och göra prov... det var faktiskt riktigt hemskt.

– Det kändes som hela ens yrkesroll sattes på spel när man inför kollegerna i examinationsgruppen skulle redovisa svaren, säger Anna Einarsson.

102 personer har examinerats av ESK-Smådjur vid nio examinationstillfällen mellan 1994 och 2000. Även för examinatorerna brukar hela dagen vara en pärs.

– Trött och alldeles tom i huvudet, så känner jag mig efteråt, säger Leif Hokfors.

– Det är en jätteanspänning för oss också. Alla som går upp i tentamen är ju så olika på ett sätt, men samtidigt så spelar det ingen roll hur eleganta och säkra de än verkar till en början, man märker snart den enorma nervositeten som alla försöker hålla i schack, säger Lars Gustafson.

Ungefär tjugo procent klarar inte examinationen vid första tillfället. Samtliga i examinationsgruppen påpekar flera gånger under kaffestunden att det viktigaste är att inte ge upp. Inte tappa modet. Inte låta det gå för mycket prestige i examinationen, utan försöka igen.

– Förutom att den blivande specialisten själv känner en press, så finns det också ett enormt tryck utifrån. Framför allt från arbetsplatsen. Alla vet att idag går han upp för examination, eftersom han tvingas be om ledigt, alla kommer att fråga dagen därpå hur det gick. Då är det inte roligt att komma tillbaka och säga att man inte klarade det, säger SVS generalsekreterare Christina Arosenius.

– Nä, men samtidigt så räcker det med att man har en dålig dag för att inte klara det. En dålig dag kan alla ha. Man kan ha haft otur med frågorna, det är ju ett så brett område, säger Gustafson.

– Jo, fast å andra sidan är detta en specialistutbildning och är man specialist i hundens och kattens sjukdomar så måste det vara tydliga krav på att man också känner till det mesta från detta stora och breda område.

– Det stämmer, men provet blir av naturen ett slags stickprovskontroll. Vi kan inte gå igenom precis allt under tentamen, det är mycket vi inte går in på, också, säger Jan Frendin.

”Tappa inte modet”

Jan är gruppens forskarprofil. Han arbetar på veterinärfakulteten och har disputerat. Alla i gruppen har olika specialiteter inom veterinärmedicinen och samtliga gruppmedlemmar säger att det är ett hedersutnämnande att få ingå i ESK. Det är utvecklande, stimulerande, men att mycket av den tid de ägnar åt att läsa examensarbeten, fungera som handledare och komponera prov, att den består av ideellt arbete verkar de inte vilja prata så mycket om.

– Jo, det blir en hel del timmar, konstaterar Lars Gustafson, men uppdragets svåraste del är inte arbetsinsatsen.

– Det svåraste är när man är tvingad att ge någon beskedet att hon eller han inte har godkänts. Det är mycket tungt. Då behövs oftast tröst, säger Lars Gustafson.

– Därför måste jag upprepa att det viktigaste är att ingen tappar modet, att de försöker igen. Det är inget konstigt att inte klara examen första gången, säger Anna Einarsson.

Mörkret faller över Stockholm. Dagen är över för ESK-Smådjur. Gruppen splittras. Leif far tillbaka till Hund- och Kattkliniken Bista AB i Örebro, Anna till Blå Stjärnans Djursjukhus i Göteborg, Torkel till Regionsjukhuset Helsingborg, Lars till Hallands djursjukhus och Jan till institutionen för kirurgi och medicin på SLU. De ses igen om tre veckor. Då är det dags för examination av åtta mycket nervösa veterinärer. Frågorna är formulerade. De är tolv till antalet och har begränsat antal svarsalternativ.

Alla aspiranterna på smådjursexaminationen den 7 februari klarade sig.

Katarina Hörlin Barnekow

TRELLEBORGSVETERINÄREN SÖKER SMÅDJURSVETERINÄR

Då en av vår veterinärer med kort varsel flyttar utomlands behöver vi snarast ytterligare förstärkning. Vi erbjuder: välutrustade, nybyggda lokaler i centrala Trelleborg, anställning alt. delägarskap, deltid alt. heltid, mycket bra lön till veterinär med erfarenhet alt. mycket goda möjligheter till vidareutbildning. (På kliniken tjänstgör 2 veterinärer med specialistkompetens.)

För ytterligare info ring chefveterinär Birgitta Lindblad, arb: 0410-180 80, bost: 040-45 40 12.

STATENS VETERINÄRMEDICINSKA ANSTALT

SVA är en statlig myndighet vars huvuduppgift är att verka för god djurhälsa genom att förebygga, diagnostisera och bekämpa främst infektionssjukdomar hos djur, samt sjukdomar som kan överföras mellan djur och människa. Grunden i verksamheten är veterinärmedicinsk laboratoriediagnostik. SVA har ett statsanslag för att klara vissa samhällsuppgifter men också en betydande uppdragsverksamhet som i dag står för ca två tredjedelar av omsättningen. SVA bedriver också ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete. Vi är idag ca 400 anställda och finns i Uppsala på Ultuna, BMC och Uppsala Science Park (Glunten) samt vid Håtunaholm som ligger utanför Sigtuna. Besök gärna vår webplats (www.sva.se) för mer information.

I Sverige ökar produktionen av fjäderfäkött varje år. Slaktkycklingproduktionen är den animalie-produktionsgren som ökar i Sverige och övriga Europa i dag. Hälsosituationen för fjäderfä är i Sverige gott jämfört med de flesta länder i världen. I Europa behandlas slaktkycklingar ofta med antibiotika och de vaccineras mot flera olika virussjukdomar. Slaktkycklingarna i Sverige behöver sällan behandlas med antibiotika och de vaccineras inte heller mot några sjukdomar. Det enda förebyggande antibiotika som används i Sverige i dag är jonoforkoccidiostatika, som förebygger både parasitsjukdomen koccidios och klostridios, som kan leda till nekrotiserande enterit. Sverige har som ambition att tillsammans med de andra nordiska länderna ersätta även koccidiostatika med alternativa förebyggande metoder.

Fjäderfäavdelningen har i samarbete med avdelningen för bakteriologi startat ett forskningsprojekt som syftar till att finna alternativa vägar till att förebygga klostridios hos slaktkyckling. Projektet ligger i linje med Sveriges policy att ha en animalieproduktion utan användning av antibiotika och kemoprofylaktika. Isolat av *Clostridium perfringens* från olika fall av klostridios kommer att studeras med molekylärbiologiska typningsmetoder. Vi avser också att studera vilka faktorer som påverkar bakteriernas tillväxt och toxinproduktion. Det kommer också att ingå fältstudier för att klarlägga smittvägar och epidemiologi. Projektet ingår i ett nordiskt samarbete med besök i Danmark och Norge. Vi ingår också i ett större europeiskt nätverk ”Concerted action Genus Clostridium”. Med anledning av ovanstående söker vi

VETERINÄR

som är intresserad av

FORSKNING

inom området fjäderfäpatologi och mikrobiologi

Du bör ha erfarenhet från arbete med mikrobiologiska och molekylärbiologiska metoder. Erfarenhet av animalieproduktionen värdesätts, men är inget krav. Den vi söker skall förutom intresse för mikrobiologi och om möjligt fjäderfä; ha förmåga att arbeta självständigt, kunna ta egna initiativ och uttrycka sig väl i tal och skrift på både svenska och engelska. Arbetet avses leda fram till doktorsexamen varför tjänstebenämningen blir forskningsassistent och kommer att ske på fjäderfäavdelningen och avdelningen för bakteriologi. Delar av arbetet sker i samverkan med andra vetenskapliga institutioner i bl.a. Århus, Danmark och Oslo, Norge. Förutom forskarutbildning kan viss tjänstgöring äga rum på fjäderfäavdelningen med diagnostik, rådgivning och undervisning.

Välkommen med din ansökan senast den 11 maj!

Vill du veta mera om arbetsuppgifter, anställningsvillkor m.m. är du välkommen att kontakta statsveterinär Björn Engström eller personalman Anders Egerot. Facklig företrädare för SACO är Håkan Winroth. Samtliga nås på telefon 018-674000. Dina ansökningshandlingar skickar du till SVA, Registrator, 751 89 Uppsala. Vänligen märk din ansökan med dnr : SVA 2001/236.

I väntan på specialistkompetens

Det finns 70 veterinärer med kompetens som hästspecialister i Sverige. Torsdagen den 14 mars gick ytterligare tre veterinärer upp på en examination. SVT träffade två av dem under en nervös halvtimme i väntan på resultatet.

Klockan är halv fyra och veterinär Anders Gånheim, från Flyinge stuteri, har precis avslutat sin examination för specialistkompetens i häst.

Han steg upp klockan fem i morse och tog flyget från Skåne till Uppsala. Det skriftliga provet började klockan nio, därefter var det lunch och sedan muntliga förhör hela eftermiddagen. Nu sitter han i lunchrummet på SLU:s stordjursavdelning. Eftermiddagssolen kastar skarpa strålar på de urdruckna kaffekopparna, som står utspridda på bordet. På andra sidan korridoren, i John Pringles tjänsterum, överlägger examinationskommittén om Anders och de två andra aspiranterna, Antonino Gerbino och Jacob Herslow, ska godkännas.

– Ja, om en halvtimme vet vi, säger Anders Gånheim och kastar en blick på sin klocka, samtidigt som Antonino släntrar in i lunchrummet. Han ställer portföljen bredvid sig på golvet och tittar på Anders.

– Hur gick det?

– Ja, gud vet!

Båda skrattar och skakar på huvudet. Jacob har försvunnit iväg någonstans.

– Nämen, det är väl bra det här. Som vi har sagt tidigare, det här ska alla gå igenom som ska bli specialister, säger Anders.

– Det är ju nyttigt på många sätt, inte minst får man ju en anledning att gå tillbaka till sina böcker och titta. Det har gjort mig, i alla fall, motiverad att fortsätta att hålla mig uppdaterad.

Dålig sömn och den gamla anatomiboken

Anders Gånheim läste till veterinär i slutet av sjuttiotalet. 1980 tog han examen. Böckerna från studietiden hade han inte så mycket nytta av inför specialistexaminationen.

– Annan internationell litteratur har kommit senare. I huvudsak är det bland den nya litteraturen jag läst inför examinationen. Fast ibland har man fått ta fram den gamla anatomiboken.

Hur förberedde ni er inför den här dagen?

– Sov dåligt.

Antoninos svar kommer blixtsnabbt.

– Jomen, det gjorde jag. Igår och i förrgår kom nervositeten. Först tänkte man att det här ska väl inte vara så märkvärdigt, men ju närmre man kommer examinationsdagen, desto mer inser man att det kan komma frågor om precis vad som helst. Då blir man inte lika kaxig längre.

Anders berättade inte för någon av sina kolleger att han skulle åka upp till Ultuna och examineras. Antonino avslöjade det för några stycken.

– Pressen är att det kommer fram sen, om man inte skulle lyckas. Det skulle inte vara roligt.

– Ingen tvekan om det. Det skulle vara ett nederlag om man inte blev godkänd. Annars hade man ju inte gått upp, slår Anders fast.

Medicindelen svårast

Examinationen var ungefär som de föreställt sig.

– Det var oroligt. Man blottar sig när man går igenom de här förhören och det är man inte riktigt van vid. När man var student, var man lite mer anonym, säger Anders.

– Jag tyckte att de medicinska frågorna i början var svåra. Man tänker i första hand på en dia-

John Pringle, en av de fyra representanterna i Examinations- och styrkommittén för häst (H-ESK), tog en snabb kopp kaffe innan överläggningen om vilka som godkänts tog vid.

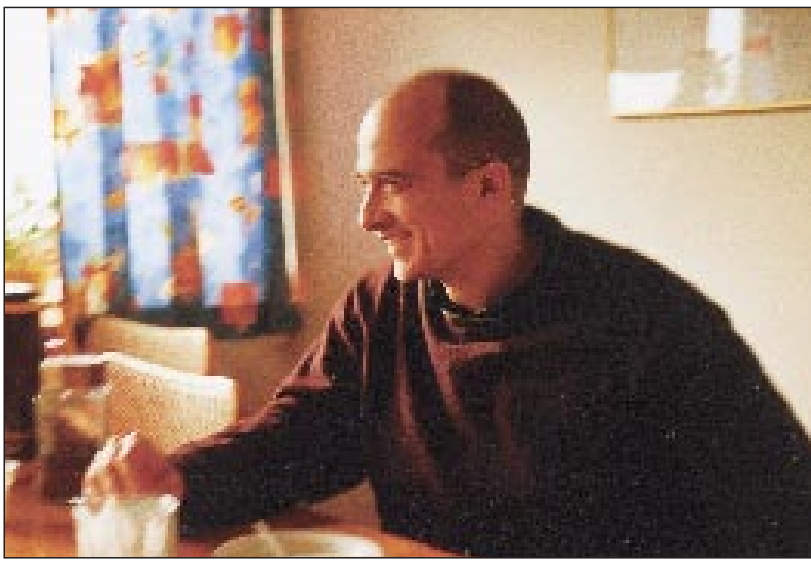

Antonino Gerbino slappnar av i kafferummet på SLU efter en hel dags förhör och prov. På andra sidan korridoren överlägger examinationskommittén.

gnos, men istället ser man att det är ett sätt att tänka, att gå vidare. Det är ju riktigt i och för sig, men just i den stunden är man ganska spänd och inte som när man diskuterar fallet med kolleger, säger Antonino.

Anders Gånheim håller med om att medicindelen var svårast.

– Både på skrivningen och under den muntliga biten. Både Nino och jag jobbar på lite mindre kliniker och då tar man sig inte an de här utredningsfallen, utan vi remitterar dem till större djursjukhus i närheten. Därför har man inte den här vanan att utreda.

Klockan närmar sig fyra. Solen sjunker. Vi tar några fotografier till artikeln. Jacob Herslow har fortfarande inte kommit tillbaka. Både Antonino och Anders är överens om att utbudet av vidareutbildning på hästsidan har blivit bättre de senaste åren.

– Det händer ju trots allt en hel del, det forskas och görs studier, som man nu fått anledning att titta närmare på. Jämför man med internationella kongresser märker man att det nu börjar bli ordning på de svenska hästkurserna också. Både Veterinärmötet och hästsektionens höstmöte har ju haft fina kurser de senaste åren. Det gör att man kan hänga med lite bättre, säger Anders.

Susanne Demmers, utsedd examinator av Jordbruksverket och ordförande i H-ESK, var nöjd med såväl aspiranternas kunskaper, som nivån på examinationen.

Christina Arosenius flankerar Roland Werner, som hela dagen har prövat aspiranternas kunskaper. Nu återstår bara det svåraste, att ge besked om vilka som godkänts och inte.

Resultaten klara

I den kliniska verksamheten har de flesta en eller några inriktningar och därför blir det automatiskt så att vissa delar inte hålls lika uppdaterade, förklarar Antonino.

– Därför är det jättenyttigt att friska upp minnet när man studerar inför provet.

– Kunskapen finns ju någonstans i bakhuvudet, så det har inte blivit råplugg i den bemärkelsen, men det har varit nyttigt att fräscha upp det där, säger Anders Gånheim.

– Det skulle behövas vart tredje år, säger Antonino.

– Ja, eller hur!?, säger Anders och båda brister ut i skratt.

Någon minut senare stiger SVS generalsekreterare Christina Arosenius in. Resultatet är klart. De är välkomna in i konferensrummet.

Anders söker Jacob på mobilen. Klockan kvart över fyra sitter alla runt konferensbordet. Jacob har återvänt och slår sig ner på kanten bredvid Antonino. Framför dem sitter ordföranden i ESK-Häst Susanne Demmers, klinikveterinär Hans Näslund, universitetsadjunkt John Pringle, SVS assistent Marianne Lundquist, Christina Arosenius och klinikveterinär Roland Werner.

– Alla fick ju sina vetenskapliga arbeten godkända, säger Susanne Dremmers.

Aspiranterna nickar.

– Och idag på det skriftliga provet godkändes alla tre.

Aspiranterna nickar.

– Och på de muntliga förhören...godkändes alla tre. Ni har klarat examinationen.

Aspiranterna jublar.

– JAAAAAAAA!

Diplom delas ut och examinationskommittén frågar de en minut gamla hästspecialisterna vad de tyckte om examinationsformerna.

De tre är helt eniga om att det låg på en bra nivå, både områdesmässigt och svårighetsmässigt.

Katarina Hörlin Barnekow

BIOGAIA® Biologics

BioGaia Biologics AB söker

Chef till affärsenheten

”Animal Health” i Lund

Är du intresserad?
Besök vår hemsida för information.

www.biogaia.se

BioGaia Biologics AB, Tegnérgatan 15,
Box 3242, 103 64 Stockholm
Tel: 08-555 293 00, fax: 08-555 293 01,
e-mail: info@biogaia.se

Angående bekämpning av mul- och klövsjuka

Diskussionerna om stamping out kontra vaccinering för att bekämpa mul- och klövsjukan förs högljutt i media. Många lekmän ifrågasätter masslakten, och veterinärkåren måste allt oftare förklara orsakssammanhangen kring bekämpningsstrategin. Följande insändare, som initialt publicerades på den veterinära e-maillistan Vetforum, klargör varför vaccination är ett sistahandsalternativ i bekämpningen.

Det pågående utbrottet av mul- och klövsjuka (MK) i Storbritannien med flera länder tycks vara utom all kontroll. Det är inte riktigt sant – ännu (den 27 mars).

Insänt

Att sjukdomen spridit sig så fort i Storbritannien är inte särskilt förvånande. Man har en mycket tät djurpopulation och ett jordbruk som bygger på intensiv livdjurshandel. Medelkon byter ägare fyra gånger och även slaktlamm kan ha fyra–fem ägare innan de slaktas. Ungefär hälften av alla hittills smittade besättningar kan härledas till två kreatursmarknader där smittade får köpts, sålts och spridit smittan till andra får som var där samtidigt.

Stamping out

Stamping out som utrotningsmetod har använts vid tidigare utbrott av mul- och klövsjuka och har visat sig vara den enda metod som till syvende och sist fungerar. Massvaccination är inget hållbart alternativ. De vacciner som finns att tillgå är ”gammaldags” och det finns ingen önskan från industrin att investera i vaccinutveckling på grund av bristande marknad (marknaden måste vara STOR, notera att varken markervaccinet mot svinpest eller *Rhodococcus equi*-vaccinet till föl hade tillräcklig marknad för att lanseras). Vaccinering ger skapligt skydd mot klinisk sjukdom (dock långt ifrån hundraprocentigt). Däremot skyddar inte vaccination mot smitta.

Vaccinerade djur som exponeras för MK-smitta kan bära virus under lång tid och utgör därmed en smittrisk. Man kan inte se kliniskt att de är smittade och antikroppstitrar har de oavsett smitta eller inte, eftersom de är vaccinerade. Innan MK-vaccination förbjöds inom EU, för tio år sedan, vaccinerade ett flertal länder. Eftersom vaccinet är ofullkomligt och det är i princip omöjligt att hålla alla landets klövdjur vaccinerade (varenda kull grisar, vartenda får ute på bete etc) fick man dock ständigt smärre utbrott av MK. Under de senaste åtta åren av vaccinering inom EU hade man 1 800 utbrott. Detta inkluderar inte England, som även då använde stamping out. Massvaccination är alltså något man tar till när man givit upp hoppet om att bli av med sjukdomen.

Vaccin som hjälpmedel i bekämpningsfasen

Vaccination kan dock fungera som ett hjälpmedel i bekämpningsfasen. Det kan vara en ren kontrollmetod, som den buffertvaccinationszon som EU bekostar i Turkiet, i gränsområdet mot Grekland. Turkiet har endemisk MK, med flera serotyper. Vaccinationen fungerar inte som något reellt skydd för turkiska djur, utan som en ”brandgata” för EU. Vaccinerade djur som inte blir kliniskt sjuka urskiljer inte så mycket virus och därmed minskar risken för luftsmitta in i Grekland. Flyttar man de vaccinerade djuren, som förmodligen exponerats för MK-virus inne i Turkiet, kan de sprida smitta. Detta har skett vid ett flertal tillfällen, vid illegal införsel av djur till Grekland med påföljande MK-utbrott (senast sommaren 2000).

Man kan också ”ringvaccinera”, dvs vaccinera runtom ett smittat område, för att hindra ytterligare spridning. Eller så kan man, såsom för närvarande (den 27 mars) diskuteras i Holland, vaccinera i ”kärnområdet” runt en smitthärd och lägga skyddszoner runtom. Det senare görs när man

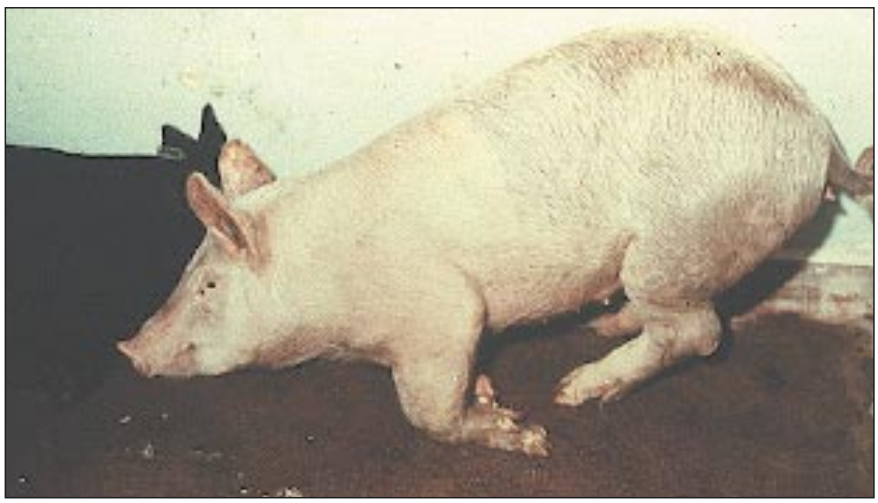

Mul- och klövsjuka är ett allvarligt djurskyddsproblem, trots rykten om motsatsen. Denna drabbade gris har så ont i fötterna att den inte kan stå på dem. Foto: USDA, USA.

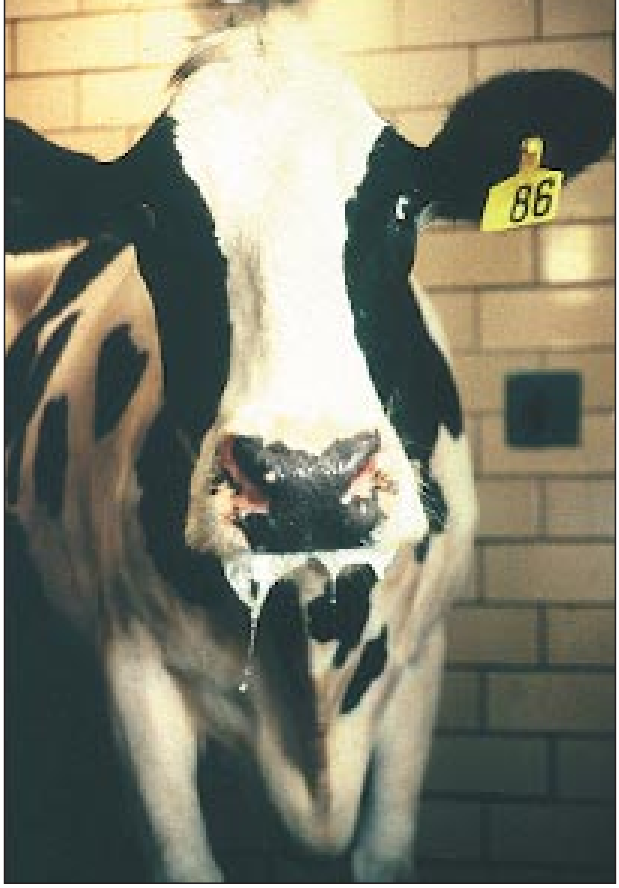

Veterinärkåren bör se längre än till de brinnande likbålen. Mul- och klövsjuka är en epizootisjukdom som inte är acceptabel i modern djurhållning, poängterar insändaren. Foto: USDA, USA.

inte hinner avliva och destruera tillräckligt snabbt för att få smittan under kontroll. Vaccinationen är då mindre effektiv, eftersom djuren troligen exponeras innan adekvat immunitet uppnåtts.

Vaccinerade djur får, vid båda metoderna, inte flyttas utan avlivas efter att alla smittade djur eliminerats. Först när alla misstänkt smittade, plus de vaccinerade, djuren är borta kan man gå in i en övervakningsfas med påföljande friförklaring.

Allvarligt djurskyddsproblem

MK-frihet utan vaccination är en oerhörd ekonomisk fördel på världshandelsmarknaden, vilket märktes när Europa erhöll detta status. Det märks också nu, när allt fler länder stoppar all import från EU. Ekonomiska argument kan verka krassa, men bönderna måste trots allt, liksom veterinärerna, ha ett levebröd. Det finns dock andra skäl än de rent ekonomiska till att utrota denna sjukdom istället för att vaccinera eller låta den ha sin gång. Har vi utrotat leukos, Aujeszkys sjukdom med flera smittor, verkar det egendomligt att vi skulle acceptera endemisk MK inom EU. De länder som har endemisk MK är U-länder med ett djurhälsoläge som är oacceptabelt i EU, av ekonomiska skäl men inte minst av djurskyddsskäl. MK är inte dödligt på vuxna djur i god kondition men det är trots allt väldigt plågsamt och sekundärinfektioner är mer regel än undantag. Sekundärinfektioner innebär ytterligare ökat djurlidande och ökad antibiotikaanvändning.

MK inte acceptabel i modern djurhållning

Under utbrottet i England 1967–68 hade man ca 2 300 smittade besättningar, som visserligen var något mindre än de som ses idag, men siffran kan jämföras med det pågående utbrottet där man nu (den 27 mars) är uppe i över 600 besättningar. Vid det utbrottet tycktes vindspridning vara en viktig faktor, till skillnad från det pågående utbrottet där livdjurshandel dominerar som smittspridare. Men det är inte bara livdjurshandeln som ökat sedan 1960-talet. Informationsförmedlingen, inklusive filmer med brinnande kadaver och döda djur som dinglar från lyftkranar och spelas upp i människors vardagsrum, är så mycket snabbare och mer världsomspännande.

Dagens veterinärer och djurägare debatterar sjukdomsbekämpningen på Internet och allmänheten chockas av vad de ser på nyheterna. I princip försiggick samma saker på 1960-talet, men det uppmärksammades inte på samma sätt. Veterinärkåren bör dock se längre än till de brinnande likbålen. MK är en epizootisjukdom som inte är acceptabel i modern djurhållning. I U-länderna orsakar den lidande hos djur och svält hos människor.

Susanna Sternberg
leg veterinär, Uppsala

REGIONDJURSJUKHUSET STRÖMSHOLM

söker

VETERINÄR TILL SMÅDJURSAVDELNINGEN

I första hand avser tjänsten vikariat under tiden maj t o m augusti/september 2001. Möjlighet till förlängning eller tillsvidareanställning kan finnas. Vi söker Dig som vill satsa helhjärtat på en framtid inom smådjurssjukvården. Vi erbjuder en stimulerande arbetsmiljö och trevliga arbetskamrater.

Skicka Din ansökan senast 2001-04-25 till:
Regiondjursjukhuset Strömsholm, Syltahagsvägen 12, 730 40 Kolbäck

Välkommen med Din ansökan
Mia Runnérus
Chefveterinär

Snabb information under hårt tryck

Trycket på Jordbruksverkets informationsenhet har varit stort i vinter. Bland alla BSE-tester och transportfrågor bryter mul- och klövsjukan ut.

– Vi jobbar verkligen i händelsernas centrum, säger informationschefen Anna Olsson på Jordbruksverket.

Hon har kastats in i händelsernas centrum, men tycker trots stressen att det är intressant att gå till jobbet varje morgon. Informationschef Anna Olsson säger att nyckeln till bra information ligger i ett nära samarbete mellan myndigheter och avdelningar.

”Gård i Stockholms län spärrades tillfälligt efter misstanke om mul- och klövsjuka”. Pressmeddelande från Jordbruksverket den 5 mars 2001. ”EU-kommissionen beslutar om hårdare regler för att hindra spridning av mul- och klövsjuka i Europa”. Pressmeddelande den 7 mars 2001. ”Skärpta regler med anledning av mul- och klövsjukan i Frankrike”. Pressmeddelande den 13 mars 2001. ”Hästtransporten från Irland släpptes in helt enligt gällande regler”. Pressmeddelande den 14 mars 2001.

– Det har varit en intensiv tid, säger Anna Olsson, informationschef på Jordbruksverket.

Förut enstaka händelser

Först kom rapporterna om missförhållanden under djurtransporter, därefter sattes BSE i fokus och i vintras bröt mul- och klövsjukan ut i Storbritannien. Anna Olsson tillträdde sin nuvarande tjänst som chef på informationsavdelningen i december och sedan dess har informationsbehovet varit stort.

– Tidigare har det oftast varit enstaka händelser, som väckt stor uppmärksamhet. Senast var det nog Ljungskilefallet.

I oktober 1999 avlivades sex nötkreatur i Ljungskile av en djurskyddsinspektör, eftersom ägaren inte EU-märkt dem. Jordbruksverket fick skarp kritik och generaldirektören Ingbritt Irhammar hotades.

– Nu handlar det om en annan typ av press. På ett sätt är det lättare, eftersom Jordbruksverket inte står i fokus för kritik. Men istället arbetar vi under ett tryck att snabbt nå ut med tydlig information.

Externa och interna BSE-grupper

Tre personer har arbetat på SJVs informationsenhet under vintern. I slutet av oktober började informationsenheten förbereda sig inför BSE-testerna. Tillsammans med djuravdelningen på verket togs material och handlingsmanualer fram. En intern BSE-grupp bildades, där bland annat en jurist och marknadsavdelningen representerades och en extern grupp tillsattes med experter från SVA, Livsmedelsverket, Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet. Regelbundna träffar och en mailinglista uppfördes med LRF och köttbranschen. Ytterligare en mindre extern informationsgrupp utgjordes av SVA och Jordbruksdepartementet.

– Man kunde förutse några tänkbara scenario och i den stunden något av dem skulle inträffa hade vi skrivna utkast som underlag. När något väl händer går det väldigt snabbt. Då måste vi redan ha diskuterat med de olika experterna, vi kan inte vara alldeles blanka och börja från noll.

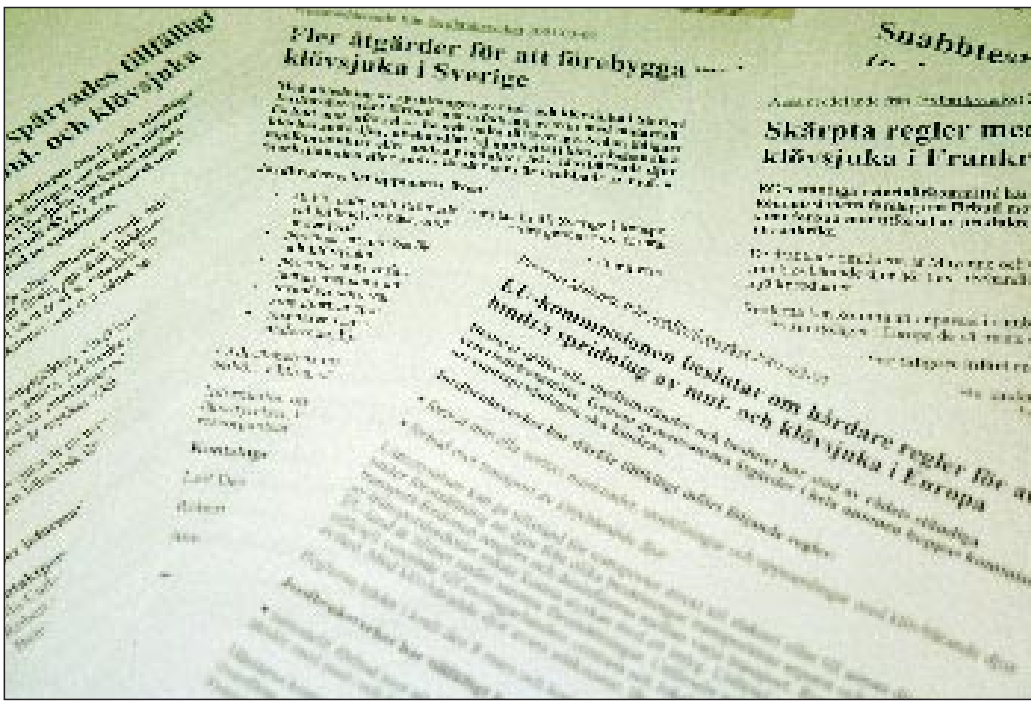

Ett axplock ur skörden av pressmeddelanden den senaste tiden. Jordbruksverkets informationsenhet följer noga vad som händer i EU-kommissionen och har som ambition att i takt med att nya regler tillkommer vara snabba att nå ut med tydlig information om det senaste.

Informationsarbetet kring mul- och klövsjukan har varit annorlunda. Händelseförloppet gick snabbare, Jordbruksverkets roll är tydligare och ett inofficiellt samarbete mellan SJV och SVA inleddes direkt.

– Vi har en tät samvaro, epizootologerna provtar och SJV utfärdar restriktionerna. Man kan säga att nyckeln till informationen ligger i vårt nära och täta samarbete med djuravdelningen och epizootologen.

Flera regler

I skrivande stund är det tre veckor sedan de första fallen av mul- och klövsjukan upptäcktes i Storbritannien. Sedan dess har smittan spridit sig till Frankrike och dagen innan vi gör intervjun hade smittan kommit till Nederländerna. Så fort informationsenheten får nya uppgifter utifrån läget i Europa har dessa gått ut i form av pressmeddelande till landets veterinärer och redaktioner.

– Informationen är inte helt enkel att ta till sig. Det finns många regler och nya tillkommer, säger Anna Olsson.

Informationsenheten följer noga vad som händer i EU-kommissionen och håller reda på vilka de olika nationella förbuden är.

– Ju fler regler som upprättas, desto viktigare är det att vi är tydliga och snabbt kan presentera vad som gäller.

Hur arbetet fortskrider för informationsenheten beror främst på vad som händer på kontinenten under våren.

– Den största anstormningen är nog över. Men man vet inte vad som händer i Storbritannien. Vad gäller galna kosjukan, kan det mycket väl hända att vi måste gå med i ett större program och göra fler BSE-tester.

För att lätta på informationstrycket har en telefonlinje inrättats för allmänheten. Numret är 036-15 62 63 och dit har 3 000 samtal kommit under de knappa tre veckor linjen varit öppen.

– Ju mer information vi kan lägga ut på webben desto mer minskar vi trycket här. Samtidigt som det är mycket att göra, så tycker alla vi på informationsavdelningen att det är intressant. Vi är mitt i händelsernas centrum.

Katarina Hörlin Barnekow

LIVSMEDELSVERKET

Livsmedelsverket är den statliga centrala myndigheten för livsmedelsfrågor. Med konsumenternas bästa för ögonen arbetar vi för hygieniskt säkra livsmedel. Vi kontrollerar maten, undersöker livsmedels sammansättning och näringsvärde, ger råd och anvisningar samt visar vägen mot bättre matvanor. På Livsmedelsverket i Uppsala arbetar ca 280 personer. Ytterligare ca 180 medarbetare återfinns på slakterierna runt om i vårt land. Läs mer om oss på vår webbplats ***www.slv.se.***

Vi söker

Besiktningsveterinär

till

Besiktningsveterinärorganisationen, BVO, med placering vid slakteri nr 84 Plönninge, Harplinge.
I kontrollenheten ingår ett slakteri och fem exportkontrollerade anläggningar.
Sysselsättningsgrad 75 %, kan ökas till 100 %.

Arbetsuppgifter
Som besiktningsveterinär är dina huvudsakliga arbetsuppgifter köttbesiktning och hygienövervakning.

Kvalifikationer
Du är legitimerad veterinär och har erfarenhet från köttbesiktning. Körkort och egen bil är ett krav. Viss administrativ erfarenhet är önskvärd. Vissa krav kommer att ställas på synskärpa, färgsinne och förmåga att känna lukt. Vi fäster stor vikt vid personlig lämplighet och god samarbetsförmåga.

Upplysningar
För ytterligare upplysningar är Du välkommen att ringa administrativ chef Glenn Hamberg, tel 018-17 55 00. Facklig företrädare är överveterinär Leif Skarhed, tel 0511-250 77.

Ansökan
Välkommen med Din ansökan som vi vill ha senast **den 9 maj 2001** under adress: Livsmedelsverket, Box 622, 751 26 Uppsala. Märk Din ansökan med **dnr 1009/01**.

Livsmedelsverket är huvudman för besiktningsveterinärorganisationen (BVO) som är en fältorganisation under Tillsynsavdelningen. BVO:s personal utövar köttkontroll och annan tillsyn på slakterier och köttproducerande anläggningar i hela landet, totalt mer än 200 anläggningar. Verksamheten finansieras genom avgifter som tas ut från företagen. Fältorganisationen leds och stöds av en grupp om 6 personer placerade i Uppsala. Vi arbetar just nu med bl.a. datorisering av fältverksamheten, chefsutveckling och annan kompetensutveckling.

Sälj ornefläsk under sin rätta beteckning

Som en kommentar till Olle Wallins insändare om kastrering av smågrisar föreslår följande insändare att fläsk med galtlukt ska säljas som specialprodukt i handeln.

Kollega Olle Wallin har i SVT nr 3/01 tagit upp smärtproblemet vid kastration av smågrisar. Han pläderar för att man ska sluta kastrera och därmed befria

Insänt

smågrisarna från någon minuts smärtreaktion. Detta är väl att sila mygg och svälja kameler när man vet att lille kultingen har ett halvårslångt liv framför sig med strapatser av typ spaltgolv, avsaknad av strö, dammiga lokaler, tvångsväckning till mat, ilastning på transportbilar, långa lastbilstransporter utan tillgång till foder för att så småningom tvingas in i ett dödsmoment vi känner medför en del stressreaktioner.

Ornelukten är däremot ett problem. Själv reagerar jag mycket negativt till varje spår av galtlukt. Förra veckan köpte jag hem tre paket bacon. Första paketet var acceptabelt men de två andra fick jag kasta i soporna så snart de varit i stekpannan några få sekunder. Eftersom jag använt gjutjärnstekpannan fastnade den obehagliga aromen hårt varför jag fick ”koka ur” den med diskmedelslösning två gånger innan den var användbar igen.

Sälj ornefläsket öppet

Olle Wallins förslag att ha kvinnliga besiktningsveterinärer för att gallra ut slaktkroppar med ornelukt verkar lite märkligt. Man har under minst 30 år väl känt till att kvinnor reagerar mindre negativt på den aktuella aromen än män.

Jag hoppas att ingen försöker gömma ornefläsket i charkuterivaror. Jag har gjort en del försök med detta och vet att det är praktiskt taget omöjligt att kamouflera den aktuella aromen, i varje fall när livsmedlet värms upp i munhålan.

Men varför kan man inte använda frånsorterat ornefläsk och sälja det under sin rätta beteckning? Det finns faktiskt en viss del av populationen som bedömer varor med den ”kryddningen” som en högre kvalitet.

Bengt Eriksson
fd livsmedelskonsult

Det finns en del människor som bedömer fläskprodukter med ornelukt som varande av högre kvalitet, hävdar insändaren.

TERAPI MED HÖG SÄKERHET*TILL LÄGRE KOSTNAD**!
7.8 g Ca^{2+} i en infusion på 500 ml.

*)- Infusion av, Ca 2^{+}, >10g är mindre lämpligt på grund av risken för biverkningar och nedsätter ej recidivfrekvensen.
**)- Infusionsaggregat medföljer gratis till varje behandling.

Referenser:
1. Larsson,K.A.Björsell,C.Kvart&S.Öhman. 1983. Zbl.Vet.Med.A,30,401-409.
2. Kvart,C.,K.A. Björsell&L.Larsson.1982. Acta vet.scand23,184-1963.
3. Hapke, H-J.1974. tierärtl.prax.2.257-262.

HIPRACAL
MOT KALVFÖRLAMNING OCH BETESKRAMP HOS KOR

Se FASS-text

Västertorpsvägen 135,
Box 112, 129 22 Hägersten.
Tel: +46 8 449 46 50.
Fax: +46 8 449 46 56.
Home page: www.nordvacc.se
E-mail: vet@nordvacc.se

NordVacc LÄKEMEDEL AB

Karriären
kan gå både upp och ner.

Alla kan råka ut för att välja fel jobb. Och om du förlorar arbetet kan det ta lite tid att hitta ett nytt, hur duktig du än är. Som medlem i Sveriges Veterinärförbund erbjuder vi dig att teckna SACO Inkomstförsäkring, som ger dig en säker inkomst även mellan jobben.

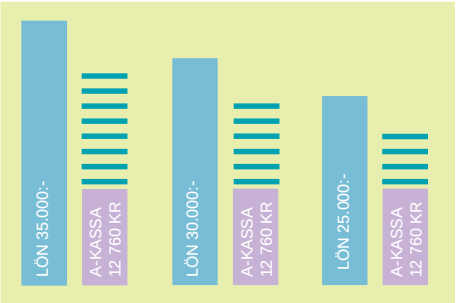

SACO Inkomstförsäkring ger tillsammans med a-kassa 80% av din faktiska lön i ersättning, upp till 40 000 kr i månadslön.

Tillfälliga svackor.
Ju mer du tjänar, desto hårdare slår en tillfällig arbetslöshet mot din privatekonomi. Inkomsttaket för a-kassa är nämligen begränsat, f n till 12 760 kr/ månad före skatt. En del anställda har särskilda avtal som ger ersättning utöver taket för a-kassa. Men för många SACO-medlemmar innebär en tillfällig arbetslöshet en rejäl inkomstminskning.

Ekonomisk trygghet.
Därför har SACO, i samarbete med samtliga SACO-förbund och SalusAnsvar, tagit fram SACO Inkomstförsäkring som gör att du får behålla större delen av din inkomst om du blir arbetslös. Genom försäkringen får du ersättning utöver den a-kassa som du får från Akademikernas Erkända Arbetslöshetskassa. Ersättningen betalas ut redan efter 20 dagar.

Vill du veta mer.
Trygga din egen och familjens ekonomi! Hör av dig till oss så får du veta mer om SACO Inkomstförsäkring.
Telefon 0200-87 50 40.
E-post kundservice@inkomstforsakring.com
www.inkomstforsakring.com

SACO**INKOMST FÖRSÄKRING**

För medlemmar i Sveriges Veterinärförbund i samarbete med SalusAnsvar

Ceftiofur – en framtidsfråga?

I SVT nr 3/01 replikerar Pharmacia Animal Health AB genom Staffan Bernstad på ett tidigare inlägg (SVT 2/01, 103-104) om substansen ceftiofur. Pharmacia menar att resistensrisken vid ceftiofuranvändning är betydligt överdriven samt att antibiotikaavdelningens resonemang i övrigt är tämligen spekulativt. Här besvaras inlägget från Avdelningen för antibiotika, SVA.

Ceftiofur – ett gott val är rubriken på Staffan Bernstads replik på vår insändare. Med anledning

Replik

av denna och Pharmacia Animal Health AB:s marknadsföring i övrigt är uppenbarligen vissa förtydliganden på sin plats.

Resistensproblematik

Som nämnts i vårt tidigare inlägg är ceftiofur en tredje generationens cefalosporin (3). Detta innebär att substansen har ett brett spektrum. Resistens hos målbakterier som *Pasteurella* och *Fusobacterium* hos djur är för närvarande inget problem. Utvecklingen i USA där produkten använts en längre tid är dock ur flera aspekter värd att kommentera. Hos tarmbakterier som *Escherichia coli* och *Salmonella* spp från djur har där hitintills ovanliga betalaktamaser påvisats i ökande utsträckning. Resistenstypen medför korsresistens mot moderna cefalosporiner som t ex ceftriaxon. Företrädare för den amerikanska smittskyddsmyndigheten, Center for Disease Control och andra experter i USA framhåller att en begränsning av veterinärers rätt att använda ceftiofur till livsmedelsproducerande djur kan bli aktuellt för att skydda folkhälsan (se t ex 2). Dessa uttalanden bör tas på allvar – Food and Drug Administration i USA har redan föreslagit ett förbud mot veterinär användning av fluorokinoloner till kyckling med anledning av resistensutveckling hos kampylobakter (1).

Kan det hända här?

Vad rör oss då situationen i USA? De europeiska läkemedelsmyndigheterna följer turerna kring eventuella förbud i USA med stor uppmärksamhet. Även inom EU debatteras veterinärers rätt att förskriva antibiotika som används i särskilda situationer inom humansjukvården. Det är därför mer angeläget än någonsin att vi tydligt och öppet kan redogöra för hur, vad och varför vi skriver ut till livsmedelsproducerande djur.

I Sverige har vi ett gynnsamt resistensläge inom nötkreaturspopulationen. För aktuella indikationer finns det därmed ett flertal verksamma behandlingsalternativ, i synnerhet penicillin. Fördelen med ceftiofur är alltså idag enbart ekonomisk. Utveckling av resistens mot bredspektriga cefalosporiner i svenska djurpopulationer skulle ofelbart leda till en debatt där vår – och djurhållningens – trovärdighet ifrågasätts. Det är knappast troligt att konsumenterna skulle ha förståelse för att vi av enbart ekonomiska skäl valt att förskriva antibiotika av en typ som man inom humansjukvården försöker begränsa till det absolut nödvändiga. Vi behöver inte fler livsmedelsskandaler, men vi behöver kunna behandla sjuka djur med antibiotika. Låt oss därför vara rädda om förmånen att få förskriva antibiotika till djur –- använd bara ceftiofur då det är veterinärmedicinskt motiverat.

Referenser

1. Center for Veterinary Medicine (Food and Drug Administration). http://www.fda.gov/cvm/default.htm. (2001-03-05).
2. Dunne EF, Fey PD, Kludt P, et al. Emergence of domestically acquired ceftriaxone-resistant salmonella infections associated with AmpC beta-lactamase. J Am Med Ass, 2000, 284, 24, 3151–3156.
3. Pharmacia Animal Health AB. Ceftiofur – ”ytterligare info”. http://www.pha.nu (2001-03-05).

Anders Franklin,
Björn Bengtsson,
Christina Greko,
Avd för antibiotika, SVA

Förtydligande av förtydligande av alternativmedicinutredningen

Med anledning av Johan Beck-Friis kommentar i SVT 4/01 till vårt klargörande i samma nr av SVT, vill vi anföra följande.

Utvärderingssyfte

Beträffande användning av alternativmedicinsk metod i utvärderingssyfte krävs ytterligare ett förtydligande. Avsikten med uttrycket ”i utvärderingssyfte” är just att hindra veterinären från att okontrollerat använda behandlingsmetoder som inte är godkända men väl möjliggöra att, i likhet med nuvarande praxis, genomföra klinisk prövning under kontrollerade former. Med andra ord exakt det som Johan Beck-Friis också efterlyser i sin kommentar. Utredningen önskar således med denna formulering hindra veterinärer från att utöva kvacksalveri.

Djurägarens ansvar

Beträffande förordningstexten att ”om vidtagna åtgärder icke omedelbart är effektiva skall veterinär genast kontaktas”

framgår av utredningen (sidan 213) att denna text gäller exklusivt djurägares och djurskötares ansvar. Om regeringen accepterar formuleringsförslaget torde texten av logiska skäl komma att införas som en ny §1 i djurskyddsförordningen under rubriken ”Djurägares och djurskötares ansvar”. Även på denna punkt blir då Johan Beck-Friis önskemål tillgodosett.

Avslutningsvis vill vi tacka Johan Beck-Friis för hans noggranna genomgång av utredningen och vi hoppas våra kommentarer till hans granskning ökat insikten om angelägenheten av utredningens förslag.

Anna Bergh
Ingvar Ekesbo
Peter Kallings
Marie-Louise Sjöberg

Sugen på nytt jobb?

På veterinärförbundets hemsida www.svf.se hittar du såväl fasta tjänster som kortare vikariat under rubriken ”Jobbtorget”.
Gå dit och titta redan idag.

SLU ledigförklarar härmed följande anställningar

1. PROFESSUR I VETERINÄRMEDICINSK EPIDEMIOLOGI

Placering vid institutionen för idisslarmedicin och epidemiologi, Uppsala. **Ref nr 410/01-0147**

Innehavaren av professuren ska bedriva forskning och undervisning inom ämnesområdet veterinärmedicinsk epidemiologi, ansvara för forskning och forskarutbildning, teoretisk och praktisk undervisning samt för utveckling av ämnesområdet.
Lämplig bakgrund för denna anställning är veterinärutbildning, agronomutbildning med husdjursinriktning eller motsvarande kompetens. Forskarutbildning samt aktiv forskningsverksamhet inom ämnesområdet veterinärmedicinsk epidemiologi är ett krav.

2. UNIVERSITETSLEKTOR I DJURFYSIOLOGI

Placering vid institutionen för djurfysiologi, Uppsala. **Ref nr 1218/01-2377.**

Arbetsuppgifter: Teoretisk och praktisk undervisning inom SLUs grundutbildningsprogram, företrädesvis veterinärprogrammet. Forskning och forskarhandledning inom institutionens ämnesområden avseende lantbrukets djur samt häst, hund och katt.
Lämplig bakgrund för denna anställning är i första hand veterinärutbildning men agronomutbildning med husdjursinriktning eller annan lämplig biologisk utbildning kan komma ifråga.
Vid universitetet beaktas jämställdhetsaspekten samt tillämpas individuell lönesättning.

Till ledning för de sökande finns Anställningsordning för SLU samt en PM med anvisningar. Dessa dokument kan erhållas från Karin Östergren-Boström, tfn 018-67 15 43, fax 018-67 35 70, e-post: Karin.Ostergren-Brostrom@vfak.slu.se. Vid redovisning och dokumentation av vetenskapliga, pedagogiska och övriga meriter skall strukturen i anvisningarna följas. Frågor om tillsättningsärendets formella handläggning besvaras av avd dir Gunvor Nordberg, tfn 018-67 22 06, fax 018-67 35 70, e-mail: Gunvor.Nordberg@vfak.slu.se

Närmare upplysningar lämnas av:

Anställning 1 prefekten vid institutionen för idisslarmedicin och epidemiologi, professor Jan Luthman, tel 018-67 18 50, fax 018-67 35 45, e-mail: Jan.Luthman@idmed.slu.se

Anställning 2 prefekten vid institutionen för djurfysiologi, professor Göran Björnhag, tel 018-67 21 28, fax 018-67 21 11, e-mail: Goran.Bjornhag@djfys.slu.se

Facklig företrädare för SACO är Rolf Olsson, tel 018-67 17 92, fax 018-67 10 85, e-mail: Rolf.Olsson@ekon.slu.se (anställning 1)
Docent Yvonne Ridderstråle, tel-018-67 21 12, fax 018-67 21 11, e-mail: Yvonne.Ridderstrale@djfys.slu.se (anställning 2)

Till rektor ställd **ansökan,** märkt med ref nr jämte de merithandlingar och de övriga handlingar sökande önskar åberopa, ska vara Registrator, SLU, Box 7070, 750 07 Uppsala tillhanda **senast den 31 maj 2001.** *Ansökan ska vara avfattad på engelska.*

Fullständig annons kan rekvireras från Karin.Ostergren-Brostrom tel 018/67 15 43, fax 018/67 35 70,
e-mail: Karin.Ostergren-Brostrom@vfak.slu.se

REKTOR

Löneavtal på privata sektorn klara

Veterinärförbundet och Skogs- och Lantarbetsgivarförbundet har träffat ett nytt avtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Det treåriga avtalet sammanfattas nedan.

I slutet av mars träffade Sveriges Veterinärförbund och Skogs- och Lantarbetsgivarförbundet (SLA) ett nytt avtal. Avtalet tillämpas av bland andra privata djursjukhus/kliniker och Svensk Mjölk med husdjursföreningar när det gäller löner och allmänna anställningsvillkor för veterinärerna. Det särskilda avtalet för sistnämnda grupp om arbetstid m m från 1998 gäller oförändrat. Här vill vi särskilt framhålla vikten av att en nollställning verkligen sker av arbetstidskontot. Det är visserligen arbetsgivarens ansvar att så sker, men förmodligen behövs ibland att ni är uppmärksamma på om detta har skett.

Förhandlingsnytt

I korthet sammanfattas och görs utdrag av avtalet nedan.

Avtalsperiod

Avtalsperioden är från den 1 april 2001 t o m den 31 maj 2005.

Lokala potter

Lönepotterna som finns att fördela vid de lokala förhandlingarna är vid varje arbetsplats från den *1 april 2001 2,1 procent* av veterinärernas lönesumma per den 1 mars, *1,7 procent* från den *1 april 2002* och *1,7 procent* från den *1 april 2003*. Till dessa lägstpotter ska läggas utrymme som framkommer vid löneöversynen (se under denna rubrik).

Individuell fördelning (någon individgaranti finns inte) sker av lönepotten utifrån *de grundläggande principerna*. Bland annat säger dessa ”att lönesättningen ska vara individuell och differentierad med löneskillnader som upplevs som motiverade och rättvisa. Samma löneprinciper ska gälla för såväl kvinnor som män, yngre som äldre, och oavsett etniskt ursprung.

Lönen ska bestämmas med hänsyn till ansvaret och svårighetsgraden i respektive befattning, och utifrån tjänstemannens sätt att uppfylla satta mål. Ledningsförmåga, omdöme och initiativ, ekonomiskt ansvar, samarbetsförmåga, idérikedom och innovationskraft ska också beaktas vid lönesättningen, liksom sådan utveckling av egen eller andras kompetens som är av vikt för verksamheten. Även marknadskrafterna påverkar löneavvägningen.

Vid befordran eller utökat ansvarsområde är det naturligt att i samband med detta också se över lönen.

Riktlinjerna avseende kompetensutveckling (se denna rubrik) skall tillämpas som en del av löneavtalet”.

Tyvärr brister det många gånger vad gäller planeringssamtal, enligt förbundets erfarenhet, men nu finns det infört i avtalet att det är en god grund inför den lokala förhandlingen att kombinera det årliga planerings- och utvecklingssamtalet med ett individuellt lönesamtal.

Löneöversyn

Utöver ovan centralt bestämda förbundspotter ska det vid lönerevisionen också ske en *löneöversyn* medförande löneökningar om x procent ”i syfte att bibehålla eller uppnå önskad lönestruktur för veterinärgruppen.

Vid överväganden beträffande lönestrukturen ska beaktas veterinärgruppens ökade erfarenheter i sina befattningar, mer kvalificerade arbetsuppgifter, höjda krav i arbetet, större befogenheter och ansvar, befordran samt bättre arbetsinsatser, samt sådan utveckling av egen och andras kompetens som är av vikt för verksamheten”. Även här ska de grundläggande principerna för lönesättning vara vägledande.

Riktlinjer för de lokala förhandlingarna

De lokala parterna ska tillsammans gå igenom avtalets intentioner och tillämpning vid företaget. Om det inte finns någon lokal part görs genomgången mellan den enskilde veterinären och arbetsgivaren. Tanken är att ”den löneprocess som parterna genomför med ömsesidigt hänsynstagande till varandras intressen, leder till samarbets- och förhandlingsformer som stödjer ett aktivt lokalt lönearbete, där parterna kan bidra med sina kunskaper från verksamheten. Härigenom uppnås en lönesättning som kan accepteras både av arbetsgivaren och av den enskilda individen och som bidrar till såväl företagets som den enskilda individens utveckling”.

Inför förhandlingen ska parterna göra en samlad analys av lönestrukturen på företaget. Eventuellt omotiverade löneskillnader ska elimineras i samband med löneöversynen.

Efter genomförd förhandling ska chefen informera medarbetaren om dennes nya lön och motiven till lönesättningen.

Facklig grundkurs för alla

Boka den **13–14 september** i din almanacka! Då har förbundet en facklig kurs på Wijks kursgård på Lidingö. Programmet kommer bl a att innehålla förhandlingsteknik, lagen om anställningsskydd, arbetstidslagen och medbestämmandelagen. Viss del av tiden avsätts för informationen om statliga respektive privata avtal.

Allmänna anställningsvillkor

Bland förbättringar i de allmänna anställningsvillkoren är att bestämmelsen om havandeskapslön nu benämns *föräldralön* och alltså har gjorts könsneutral. Föräldralönen kan utgå under två månaders tid i samband med erhållande av föräldrapenning. Skrivningen om *övertid* har förbättrats. Bland annat är huvudregeln nu att det är *ett* semesterår som den skriftliga överenskommelsen om att man får högre lön och/eller längre semester avser. Vikten av kunskap om *arbetsmiljöfrågorna* har lyfts fram och en gemensam rapport i syfte att informera om bakomliggande faktorer och ge förslag till åtgärder ska vara klar i oktober 2002. Närmare information om Företagshälsovårdens rådgivande funktion finns angivet.

Kompetensutveckling

Bland annat kan man läsa i riktlinjerna för kompetensutveckling att alla anställda efter behov måste ges möjlighet att genom olika insatser utveckla den kompetens som behövs i nya, förändrade eller framtida arbetsuppgifter. Därigenom underlättas också ersättarfrågan vid bland annat sjukdom.

Vidare framhålls dialogens betydelse: ”En viktig grund för utvecklingen av de anställdas och företagens samlade kompetens är den interna dialogen. Den kan skapas genom t ex planerings- eller utvecklingssamtal och arbetsplatsträffar. Här diskuteras såväl utvecklingsbehov utifrån företagets tilltänkta utveckling som individuella initiativ. Individuella överenskommelser om åtgärder med anledning av dessa diskussioner bör eftersträvas och följas upp. Detta kan ske exempelvis genom personliga utvecklingsplaner. Om en anställd särskilt begär det skall en sådan planering ske”.

Det är i första hand företagens ansvar att genomföra utvecklingsinsatser av personal, organisation och teknik, men varje anställd är ytterst ansvarig för sin egen utveckling.

”Ett framgångsrikt arbete med kompetensutveckling förutsätter att lönesättningen på ett naturligt sätt stimulerar till utveckling. Det är framför allt därigenom som den anställde känner gensvar för sina ansträngningar. Kompetensutveckling är därför en viktig faktor i företagens lönebildningsprocess”.

Lokal samverkan

Parterna konstaterar här bland annat ”att formerna för dialog och företagets kompetensutveckling samt stöd till enskilda anställdas initiativ till utveckling genom tid, pengar och andra resurser måste anpassas till varje enskilt företags storlek och situation. →

STUDIEREKTOR, deltid 50%

för elektiv termin med examensarbete (EEF) inom veterinärprogrammet

vid veterinärmedicinska fakultetens kansli, Uppsala

Ref nr 1255/01-4742

Veterinärmedicinska fakulteten är en av SLUs tre fakulteter. Fakultetskansliets uppgift är att vara en stödfunktion för fakultetsledning och fakultetens nämnder och utskott. Kansliets huvudsakliga arbetsuppgifter är budgetarbete för fakultetens samlade verksamhet, uppföljning, lokalfrågor och administration av grund- och forskarutbildning.

Den sista terminen i den nu gällande studieordningen på veterinärprogrammet ska ägnas åt EEF, dvs examensarbete och en fördjupningsdel i form av aktiviteter och kurser, såväl vid SLU som utanför SLU. Syftet är att ge den studerande möjlighet till fördjupning inom ett intresseområde genom självständigt kunskapssökande, samtidigt som förmågan till såväl analys och syntes som muntlig och skriftlig presentation stimuleras. Studentens intresse ska genomsyra såväl examensarbetets tema som inriktning inom fördjupningsdelen.

Fakulteten har inrättat en EEF-nämnd, bestående av ordförande och två ledamöter (företrädare för fakultetens lärare och forskare), vilken ansvarar för EEF. Studierektors uppgift är att bistå EEF-nämnden och vara en länk mellan studenten, institutionerna och EEF-nämnden. Arbetsuppgifterna består i att samordna arbetet inom EEF-nämnden för genomförandet av EEF, kontakter med studerande, lärare m fl för information om EEF, stöd till studerande vid upprättande av studieplaner för examensarbete och kurser/aktiviteter.

Du som är intresserad av anställningen ska ha veterinärexamen med några års yrkeserfarenhet från olika veterinära arbetsområden, erfarenhet av administrativt arbete, god samarbetsförmåga och vana vid självständigt arbete.

Kontaktpersoner

Prodekanus och ansvarig för grundutbildningen, professor Heriberto Rodriguez-Martinez, tel 018-672172, 070-5390700. e-post: Heriberto.Rodriguez@og.slu.se

ordföranden i EEF-nämnden, professor Stig Einarsson, tel 018-672170. e-post: Stig.Einarsson@og.slu.se

kanslichef Gunvor Nordberg, tel 018-672206, e-post: Gunvor.Nordberg @vfak.slu.se

Fackliga representanter är för SACO Rolf Olsson, tel 018-671792, och för ST Monica Östman, tel 018-671536

Sista ansökningsdag är den 9 maj 2001 med tillträde den 1 juli 2001. Din ansökan med referensnummer och med bifogade merithandlingar skickas till SLU, Registrator, Box 7070, 750 07 Uppsala

På endera parts begäran ska överläggning tas upp i syfte att träffa överenskommelse om formerna för dialogen med de anställda, planering och genomförande av olika utvecklingsinsatser samt formerna för samverkan i utbildnings- och andra frågor som sammanhänger med kompetensutveckling”.

Arbetstidsförkortning

Slutligen finns en skrivning om arbetstidsförkortning. I stort innebär denna att drygt en dag per år kan läggas ut som ledighet alternativt erhålls kompensation i form av 0,5 procent av månadslönen respektive år. Lokal överenskommelse om arbetstidsförkortning ska träffas senast den 31 oktober 2001 och även innefatta överenskommelse om hur konsekvenserna av en lagstadgad arbetstidsförkortning under avtalsperioden ska beaktas. I annat fall höjs lönen generellt per den 1 april.

Information om vissa andra privata avtal som har träffats kommer i följande nummer.

Medlem som vill ha avtalet i sin helhet kan beställa det från kansliet eller gå in på vår hemsida och få materialet på det sättet. Lönestatistik 2000 och Tips för dig som förhandlar finns också på nätet.

Vad gäller information om avtal på de statliga och kommunala sektorerna, se här bredvid under Förhandlingsnytt.

Amelie Lothigius
Anders Lefrell

Tillfällig och förlängd föräldrapenning

Riksdagen har beslutat om följande förändringar vad gäller föräldraledighet och föräldraförsäkring.

Från den 1 juli 2001

En annan försäkrad än fadern eller modern som avstår från förvärvsarbete kan få rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio dagar för att i samband med barns födelse eller adoption närvara vid förlossningen, sköta hemmet eller vårda barn.

Föräldraledigheten kan spridas över arbetsveckans samtliga dagar eller förläggas till en eller vissa av arbetsveckans dagar. Föräldraledighetslagen förtydligas också i det avseendet så att det klarare framgår att förälder som är delledig utan föräldrapenning har rätt till förkortning av sin arbetstid med upp till en fjärdedel för vård av barn.

Kontaktdagarna återinförs innebärande rätt till tillfällig föräldrapenning under en dag per barn och år och för barn som fyllt sex men inte tolv år.

Från den 1 januari 2002

Föräldrapenningen förlängs med 30 dagar och motsvarar förälders sjukpenning. Sammanlagt 60 dagar med ersättning motsvarande förälders sjukpenning reserveras för vardera modern respektive fadern. En förmånsnivå motsvarande en åttondels förmån och en ny förmån motsvarande faderns särskilda dagar införs i föräldraförsäkringen.

Förhandlingsnytt

Kommunalt avtal klart

AkademikerAlliansen – där veterinärförbundet ingår tillsammans med 18 andra förbund – har träffat avtal med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Avtalet gäller tills vidare och har inte någon angiven lönepott – utom första året på landstingsområdet där en lägstpott på 2 procent finns. Att det inte finns någon pott angiven ställer stora krav på att en dialog förs mellan chef och anställd.

Krav, förväntningar, mål, uppnådda resultat och lön ska diskuteras lokalt. En analys krävs av behoven av löneökningar med hänsyn till medarbetarens bidrag till verksamhetsförbättringar, behov av nyrekrytering, möjlighet att behålla anställda. Chefen ska diskutera och motivera lönen direkt till varje medarbetare.

Eftersom detta är en ny avtalsmodell är parterna överens om att våren 2003 diskutera hur avtalet faktiskt tillämpats.

Berörda veterinärer kommer att få närmare information.

Amelie Lothigius

Avtalsläget på den statliga sektorn

När detta skrivs den 30 mars finns ännu inte något nytt avtal på den statliga sektorn. Sannolikt kommer SACO-S och Arbetsgivarverket att prolongera det nu gällande avtalet en eller annan vecka.

De förslag som diskuteras mellan parterna går i korta drag ut på en ganska lång avtalsperiod på mellan tre och fyra år utan

Valla Djurklinik

söker

Erfaren smådjursveterinär, gärna med specialistkompetens, för graviditetsvikariat fr o m juni 2001. Goda chanser till fast tjänst.
Vi har stora luftiga lokaler där ett glatt gäng på 4 veterinärer och 6 djursjukvårdare arbetar ihop. Vi har toppmodern utrustning med bl a ultraljud, digital röntgen, atroskopi och full narkosövervaknng.
Är du intresserad? Kontakta vår administratör Margareta Nilsson på 013-31 13 71. Ansökan ska vara oss tillhanda senast 2/5 2001.

några i avtalet fastställda löneökningsnivåer. Förslaget talar i stället om att man måste jämföra lönerna för de statligt anställda akademikerna med de löner, som utgår för akademiker med motsvarande jobb på andra sektorer. Ytterst prövas löneökningsstorleken i en partssammansatt nämnd.

Vidare för parterna diskussioner om arbetstid och övertid. Bland annat diskuteras frågan om oreglerad arbetstid, inte minst mot bakgrund av de synpunkter som framförts via DVF till förbundet och den vägen till SACO.

SACO-S är också enigt om att speciella insatser måste till beträffande universitets- och högskoleområdet och det förefaller som om också arbetsgivaren nu är inne på detta.

Till sist verkar det som om diskussionerna om nytt pensionsavtal inte kommer att tas upp i samband med avtalsrörelsen, något som förmodligen måste anses som klokt sett ur alla synvinklar.

Anders Lefrell

Från styrelsen

Rapport från förbundsstyrelsen

Vid veterinärförbundets första styrelsemöte 2001 den 6 februari välkomnade ordförande Dag Hultefors nya och gamla ledamöter. Styrelsen är tidigare presenterad i SVT nr 1/01. Under dagen behandlades bland annat följande frågor:

Arbetsutskottet

Till medlemmar i arbetsutskottet (AU) valdes Dag Hultefors, Åsa Bergquist och Evamari Lewin.

Ny C15

Utformandet av en ny och bättre C15 (kungörelse om förskrivning och utlämnande av läkemedel i samband med djursjukvård), mer anpassad till såväl konsumenternas krav som det alltmer rationaliserade jordbruket diskuterades. Till Jordbruksverkets arbetsgrupp i frågan utsågs Dag Hultefors, Erik Kjellgren och Per Sahlander att representera förbundet. Ärendet är knepigt – det gäller att hitta rätt avvägning i regelverket mellan krav från konsumenter, bönder och veterinärer.

Medlemskap för utländska veterinärer

Förbundsstyrelsen beslöt att utländska veterinärer som ännu inte erhållit svensk legitimation och som genomgår utbildning skall erbjudas studerandemedlemskap – gratis medlemskap och SVT – samt informeras om medlemskap i AEA (Akademikernas erkända arbetslöshetskassa). De bör också tillhöra lämplig delförening och informeras om SVF:s verksamhet och vad förbundet kan göra.

Rekommenderade ingångslöner 2001

Förbundets jurister meddelade att rekommenderad ingångslön för klinikveterinärer år 2001 är 22 500 kronor/månad. Man kan jämföra med civilingenjörer som har 25 000 kronor och gymnasieingenjörer som har 23 800 kronor/månad. AT-läkare har ca 20 000 (dvs under utbildning) och efter AT ca 26–30 000 kronor/månad.

AVF fortsätter sitt arbete

Arbetsgruppen för veterinärt fältarbete (AVF) har överlämnat sin slutrapport, som finns på Jordbruksverkets hemsida – www.sjv.se. AVF fortsätter dock sitt arbete inom nio olika områden.

Veterinärförbundets förre ordförande, Erik Kjellgren, är huvudansvarig för två av dessa områden. SVF företräds också av Dag Hultefors, Evamari Lewin och Ilmars Dreimanis och länsstyrelserna av Per Sahlander, som också sitter i SVF:s styrelse. Generaldirektör Irhammar har poängterat att hon fortfarande ser representanterna för de olika organisationerna i AVF som ansvariga för förankring och avrapportering av arbetet.

Många av arbetsgruppernas uppgifter är av central betydelse för fältpraktiserande veterinärers verksamhet och utbildning – gå gärna in på hemsidan och titta efter!

En av grupperna handhar ämnet ”gemensam veterinärmedicinsk utbildning på stordjursområdet”, där det redan finns en motsvarande arbetsgrupp. Förbundsstyrelsen avser reda ut ansvarsfördelningen mellan dessa grupper.

En projektledare skall anställas för delområdet ”kvalitetssäkring av officiella och andra offentliga veterinäruppgifter”. För de viktiga områdena ”beredskapssamverkan i stordjursdistrikten” och ”ersättning för resa till avlägset boende djurägare” är Björn Sederblad (SJV) ansvarig. Förbundsstyrelsens vilja är att PVF och DVF skall erbjudas möjlighet att föreslå representanter till arbetet.

Vet@journal/privat

Intresset för Vet@journal/privat är av flera olika anledningar svagt.

LIVSMEDELSVERKET

söker semestervikarier under följande tider

5.6– 6.7 ev längre	besiktningsveterinär, slakteri nr 48 Dalsjöfors
9.7–31.8	besiktningsveterinär, slakteri nr 51 Kalmar
2.7– 6.7	besiktningsveterinär, slakteri nr 111 Gällersta
18.6–10.8	besiktningsveterinär, slakteri nr 118 Skövde
11.6–24.8	besiktningsveterinär, slakteri nr 121 Trelleborg
25.6–20.7	besiktningsveterinär, exportkontr.anläggningar, Örebro (laboratoriekompetens erfordras)

Välkommen att ringa Ingrid Svensson, tel 018-17 55 77.

Förbundsstyrelsen konstaterade att det är av allmänt intresse att inrapporteringen av djursjukdata sker och fungerar. Styrelsen beslöt föreslå SJV att avveckla eller avyttra Vet@journal/privat och i stället satsa resurserna på att möjliggöra och underlätta överföringen av nödvändiga data från andra system till SJV.

SLU:s eventuella namnbyte

SLU:s styrelse har i ett preliminärt beslut ställt sig positiva till att SLU byter namn till Skogs- och lantbruksuniversitetet. SVF:s styrelse uttalade sin starka ovilja mot förslaget och uppdrog åt Dag Hultefors att i förbundets namn skriftligen protestera mot detta. Förbundsstyrelsen beslöt också att efterhöra vad veterinärfakulteten gjort med anledning av det föreliggande förslaget.

Uppdragen från fullmäktige

SVF-styrelsen gick igenom de olika uppdrag den fått från senaste fullmäktige. Bland annat behandlades:

Tillsyn och offentlig veterinär verksamhet

Frågor om tillsyn och offentlig veterinär verksamhet. Beslutades att arbeta för att få till stånd en uppvaktning av Jordbruksdepartementet samt Jordbruksutskottet och om så bedömdes nödvändigt även Näringsdepartementet.

Kontaktpersoner

Frågan om kontaktpersoner mellan styrelsen och förbundets delföreningar och medlemmar diskuterades.

Förbundsstyrelsen beslöt att följande styrelseledamöter ska vara kontaktpersoner och ansvara för kontakter och information med respektive delförening:

Ilmars Dreimanis	– DVF
Per Sahlander	– VIAT
Karin Pettersson	– SYVF och DaVF
Susanna Sternberg	– FVVI
Evamari Lewin	– PVF
Åsa Bergquist	– BVF
Torkel Ekman	– FVET

Arbetsgrupp om utbrändhet tillsatt

En arbetsgrupp om utbrändhet är utsedd och består av Eva Hjortstad från DaVF och Katarina Varjonen från SYVF, samt Amelie Lothigius från förbundskansliet.

Svante Englunds utredning om en ny djurskyddsmyndighet

Utredningen diskuterades kort. Styrelsen delar utredningens åsikt att djurskyddet bör förstärkas men var inte överens med utredaren om formerna. Ämnet kommer att behandlas mer djupgående vid nästa sammanträde den 4 april och efter hörande av en särskild referensgrupp. Utredningen går att läsa på regeringens hemsida www.regeringen.se under SOU (Statens offentliga utredningar).

Djurtransporter

Innan styrelsen skingrades beslöts att till jordbruksministern på lämpligt sätt överlämna de protestlistor mot långa och ofta plågsamma djurtransporter inom EU som förbundet samlat in.

Remiss

Remisser under behandling

Följande remisser är under behandling eller har nyligen besvarats av SVF. Intresserade medlemmar kan vända sig till sin riksförening och/eller sektion för information.

Inom parentes anges varifrån remissen kommer, samt senaste dag för delföreningarnas svar till förbundet. Om remissen redan besvarats anges datum för SVFs svar.

Caslickoperation

Utredning om caslickoperation (SJV, 29/3)

Alternativbehandling

Alternativmedicinska behandlingsmetoder för djur (Jordbruksdep, 1/6)

Kongresser och kurser

Svenska

Nya

19–20/5 -01. Seminarium och fågelskådning på Öland anordnas av Bayer AB och Avd f parasitologi, SVA. Info: Birgitta Mangsten, Bayer AB, tel: 031-83 98 00, fax: 031-83 15 22, e-post: birgitta.mangsten.bm.@bayer.se (Se annons i denna tidning)

8–9/11 -01. Årets Veterinärmöte arrangeras i Ultuna av Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap och Sveriges Veterinärförbund. Info: Marianne Lundquist, Sveriges Veterinärförbund, Box 12709, 112 94 Stockholm. Tel: 08-654 24 80, fax: 08: 651 70 82, e-post: marianne.lundquist@svf.se

Tidigare publicerade

21–22/4 -01. Kurs i Kirurgi i reproduktionsorganen, Stockholm. Arr: Sällskapet för smådjursreproduktion (SVT 16/00)

23–27/4 + 28/5–1/6 -01. Kurs i djurskydd för sällskapsdjur (5p), Skara. Arr: SLU och Umeå Universitet (SVT 2/00)

25–26/4 -01. Utfodringskurs för veterinärer Hållsta, Eskilstuna. Arr: Svensk Mjölk (SVT 4/01)

2/5 -01. Kurs i anestesi och analgesi, Ultuna. Arr: Hippocampus (SVT 16/00)

3–4/5 -01. AVA Spring Conference 2001, Ultuna. Arr: European College of Veterinary Anaesthesia (SVT 16/00)

10–12/5 -01. Kurs i Hjärtsjukdomar hos hund och katt, Vetlanda. Arr: SVS Smådjurssektion (SVT 3/01)

29–30/5 -01. Jordbruksdepartementet anordnar en **konferens om Ethics and Animal Welfare 2001** i Stockholm (SVT 1/01)

23–fm24/8 -01. Nordic eye panellists course Stockholm. Arr: Svenska Sällskapet för Veterinär Oftalmologi (SSVO) (SVT 4/01)

em24–25/8 -01. The combined ECVO/ESVO meeting Stockholm. Arr: ECVO/ESVO (SVT 4/01)

26/8 -01. ERG course and lab Stockholm. Arr: Kristina Narfström (SVT 4/01)

6–7/11 -01. Reproduktionskurs för veterinärer Hållsta, Eskilstuna. Arr: Svensk Mjölk (SVT 4/01)

5–6/12 -01. Kurs om Byggnader och produktionssystem Hållsta, Eskilstuna. Arr: Svensk Mjölk (SVT 4/01)

Internationella

Fler internationella kurser hittar Du på World Veterinary Association's hemsida: http://www.worldvet.org/ och på British Small Animal Veterinary Associations hemsida: http://www.bsava.com

Tidigare publicerade

20–21/4 -01. Kurs i Spinal Surgery, Liverpool, UK (SVT 15/00)

20–22/4 -01. Voorjaarsdagen Congress 2001, Amsterdam, Nederländerna (SVT 15/00)

21/4 -01. CPD-kurs i Farm Animal Therapeutics: Cattle Reproduction Liverpool, England (SVT 4/01)

29/4–2/5 -01. The AATA-Animal Air Transportation Associations 27th International Conference, Toronto, Kanada (SVT 3/01)

11–13/5 -01. Kurs i Clinical Pathology, Ellesmere Port, UK (SVT 15/00)

12–13/5 -01. Horses Pain Control, Continuous Education Meeting, Bonn/ Weilerswist-Müggenhausen, Tyskland (SVT3/01)

12–15/5 -01. Sixth International Symposium on Ectoparasites of Pets, Irland (SVT 12/00)

18–19/5 -01. Symposium om paratuberkulos Værløse, Danmark (SVT 1/01)

25–26/5 -01. Kurs i Head and Neck Surgery, Liverpool, UK (SVT 15/00)

8–9/6 -01. Kurs i Total Hip Replacement, Liverpool, UK (SVT 15/00)

6–14/6 -01. Nordisk forskarkurs i veterinär epidemiologi, del 1, Finland (SVT 16/00)

23–30/6 -01. 22nd World Medical Games, Evian, Frankrike (SVT 16/00)

25–30/6 -01. International Postgraduate Training Course: Risk Management in Agriculture – Principles and Applications, Wageningen, Nederländerna (SVT 16/00)

26/6 -01. CPD-kurs i Farm Animal Therapeutics: Introduction to Farm Animal Therapeutics Liverpool, England (SVT 4/01)

13–14/7 -01. Kurs i An Introduction to Circular External Skeletal Fixation, Liverpool, UK (SVT 15/00)

23–27/7 -01. CPD-kurs i Bovine Reproduction Liverpool, England (SVT 4/01)

8–11/8 -01. World Small Animal Veterinary Congress, Vancouver, Kanada (SVT 8-9/00)

15–19/8 -01. 32nd International Congress on the History of Veterinary Medicine, Oslo, Norge (SVT 14/00)

26–30/8 -01. 18th International Conference of the World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology (WAAVP), Stresa, Italien (SVT 14/00)

26–31/8 -01. 34th International Congress of Physiological Sciences: From Molecule to Malady Christchurch, Nya Zeeland (SVT 4/01)

13–16/9 -01. 39th Annual Congress of the British Equine Veterinary Association Birmingham, UK (SVT 4/01)

14–16/9 -01. 5th European Conference on Domestic Animal Reproduction, Wien, Österrike. (SVT 1/01)

17–22/9 -01. Första veckan i en 8-veckors kurs för erhållande av Diploma in Bovine Reproduction 2001–2003. (Vecka 2: 3–8/12 -01, vecka 3: 18–22/3 -02, vecka 4: 22–27/7 -02, vecka 5: 2–6/9 -02, vecka 6: 9–13/12 -02, vecka 7: 31/3–4/4 -03, vecka 8: 21–25/7 -03) /R/Arrangör: University of Liverpool i England (SVT 4/01)

27–29/9 -01. 17th ESVD-ECVD Congress in Veterinary Dermatology Köpenhamn, Danmark (SVT 4/01)

4–7/10 -01. BVA:s årliga kongress Winchester, England (SVT 2/01)

19–21/10 -01. European Society for Emerging Infections håller sin **2:a internationella kongress** i Budapest, Ungern (SVT 14/99)

23–25/11 -01. CNVSPA-AFVAC och SAVAB anordnar sin årliga kongress Lille, Frankrike (SVT 4/01)

4–7/4 -02. 45th British Small Animal Veterinary Association Congress Birmingham, UK (SVT 4/01)

19–23/8 -02. 22nd World Buiatrics Congress, Hannover, Tyskland (SVT 3/00)

11–14/9 -02. British Equine Veterinary Association **(BEVA)** anordnar sin **årliga kongress** i Glasgow, UK (SVT 12/00)

25–29/9 -02. 27th World Veterinary Congress, Tunis, Tunisien (SVT 14/00)

3–6/4 -03. 46th British Small Animal Veterinary Association Congress Birmingham, UK (SVT 4/01)

Litteraturtjänst

Lån eller kopior av artiklar kan beställas från Sveriges lantbruksuniversitets bibliotek online i databasen LUKAS. För information ang användarkonto (kostnadsfritt), kopiekostnader etc kontakta Ultunabiblioteket, Låneexpeditionen, Box 7071, 750 07 Uppsala, tel. 018-67 28 09 eller 67 11 12, fax 018-67 28 53.

Lösnummer av Läkartidningen kan beställas från Läkartidningens sekretariat per brev, Box 5610, 114 86 Stockholm, eller per tel 08-790 33 00.

Adress till Dansk Veterinærtidsskrift: Rosenlunds allé 8, DK 2720 Vanløse, Danmark.

Adress till Norsk Veterinærtidsskrift: Den Norske Veterinærforening, General Birchs Gate 16, N-0454 Oslo, Norge.

Spermieforskning och husdjursavel 3
Sædforskning og husdyravl 3
Christensen, P, Brockhoff, P B, Vesterager Borge, L, Lehn-Jensen, H
Dansk VetTidsskr, 2001, 84, 3, 6–10.

Linsluxation hos hund
Linseluksation hos hund
Stadsvold, N
Dansk VetTidsskr, 2001, 84, 3, 14–16.

Spermieforskning och husdjursavel 4
Sædforskning og husdyravl 4
Bang Knudsen, D, Christensen, P, Lehn-Jensen, H
Dansk VetTidsskr, 2001, 84, 3, 6–11.

Streptococcus suis-infektion
Streptococcus suis-infektion
Madsen, L W, Svensmark, B, Høgedal, P, Jensen, H E
Dansk VetTidsskr, 2001, 84, 3, 6–12.

Röntgenfotografering som diagnosunderlag vid rutinundersökning av hemivertebra hos mops
Røntgenfotografering som diagnosegrunnlag ved rutineundersøkelse av hemivertebra hos mops
Langeland, M, Indrebø, A
Norsk VetTidsskr, 2001, 113, 2, 71–76.

”Ny typ” scrapie
”Ny type” scrapie
Bratberg, B
Norsk VetTidsskr, 2001, 113, 2, 79–80.

Artificiell insemination med fryst sperma hos hund. En retrospektiv studie
Kunstig sædoverføring med frossen sæd hos hund. En retrospektiv studie
Brunborg, I M, Thomassen, R, Krogenæs, A, Andersen Berg, K, Fougner, J A,

Farstad, W
Norsk VetTidsskr, 2001, 113, 3, 141–144.

Havsdäggdjur exponerade för bakterier tillhörande genus Brucella
Sjøpattedyr er eksponert for bakterier tilhørende genus Brucella
Tryland, M, Godfroid, J
Norsk VetTidsskr, 2001, 113, 3, 145–149.

Kanslinytt

Nya medlemmar

Den 13 mars 2001
Camilla Andersson, Kalmar; DaVF
Linda Ernholm, Uppsala; SYVF
Anna Fucik, Strängnäs; SYVF
Maria Chressman, Uppsala; SYVF
Klaus Earl Loft, Snekkersten, Danmark; SYVF
Karl-Johan Nordfeldt, Uppsala; SYVF
Irmeli Sillantaka, Skövde; PVF
Anestis Simeonidis, Solna; SYVF
Torsten Alberg Strand, Uppsala; SYVF
Jennifer Strandman, Vänge; SYVF
Karolina Wall, Uppsala; SYVF
Sara Westberg, Bålsta; SYVF

Noterat

Gamla regler för tävlingsveterinärer gäller fortfarande

I SVT:s notisföljetong om ändrade regler för anställning av tävlingsveterinärer, har nu även Jordbruksverket blandat sig i leken. SVT 3/01 beskrev hur riksdagsman Caroline Hagström fått igenom en motion i riksdagen om att tävlingsveterinärer inte ska behöva vara anställda av Jordbruksverket. Per Arvidsson, ordförande i privatpraktiserande veterinärers förening, välkomnade riksdagsbeslutet i SVT 4/01.

Veterinärinspektör Katharina Gielen vid Jordbruksverket vill i detta nummer förtydliga att riksdagens beslut inte på något sätt ändrar gällande anställningsregler. Tävlingsveterinärer måste fortfarande anställas av Jordbruksverket för att få officiell status, tills något annat meddelas av jordbruksdepartementet. Ändrade anställningsregler kräver dock ändringar i gällande lag och förordning, vilket vanligtvis tar lång tid att genomföra. Jordbruksverket har inte fått några signaler om nya regler med anledning av riksdagsbeslutet. Verket vill klargöra detta för de

Länsstyrelsen i Skåne län är organiserad i fem enheter. Lantbruksenheten och förvaltningsenheten är lokaliserade i Kristianstad, medan enheterna för samhällsbyggnads- och miljöfrågor är lokaliserade i Malmö tillsammans med den administrativa enheten.

Länsstyrelsen i Skåne län söker

Länsveterinär/veterinär

Vi söker nu till vår veterinärgrupp med placering i Kristianstad dels en **länsveterinär** och dels ytterligare en **veterinär**. Anställningen som länsveterinär ledigförklaras under förutsättning att nuvarande innehavare erhåller annan sökt tjänst.

Arbetsuppgifter: Handläggning av olika frågor inom sakområdet livsmedelskontroll, djurskydd, smittskydd och allmänna veterinära frågor. Deltagande i vårt utåtriktade informations- och rådgivningsarbete till kommuner, företag och allmänhet.

Kvalifikationer: Legitimerad veterinär med allsidig erfarenhet från olika veterinära arbetsområden. Administrativ kompetens, vana vid massmediakontakter, datakunskap liksom erfarenhet från arbete med livsmedelskontroll eller epizooti/zoonos-bekämpning är en merit. Körkort är ett krav.

Som **länsveterinär** är du tillika länsexpert inom sakområdet. Expertskapet är tidsbegränsat. I arbetet som länsveterinär ingår samordning och ledning av olika verksamheter som rör djurens hälso- och sjukvård samt vår beredskap mot smittsamma djursjukdomar. Samarbets- och organisationsförmåga samt personlig lämplighet särskild betydelse. Vi förutsätter att Du har förmåga att kunna göra ett bra arbete även i stressade situationer.

Övrigt: Tillträde snarast efter överenskommelse. Länsstyrelsen eftersträvar en jämn fördelning mellan kvinnor och män samt en etnisk och kulturell mångfald bland medarbetarna.

Ytterligare upplysningar lämnas av lantbruksdirektör Bengt-Olof Svensson eller förvaltningschef Hans Blom. Fackliga företrädare är Tage Winberg, ST och Ann Westerdahl, SACO. Samtliga nås via telefon 040/044-25 20 00.

Välkommen med Din ansökan tillsammans med styrkt meritförteckning och löneanspråk till Länsstyrelsen i Skåne län, administrativa enheten, 205 15 Malmö. Ansökan ska vara inkommen **senast den 10 maj 2001.**

För ansökan till länsveterinär ange ref.nr. 052-8911-01
För ansökan till veterinär ange ref.nr. 052-8913-01

Mer information om Länsstyrelsen finner Du på vår hemsida http://www.m.lst.se

veterinärer som uppfattat SVT:s notiser som att ändrade anställningsvillkor för tävlingsveterinärer redan trätt i kraft.

Utökade sekretessregler för veterinärer

Nyligen beslutade riksdagen om förändringar i sekretessförordningen (1980:657), vilken reglerar sekretessreglerna för personal vid statliga myndigheter.

Redan i en tidigare skrivning slås fast att sekretessreglerna gäller för Statens jordbruksverk, såvitt avser personal i verksamhet som rör uppfödning, förvaring, tillhandahållande och användning av djur för vetenskapliga ändamål. De nya delarna av förordningen utvidgar sekretessreglerna till personal vid Statens livsmedelsverk. Sekretessen gäller nu även för personal i besiktningsveterinärorganisationen och annan inspektionsverksamhet, samt personal i verksamhet som rör tillståndsgivning eller godkännande avseende ekologiskt producerade livsmedel och nya livsmedel.

Pengar till djurfria experiment

Stiftelsen Forskning utan djurförsök har utlyst årets anslag. En miljon kronor kommer att fördelas till projekt som kan antas ”främja djurs intressen eller höja djurets status”. Det övergripande kravet är att inga experiment görs på levande djur och målet är att hitta ersättning för djurförsök inom forskning, toxikologiska tester, utbildning och biologisk produktion.

Ifjol kom 50 ansökningar, varav 21 beviljades anslag på 10 000 till 150 000 kronor. Stiftelsen har inte fastställt något tak för anslagen. Senast tisdagen den 8 maj klockan 17.00 ska ansökningarna för medel ur Stiftelsen Forskning utan djurförsök anslagspott vara inlämnade. Ansökan ska skrivas på svenska. Mer information finns på stiftelsens hemsida www.stifud.a.se

Nytt amerikanskt ID-system för djur

I USA har ett par forskare tagit fram ett nytt identifikationssystem för nötkreatur. En infraröd kamera förs framför ögat på nyfödda kalvar och fotograferar näthinnan. Man registrerar ögonbottens utseende, det vaskulära nätsystemet är unikt för varje individ.

Denna bild kan sedan registreras i en databas tillsammans med födelseplatsen/gården och ny avläsning kan sedan göras hela livet oavsett vart djuret tagit vägen. Metoden är föga kostsam, omöjlig att förfalska och därmed mer pålitlig än tatueringar och mikrochips, andra tekniker som prövats. Det infraröda systemet är sammankopplat med ett GPS-system, dvs de registrerade djuren kan spåras via satellit. Uppfinnarna har

Lunds universitet är en av Skandinaviens största institutioner för högre utbildning och forskning med teknik, naturvetenskap, juridik, samhällsvetenskap, medicin, humaniora, teologi, konst, musik och teater. Omkring 32 000 studenter läser vid universitetet, som har cirka 6 000 anställda vid ett 90-tal institutioner i Lund, Malmö, Helsingborg m fl orter i Skåne.
Samverkan med flera hundra universitet och forskningscentra över hela världen ger universitetet en internationell profil.

Medicinska fakulteten är ett verksamhetsområde inom Lunds universitet. Vid fakulteten utbildas bl a läkare, sjuksköterskor, logopeder och sjukgymnaster. Omfattande medicinsk forskning bedrivs vid grundvetenskapliga enheter i främst Biomedicinskt Centrum i Lund samt vid de två universitetssjukhusen i Lund och Malmö. Vid fakulteten finns drygt 1 300 anställda: lärare/forskare, laboratorieassistenter, administratörer, doktorander m fl. Den årliga ekonomiska omslutningen är ca 1,2 miljarder.

Medicinska fakulteten söker nu

VETERINÄR

för heltidsanställning. Ref nr: 1054.

Arbetsuppgifter: Bistå verksamheten med veterinärmedicinsk service, handlägga och utföra hälsokontroller samt delta i utbildnings- och tillsynsarbete.

Kvalifikationer: För anställningen krävs legitimation som veterinär. Den sökande skall ha bred erfarenhet inom det veterinärmedicinska området, gärna med erfarenhet av arbete som veterinär vid smådjursklinik och av arbete med djurhälsoprogram och besättningsutredningar. Meriterande är också erfarenhet av laboratorie- och tillsynsarbete. Den vi söker skall också ha god social och kommunikativ förmåga.

Tillträdesdag: Snarast. Provanställning kan komma ifråga.

Upplysningar: Professor Bo Ahrén tel 046-222 07 58 och universitetsveterinär Anders Forslid, tel 046-222 30 50.

Universitetet tillämpar individuell lönesättning. Ange gärna löneanspråk i ansökan.

Ansökan med angivande av referensnummer åtföljd av meritförteckning och de handlingar i övrigt som sökanden önskar åberopa ställs till rektor vid Lunds universitet och skall vara inkommen till universitetet, Registrator, Box 117, 221 00 Lund **senast den 10 maj 2001.**

LUNDS UNIVERSITET

startat en firma, Optibrand, för att konkretisera projektet.

I dagsläget finns i USA, till skillnad från Europa, inga regler för identifiering av nötkreatur men detta är på gång för att tillfredsställa krav från konsumenterna. Det är också tänkt att metoden skall kunna användas för sällskapsdjur i stället för tatuering eller chipsmärkning och man funderar även på diagnostisk användning då vissa sjukdomar kan spåras via förändringar i ögonbotten. Källa: La Semaine Vétérinaire nr 1004, 10 februari 2001.

Ett tillägg i lagen riktas mot djurrättsaktivister i Storbritannien

Den 25 februari i år attackerades Brian Cass, vd för företaget Huntingdon Life Sciences, av tre basebollträ-utrustade personer, två män och en kvinna. Brian Cass fördes till sjukhus efter överfallet. Han fick skallskador samt skador på händer och armar. Huntingdon Life Sciences har varit ett favoritmål för brittiska djurrättsaktivister sedan en tid tillbaka, då företaget utför djurförsök. I januari var firman, enligt Animal Pharm, nära att gå i konkurs efter att aktivister skickat dödshot till anställda och hotat aktieägare med brandbomber.

Det är tidningen Animal Pharm (9 mars 2001) som berättar om attacken på Brian Cass och den uppger att attacken inträffade strax efter det att den brittiska regeringen meddelat sina planer på att genom ett tillägg i lagen utöka polisens befogenheter att avbryta demonstrationer utanför privatbostäder. En åtgärd direkt riktad mot djurrättsaktivister. Tillägget i lagen innebär även att straffet för att sända hatbrev och hot via mobiltelefonens SMS-funktion, samt via e-post, skärps.

Storbritanniens inrikesminister Jack Straw säger till Animal Pharm att ”fredliga demonstrationer är helt tillåtna, men det är en milsvid skillnad mellan det och den typ av hot, våld och skrämsel vi nu upplever”.

Betänkande om hanteringen av djurkadaver klart

Motionerna som talar för särlösningar eller undantag för norra Sverige vad gäller föreskrifterna om insamling och bearbetning av animaliskt avfall avslås. Det skriver Miljö- och jordbruksutskottet, MJU, i sitt betänkande ”Hanteringen av djurkadaver och annat animaliskt avfall” (200/01: MJU11).

Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat åtta motioner som för fram tanken att nationella undantag eller särlösningar för Norrlandslänen ska införas från EU:s regelverk för bearbetning och bortskaffande av animaliskt avfall. Samtliga avstyrks av MJU då ”stora delar av norra Sverige omfattas av generella undantagsbestämmelser i detta avseende”. MJU skriver även att det dessutom redan finns möjlighet till dispens i enskilda fall.

I betänkandet avslås även de två motioner som tar upp frågan om behandlingsanläggning för bearbetning och bränning av animaliskt avfall, med hänvisning till den utredare, som sedan den 15 december 2000 undersöker kapacitetsbehovet, antal anläggningar som behövs och var i landet dessa anläggningar för bearbetning av animaliskt högriskavfall ska finnas. Bakgrunden är att ”såvitt utskottet kan bedöma råder stor enighet om att behandlingsanläggningen i Stenstorp inte har tillräcklig kapacitet för att hantera det animaliska avfall som uppkommer i Sverige.” Senast den 15 april i år ska utredaren redovisa sitt uppdrag.

Bra veterinärer behöver inte ha bäst betyg

Upsala Nya Tidning, UNT, har uppmärksammat det nya intagningssystemet på Veterinärfakulteten på SLU. Handläggaren för grundutbildningen Margaretha Hagberg säger till UNT (19 mars 2001) att hittills har resultatet varit mycket bra.

– Förstaårseleverna är mycket motiverade och det är en bra mix av människor. Deras resultat har inte heller skilt sig från tidigare årskurser, säger Hagberg till UNT.

Två tredjedelar av eleverna tas in genom den nya metoden, där ett kunskapsprov och personliga intervjuer spelar en avgörande roll. Under en hel dag får de 300 potentiella eleverna, alla med högsta högskoleprovpoäng, lyssna på föredrag om olika aspekter av det veterinärmedicinska yrkeslivet. Efter föreläsningarna hålls ett kunskapsprov utifrån vad som sagts under dagen. 80 personer går vidare till två intervjuer, den ena hålls av en lärare och den andra av en psykolog. Psykologen och läraren rådgör och på så sätt utkristalliseras vilka 48 elever som ska tas in. Handläggare Margaretha Hagberg säger till UNT att det nya antagningssystemet inneburit att det blivit en större bredd bland studenterna och att med det gamla systemet kom det in många mycket högpresterande studenter, vilka hade stor press på sig själva, som ibland kunde leda till problem.

Även de studenter som intervjuas i UNT är positiva till såväl den nya antagningsmetoden, som att betygshetsen minimeras under utbildningen genom att endast skalan godkänd – icke-godkänd används.

– Det är jätteskönt, säger studenten Frida Haglund, till UNT.

Antagningsmetoden ska prövas i fyra år.

vCJD-patienter var blodgivare

I Storbritannien har man funnit att 13 av de 94 personer som drabbats av nya varianten av CJD var blodgivare. Plasmaprodukter (albumin, immunoglobulin, koagulationsfaktorer) från åtminstone en av dessa, som avlidit i sjukdomen, har troligen använts för behandling av sjuka människor mellan 1996 och 2000. Denna information som släpptes den 30 januari, och konfirmerades av den engelske hälsoministern, har skapat stor oro framför allt hos de blödarsjuka. Ännu

finns dock inga bevis för att vCJD kan spridas med blod. Enligt tidningen The Guardian den 5 februari har potentiellt smittfarliga produkter också exporterats till Turkiet, Marocko, Brasilien, Indien, Ryssland, Singapore samt Dubai, Brunei och Oman.

Första rabiesfallet i Sverige på 26 år

Läkartidningen nr 11/01 rapporterar om det första fallet av rabies hos människa i Sverige på 26 år. Fallet inträffade i juni 2000. Det var en 19-årig kvinnlig fotomodell som ca en månad efter hemkomsten från en resa till Thailand uppsökte akutsjukhus på grund av hög feber och flanksmärtor. Insatt behandling hjälpte inte, och flickan blev gradvis sämre med tilltagande centralnervösa symtom. Läkarna stod villrådiga ända tills de anhöriga i förbifarten berättade att flickan blivit biten i höger hand av en lössspringande hundvalp under sin vistelse i Thailand. Hundvalpen hade senare avlidit efter en period med ryckningar och kramper.

Trots att diagnosen nu var klar, och snart även kunde konfirmeras genom specifik rabiesdiagnostik, gick patientens liv inte att rädda. Flickan dog i koma 16 dygn efter ankomsten till sjukhuset och ca tre månader efter hundbettet.

I diskussionen av fallet konstaterar de behandlande läkarna att patientens symtom var som hämtade ur skolboken, men att diagnosen ändå dröjde drygt en vecka. Man förklarar detta med att sjukdomen är så ovanlig i Sverige. Det var dessutom fullständigt okänt för patienten och hennes anhöriga, trots att de ofta vistades i Thailand, att en stor mängd av landets lösdrivande hundar är rabiesinfekterade. Författarna befarar att flertalet svenska turister delar de drabbades okunskap om rabiesfaran.

Specialistkompetens

Enligt beslut av Statens jordbruksverk har nedanstående veterinärer erhållit kompetens i hästens sjukdomar.

Björn Gammelgård
Stig Hägglund

PERSONNOTISER

Födelsedagar i maj

Laila Harrysson, Glanshammar 60 år den 1/5
Pia Arén, Kristinehamn 50 år den 5/5
Folke Fagrell, Råå 80 år den 8/5
Marina von Schreeb, Vinslöv 60 år den 9/5
Ewa Holmqvist, Mellösa 50 år den 10/5
Stefan Holmström, Tullinge 50 år den 14/5
Helen Ahlqvist, Härnösand 50 år den 14/5
Carina Ingvast-Larsson, Uppsala 50 år den 14/5
Per Norström, Väse 70 år den 19/5
Mats Hilmersson, Ljungsbro 50 år den 19/5
Cecilia Roepsstorff, Uppsala 50 år den 21/5
Lillemor Wodmar, Haninge 50 år den 26/5
Maj-Britt Lindner, Lidingö 75 år den 28/5

Sveriges Veterinärförbund byter telefonväxel

måndagen den 23 april

Förbundskansliet är stängt under dagen när inkoppling av den nya växeln sker. Handläggarna kan då nås via sina mobiltelefoner – se SVFs faktaruta sid 250

Sveriges Veterinärförbund växel	**08-545 558 20**
Svensk Veterinärtidning	**08-545 558 30**
Faxnummer	**08-545 558 39**

Direktnummer:

Dag Hultefors	545 558 21	Christina Arosenius	545 558 24
Anders Lefrell	545 558 25	Marianne Lundquist	545 558 27
Amelie Lothigius	545 558 26		
Agneta Svensson	545 558 28	Johan Beck-Friis	545 558 33
Rune Koskinen	545 558 22	Katarina Hörlin Barnekow	545 558 32
Birgitta Larsson	545 558 23	Birgitta Ahlkvist	545 558 31